

## **דברי הכנסת**

### **הישיבה הארבע-מאות של הכנסת השלוש-עשרה**

יום רביעי, כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

## תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת  
שאלות בעל-פה  
עבודה בשבת בעת פינוי קלקיליה, בכביש עוקף בית-לחם ובהכנות לשיחות עם סוריה  
חקירה ביום שישי בערב  
השבתת בית-הספר אל-עאסם בנגב על-ידי ועד הורי בית-הספר  
כבישים עוקפים  
מחירי קרקעות המינהל והפיתוח  
פירוק המועצות האזוריות שוקת ומשוש בנגב  
שאלות ותשובות  
זכויות עולים חדשים למימון לימודים באוניברסיטה  
תשלום רטרואקטיבי של קצבת נכות  
תשלום מע"מ לבתי-אבות  
יישום חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה  
תלמידי בתי-הספר התעשייתיים  
דליפת מים בשל ליקויים בצנרת של רשויות מקומיות  
הנפקת דרכון לעשר שנים  
מדיניות משרד הפנים בנוגע לתושבי מזרח-ירושלים  
פעילות מבקרי העיריות  
מכירת כרטיסים בשבת במוזיאון "מגדל דוד"  
ועדות ממונות ביישובים  
מנהל מחלקת הנוער בעיריית קריית-ביאליק  
נוהל מתן ויזות לתיירים מירדן  
פרסום מידע להגשת מועמדות לראשות מועצה  
התנגדות רשות שמורות הטבע לבנייה בבית-ג'ן  
צווי הריסה בכפר נחף  
שלילת רשיונות נהיגה לחייבי דוחות  
הנחה בארנונה למשפחות ברוכות ילדים

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – בחירת רב עיר), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

שאלות ותשובות

סלילת כביש ממערב לכפר סלפית

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הגיל למענק לימודים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח לעקרת הבית), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו–1995

הצעת חוק האזרחות (תיקון – אזרחות של קטינים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (איסור רישוי גזעים מסוכנים של כלבים),

התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

הצעת חוק-יסוד: הכנסת

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

הצעת חוק ראשי הרשויות המקומיות (סייג להגשת תובענה אזרחית),

התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ע' עלי)

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרוטוקול), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת מ' איתן)

הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור,

בשטחי עזה ויריחו או באזורים אחרים ביש"ע), התשנ"ו–1995

(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלה על כניסת רכב מסחרי לערים),

התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ג' פת)

הצעות לסדר-היום

האבטחה בבתי-הספר

הצעות לסדר-היום

הנתונים על ממדי העוני בבני-ברק

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום

פיטורי עובדים בשירות התעסוקה

הצעה לסדר-היום

פיטורים במועצות הפועלים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

יום זכויות האדם הבין-לאומי

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום

הפגיעה הבריאותית והסביבתית שנגרמת על-ידי המחצבות בצפון

הצעות לסדר-היום

האזנות לטלפונים סלולריים

הצעה לסדר-היום

תאונות קטלניות במסעות אופנועים

שאלות ותשובות

ילדים מחוץ למסגרות חינוכיות

עסקנות מפלגתית של עובד ציבור

הנשירה בבתי-ספר ערביים

סבסוד שכר לימוד ילדים דתיים בגנים בקריית-ביאליק

קבירה מחודשת של גלוסקמאות מודיעין

שעות עזר לילדים לקויי ראייה

תקנות הספורט (בדיקות רפואיות)

עבודת הוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך

אגרת לימודי חוץ לשנת התשנ"ו

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת – יום רביעי, כ"ז בכסליו התשנ"ו, 20 בדצמבר 1995.

הודעה למזכיר הכנסת.

### מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה: מטעם הממשלה – הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 14), התשנ"ו–1995; מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשנ"ו–1995, מטעם חבר הכנסת מיכאל איתן. תודה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה למזכיר.

## שאלות בעל-פה

### היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הראשון שלנו, שאלות בעל פה.

השר לביטחון פנים יואיל להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 530, שהוגשה לראש הממשלה, מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בנושא: עבודה בשבת בעת פינוי קלקיליה, בכביש עוקף בית-לחם ובהכנות לשיחות עם סוריה. בבקשה, חבר הכנסת ורדיגר.

## עבודה בשבת בעת פינוי קלקיליה, בכביש עוקף בית-לחם ובהכנות לשיחות עם

### סוריה

#### אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בשבת האחרונה נעשתה עבודה, בצורה רשמית, פומבית וחסרת תקדים, על-ידי גורמים צבאיים ומדיניים, בעת פינוי קלקיליה, בסלילת כביש עוקף בית-לחם ובהכנות למשא-ומתן עם סוריה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נדחו הפעולות ליום חול?

2. האם תימנע עבודה כנ"ל ובכלל זה פעולות הנעשות בסמוך לשבת וגורמות לחילולי שבת?

#### היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת ורדיגר. כבודו, אדוני השר.

#### שר לביטחון פנים מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת ורדיגר בעניין עבודה בשבת בפינוי קלקיליה ובסלילת כביש עוקף בית-לחם.

העיר קלקיליה פונתה לאחר צאת השבת וכפי שתוכנן מראש. תחילת הפינוי – כחצי שעה לאחר צאת השבת. התקיימה פעילות מוגברת במהלך הימים שקדמו לפינוי, ובכלל זה בשבת, כפועל יוצא מהצורך לנקוט את הצעדים הביטחוניים שנדרשו כדי לבצע את משימת הפינוי בצורה נאותה ומאובטחת.

עבודות בשבת בכביש עוקף בית-לחם לא בוצעו בידי מע"צ.

בעניין סוריה – אני יכול להגיד לעומת זאת, שראש הממשלה, שהיה צריך לעשות ביקור חולים אצל חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז – ונאחל לו החלמה מהירה – עשה את דרכו מביתו עד לבית-החולים

"שערי צדק" ברגל, עם כל בעיות האבטחה. ראש הממשלה מקפיד לשמור על השבת, אולי אפילו הקפדה מודגשת ומיוחדת.

### היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להצטרף לדברים של השר שלנו ולאחל הרבה בריאות והחלמה מהירה לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

בבקשה, חבר הכנסת ורדיגר, שאלה נוספת.

### אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, קראתי את תגובתו של יועץ ראש הממשלה לתקשורת, תגובה על הודעה שפורסמה בעיתון "המודיע". ובכן, קלקיליה פונתה בעיצומו של יום השבת, ויש על זה עדויות, והאלוף גבי עופר הגיע לקלקיליה ברכבו בשבת.

ניתן היה או להקדים או לדחות ליום אחר, ולא דווקא לעשות זאת בשבת, מכיוון שאנחנו יודעים שההכנות תמיד נעשות בשבת, ותוך חילול שבת.

ואשר לביקורו של כריסטופר. כבר שמעתי את ההסברים. אני יודע שראש הממשלה וכל ראשי הממשלה תמיד משתדלים לא לנסוע בשבתות, בוודאי לא בפומבי, הדברים ידועים. אבל פה מדובר על מערכת שלמה של מדינאים, של שרים, של אנשי צבא ושל כתבים אשר בעיצומו של אותו יום שבת היו בין מלון "לרום" לבין ביתו של ראש הממשלה, עם רכבים. רחוב בלפור היה סגור. הלוא אי-אפשר להכחיש את החי. ואותו דבר לגבי כביש עוקף.

אני שואל שאלה פשוטה: מדוע צריכים להכין את כל הדברים האלה בשבת? מדוע לא לעשות את זה ביום שלישי, ביום רביעי, ביום שני, ובמיוחד בנושא בית-לחם. כדי שהנוצרים יוכלו, וכל הכבוד להם, לחגוג את חג המולד בלי יהודים; עשו את כל המאמצים כדי לסיים את כביש עוקף בית-לחם, וזה היה בעיצומו של יום השבת.

אני מתפלא על ההתחמקויות ועל דברים לא מדויקים שנאמרים.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך בבקשה.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

חבר הכנסת ורדיגר, בכל הידידות, נדמה לי שלא היתה התחמקות. דווקא בתשובתו של ראש הממשלה הוא אומר, שהיתה פעילות מוגברת במהלך הימים שקדמו לפינוי, ובכלל זה בשבת. הוא אומר את זה. אבל הוא מתקן ואומר, זה לא מע"צ. היו עבודות.

אתה יודע שבעיית כביש עוקף בית-לחם היא גם אולי שאלה של פיקוח נפש. בשעה טובה, הבוקר פתחו את הכביש לתנועה של יהודים. יהודי שירצה להגיע לבית-לחם, יוכל להגיע. בעניין זה יש אפילו חפ"ק – חדר פיקוד – משותף.

ולנקודה השלישית: שמעתי ממך שאתה אומר שהכביש לביתו של ראש הממשלה נסגר? אולי בגלל השבת סגרו אותו, כדי שלא תהיה תנועה בשבת.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אני מקווה שבגלל התשובה השלישית אתה מקבל גם את שתי התשובות הראשונות.

חבר הכנסת מנע צריך להציג שאילתא. קיבלנו עכשיו הודעה שהוא תקוע בפקק. אני מבקש שיירשם בפרוטוקול, ואני פונה אל חבר הכנסת מנע ואל חברי כנסת אחרים: חברי הכנסת צריכים להביא בחשבון שהפקקים הם חלק מהווי חיינו, ועלינו לצאת לדרך בהתחשב בכך.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

הפקק היום היה ארוך מתמיד. אני הייתי תקוע שעה בפקקים.

### **היו"ר ש' וייס:**

בגלל הסיוע הלוגיסטי של השר לביטחון פנים, יש לנו עדות נוספת.

הנה חבר הכנסת מנע הגיע. עשינו עכשיו בירור על הפקק. ברוך הבא.

## חקירה ביום שישי בערב

### דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בליל שבת התדפקו שוטרים על דלת ביתה של הגברת פנינה אבוטבול בהוד-השרון ואף ערכו חיפוש בביתה. לתדהמתה הובהר לה, כי באו לגבות עדות הקשורה להתפקדות בליכוד.

בלי להיכנס לתוכן התלונה ולחקירה, ברצוני לשאול:

1. מה הדחיפות בחקירה בליל שבת, לפני הקידוש?

2. האם היו גורמים חיצוניים שהשפיעו?

3. מה בדעת השר לעשות בנדון?

### היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת מנע. כבוד השר, בבקשה.

### השר לביטחון פנים מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי תשובה כתובה שמפרטת את האירוע, אבל היא לא עונה על השאלה הממוקדת של חבר הכנסת דוד מנע. לכן אני עונה בעל-פה ואומר לך כך: אני החלטתי, לאחר שקראתי את התשובה, לנזוף במפקד המרחב ובמפקד התחנה על השעה שבה הלכו, ביום שישי, לבדוק אם הטפסים של ההתפקדות נמצאים בביתה של האשה. אני לא רואה בדבר זה כל דבר דחוף, זה לא מתקבל על הדעת. אעביר נזיפה על האירוע, כי אין שום הצדקה לאירוע הזה. אם אתה רוצה, אקרא את התשובה.

### היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אתה ראוי להערכה, כי יש פה לא רק תשובה על שאלתא אלא גם מעשה. שאלה נוספת או שזה מוחץ מספיק?

## **דוד מנע (הליכוד):**

אני מעריך את תשובת השר.

## **היו"ר ש' וייס:**

השאלות עושות דברים, ללא ספק.

שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 531, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בנושא: השבתת בית-הספר אל-עאסם בנגב על-ידי ועד הורי בית-הספר. גברתי, בבקשה.

## **השבתת בית-הספר אל-עאסם בנגב על-ידי ועד הורי בית-הספר**

## **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, היום – היום שבו הוגשה השאלתא – הושבת בית-הספר אל-עאסם בנגב לאחר שוועד בית-הספר לא נענה לדרישה לשפר את מצבו הפיזי של בית-הספר: חוסר בחלונות, ללא חימום, חוסר בציוד לימודי בסיסי, ומשרד החינוך מטיל על ההורים את ההוצאות הנדרשות.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין הרשות לחינוך הבדואים מעבירה לבית-הספר את התקציב הנדרש לשיקומו?

2. מדוע מטילים על ההורים את ההוצאות לשיקום בית-הספר?

3. כיצד יטופלו הנושאים האלה?

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש להשתדל שלהבא יהיו בשאלות 40 מלים. כבוד השר.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת גוז'נסקי, בית-הספר אל-עאסם ממוקם ביישוב ארעי, בהתיישבות ספונטנית, המונעת ממשרדי הממשלה השונים לפתח תשתיות ראויות בשל היותו יישוב לא קבוע ולא מוכר. אף-על-פי-כן נעשה מאמץ עילאי על-ידי משרד החינוך, וכל הכיתות שהיו מצויות בפחונים ובצריפים הוחלפו לכיתות טרומיות עם בידוד. מצבו הפיזי של בית-הספר מניח את הדעת בהתחשב במגבלות החלות גם על בתי-הספר הממוקמים באזורי הפזורה הבדואית.

יום אחד לפני השביתה מצא איש האחזקה של הרשות כי בבית-הספר חמישה חלונות שבורים בלבד. למחרת היום, ב-14 בדצמבר, כשבאו אנשי האחזקה לבצע את התיקונים הדרושים, מנעו מהם ההורים לעשות זאת ואף איימו כי עליהם לעזוב את המקום. הגדיל לעשות מנהל בית-הספר, שהכריז בפני ההורים, כי אם אנשי האחזקה לא יעזבו את המקום, יש לשבור להם את המכוניות.

אשר למחסור בצידוד בסיסי – זה שנתיים אין בית-הספר גובה את אגרת החינוך. מנהל בית-הספר מסרב לגבות את האגרה כפי שנקבעה בחוזר מנכ"ל, והרי האגרה מיועדת לרכישת ציוד וחומרי עבודה בסיסיים. יתר על כן, בהעדר גבייה מההורים, אין תלמידי בית-הספר מבוטחים בביטוח תלמידים מקיף, דבר חמור כשלעצמו.

הובהר להורים, כי הפעילות במוסדות החינוך מתבססת בעיקרה על שירותים הניתנים על-ידי המדינה והרשויות המקומיות, אך יש שירותים, רכישות ומוצרים שאין המדינה והרשות המקומית מחויבות לתת חינם, ולכן ההורים נדרשים לממן שירותים אלה במסגרת תשלומי חובה מאושרים על-ידי ועדת החינוך של הכנסת. אין ההורים שם מוכנים להירתם למאמץ של תשלומי החובה והם אינם מוכנים להטות כתף כדי לסייע לסל הצריכה הגדל והולך של בית-הספר.

בבית-הספר הושקעו 50,000 שקל, ובבניית שתי כיתות ושיפוצים – 130,000 שקל. כל עוד ההורים לא עומדים בהתחייבות שלהם, משרד החינוך מתקשה למלא את תפקידו.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מודה מאוד לשר החינוך, התרבות והספורט. חברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה, שאלה נוספת. במסגרת התשובה הנוספת תוכל להשלים.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אדוני שר החינוך, בהכירי את הרגישות שלך לבעיות של אוכלוסיות חלשות אני רוצה לומר לך: אנחנו לא יכולים להחזיק את המקל בשני קצותיו. מצד אחד, יישובים מסוימים לא מקבלים מעמד מוכר; מצד אחר, אומרים להם שיגבו כסף לצורך אחזקת בית-הספר. המצב המשפטי המורכב הזה מחייב שהילדים לא יסבלו, לא הם צריכים להיות הקורבנות של הנושא הזה.

רציתי לשאול את אדוני: האם רכישת ציוד כמו שולחנות וכיסאות היא תפקידו של בית-הספר כבית-ספר, או שזה תפקידו של המשרד? האם מוכן כבוד השר לבוא לשם לסיור ולפתור אחת ולתמיד את הבעיות הבסיסיות של בית-הספר? תודה.

### הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

התמונה היא פרובלמטית בכל יישובי הפזורה, אני מודה בכך. עם זאת, אני מחזיק כאן מסמך מ-23 באוקטובר 1995, שבו מודה ועד ההורים למר שוחט, מנהל רשות החינוך לבדואים בנגב. הפרוטוקול הזה, עם הבעת התודה, הוא הבסיס של ההחלטות שלנו. יש בהחלט בעיה – – –

### טלב אלסאנע (מד"ע):

זה לא משקף. המצב הפיזי עגום.

### הי"ר ש' וייס:

לא. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אנא, אין קריאות ביניים בזמן השאלות. אני מבקש לשמור על המסגרת.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה לא מתאים.

יש שלוש בעיות: יש בעיה כללית של בתי-הספר של הפזורה, שהם לא בתי-ספר של קבע, ולמרות זאת אנחנו מתקצבים אותם בסכומים די גדולים; יש בעיה של מנהל בית-הספר הספציפי הזה, בעיה שהחלה עוד בתקופת מנהל המחוז הקודם ונמשכת בתקופת מנהל המחוז הנוכחי, עם תלונות קשות שמפאת כבודו אני לא רוצה לחזור עליהן; יש בעיה ספציפית של ציוד לבית-הספר. בבעיה השלישית אני מוכן לטפל לאחר שהופנתה אלי השאלה בעל-פה.

### הי"ר ש' וייס:

אני מודה לשר החינוך, התרבות והספורט. שר הבינוי והשיכון – – –

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

### טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

### הי"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת דראושה, עכשיו שאילתות. חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא אתן לך לשאול, אי-אפשר כך.

שר הבינוי והשיכון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 517, שהוגשה לראש הממשלה, של חבר הכנסת יצחק לוי, בנושא: כבישים עוקפים.

אדוני, שר הבינוי והשיכון, לפני הגיעך לכאן היתה שאילתא של חבר הכנסת ורדיגר, ואני חושב שהוא בירך אותך על השלמה מהירה של כביש עוקף בית-לחם. נכון?

### אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כן.

## כבישים עוקפים

### יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בנושא הכבישים העוקפים, רצוני לשאול:

1. מה הם תהליכי פינוי הערים שנקבעו בין ממשלת ישראל לבין הרשות הפלסטינית?

— — — אני מדבר בהמשך — — —

**היו"ר ש' וייס:**

לא. עכשיו אתה עובר ל-2.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

זו שאלה כללית מאוד, ואני רוצה להסביר אותה.

**היו"ר ש' וייס:**

הרי אתה מכיר את הכללים, אתה עובד על התקנון החדש.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, כרצונך.

**היו"ר ש' וייס:**

לא, כתקנון.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

2. האם הכבישים העוקפים שנסללים לשם הבטחת ביטחונם של התושבים היהודים ביהודה ושומרון יהיו מוכנים בתאריכים שבהם יפוגו הערים?

3. אם כביש עוקף לא יהיה מוכן, האם יידחה מועד פינוי אותה עיר? תודה.

**היו"ר ש' וייס:**

אדוני השר.

## שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפנות בוקר, ב-03:00, נסתיימה עבודת הסלילה של הכביש העוקף הקשה ביותר מבין שורת הכבישים, כביש ולג'ה, או מה שנקרא כביש עוקף בית-לחם. אני חוזר משם כרגע, מפתיחה חגיגית בנוכחות אלוף הפיקוד, ראשי המועצות של אפרת, גוש-עציון, ולשמחתי – בנוכחות עמיתך חבר הכנסת ביבי. הכביש נפתח לתנועה, ואני שמח לומר, שעשינו הכול כדי שתושבי גוש-עציון ואפרת ינועו בשלום ובביטחון עד כמה שניתן בכביש מצוין עד לאזור מלחה שבירושלים.

כבר סיימנו את כביש עוקף ג'נין-מזרח באורך 8 קילומטרים, את כביש עוקף טול-כרם באורך 8 קילומטרים. אני מעריך, שב-24 לחודש, כפי שהתחייבנו, נמסור, בעזרת השם, את מכלול הכבישים העוקפים באזור רמאללה, כדי לאפשר את המעבר הבטוח והחופשי של תושבי היישובים באזור רמאללה, שיוכלו להגיע לירושלים בלי שייכנסו לרמאללה או לאל-בירה. מדובר על שורה ארוכה של כבישים: עוקף רמאללה – קטע דרומי, ממכמש לביתין; עופרה-בית-אל.

יש עוד שורה ארוכה מאוד של כבישים, חבר הכנסת לוי, שהסלילה שלהם תסתיים בחודש אפריל 1996: שבי-שומרון-קדומים, 6 ק"מ; עוקף רמאללה – קטע צפוני, עוקף רמאללה – צפונית לעופרה; טלמון-נחליאל, ראס כרכר – נעלה, עוקף עבוד, אלון-מורה-איתמר-חורון, כ-14 ק"מ; צופים-אייל.

אני כבר מסיים. לשאלתך, אני יכול רק לחזור ולצטט את מה שאמר ראש הממשלה, ואני בוודאי תומך תמיכה מוחלטת בדברים שאמר ראש הממשלה. אין לנו שום רצון ועניין להביא לפינוי ערים בלי להבטיח שהתושבים היהודים יעברו בשלום ובביטחון מקסימלי. וכך עשינו.

מחר נמסרת בית-לחם. אני יודע שאנחנו נסיים ב-24 בחודש זה את כביש עוקף רמאללה, ורק אחרי זה יימסרו רמאללה ואל-בירה. אני עובד עכשיו במלוא הקצב על כביש עוקף חלחול. אני מניח שלא תשתנה שום היערכות בחברון לפני שנשלים את קטע הכביש של כ-14 ק"מ בשטח קשה מאוד. אני מעריך שהוא יסתיים כפי שהתחייבנו, בסוף חודש אפריל.

אני חושב שמיותר להסביר לך את עמדתי. אנחנו מחויבים ומצווים לעשות כל מאמץ, ובאמת כל מאמץ, לא לחסוך בכסף ובמאמץ כדי להבטיח שלא תהיה, חס וחלילה, פגיעה אפילו בציפורן של ילד. ואנחנו אכן עושים את המאמצים האלה.

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אתה מוותר על שאלה נוספות, נכון? כי אני כבר נתתי לשר זמן לתשובה על ארבע שאלות. לא הפסקתי את השר, כי הבנתי את החשיבות של הנושא. בבקשה, חבר הכנסת לוי.

## יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני השר, אני שמח על תשובתך, ואני מקווה שאומנם כך יהיה. אבל כפי ששמעתי היום, כביש בית-לחם עוד לא ראוי לנסיעה. אין בו סימונים, אין מחסום לפני פסי הרכבת. הזריזות, המהירות והבהילות כדי שערפאת יחגוג את חג המולד בבית-לחם גורמות, לדעתי, לסיכון מיותר.

כביש כזה ודאי שלא היית מוסר אם הוא היה בנגב או בגליל או במרכז הארץ. כביש לא מסומן לא היית מוסר. כביש בלי מחסום לפני פסי הרכבת גם כן לא היית מוסר. לא היית מוסר כביש בצורה זאת. אז פתחת את הכביש, וזה בסדר גמור, אבל אני חושש שאתה מחליף סיכון בסיכון. אתה מחליף סיכון טוריסטי בסיכון של תאונות דרכים. האם כך מוסר משרד השיכון כבישים?

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך התמציתית.

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

אני מעריך, חבר הכנסת יצחק לוי, שאם הייתי נתקל בשאלות הנוגעות לדת ישראל הייתי בא להתייעץ אתך, כי בנושא זה אתה מבין הרבה הרבה יותר ממני. אני מודה בכך מראש. אבל תן לי את הקרדיט שבכבישים ובבטיחות אני מבין קצת יותר ממך. אתה לא נסעת שם, אתה לא היית שם, אבל אני הייתי שם מ-05:00 עד עכשיו, ורק בשבועיים האחרונים הייתי שם שש פעמים. אני יכול לומר לך, שחבל מאוד שאתה מצהיר הצהרה כזו שאין לה אחיזה במציאות.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

יש מחסום בפני פסי הרכבת?

### **שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:**

באזור הרכבת יש הסימון, כפי שקוראים לזה, והוא כולל שילוט. הוזמן מחסום חשמלי, ויקח זמן עד שיגיע. אני מקווה שעד הערב נשלים את הסימונים הזוהרים, כבר שלושה רבעים מהציר מוכנים, לרבות המעקות. אני מניח שעד מחר הוא ייגמר לגמרי. שלושה רבעים מהציר מוכנים.

אני מציע לך ללכת לראות את הכביש, זה כביש נוסעים. זה לא כביש חיפה-תל-אביב, והוא גם בנוי לתקופת מעבר, כפי שאתה יודע, עד ל-1 ביוני, עד שציר המנהרות יהיה פתוח. אני מודה לך.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מודה מאוד לשר הבינוי והשיכון. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 534, של חבר הכנסת משה גפני, בנושא: מחירי קרקעות המינהל והפיתוח. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

#### **משה גפני (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, לפני שאני שואל – –

#### **היו"ר ש' וייס:**

לא, לא. אתה שואל.

#### **משה גפני (יהדות התורה):**

אני תמה. נמצא כאן באולם שר הבינוי והשיכון, הוא כבר השיב על שאילתא, ואני מציג שאילתא חשובה מאוד הנוגעת למשרדו. עם כל הכבוד לסגן השר אלכס גולדפרב, שאני מכבד אותו מאוד ואני חושב שהוא יעיל, אבל נמצא השר – – –

#### **היו"ר ש' וייס:**

סליחה, חבר הכנסת גפני, אני רוצה להעיר ברשותך ובחברות, וגם אולי לחברים אחרים. סגן שר הוא תפקיד של ממש בחיים החוקתיים של מדינת ישראל. ברעיון המקורי של יצירת התפקיד הזה נקבע, שאחד הדברים העיקריים שסגן שר יעסוק בהם הוא ייצוג השר בכנסת, ובעיקר בשאילתות. הייתי אומר שזה כמעט קלאסי שסגן שר עונה על שאילתות.

עכשיו תשאל את השאילתא, בבקשה.

#### **אברהם ורדיגר (יהדות התורה):**

שני סגני שרים היו צריכים להשיב על השאילתא הזאת.

#### **מחירי קרקעות המינהל והפיתוח**

## **משה גפני (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, מינהל מקרקעי ישראל מוציא מכרזים לבניית דירות בעלות גבוהה, המצריכה בניית דירות גדולות בלבד, לדוגמה במזור-אלעד.

ברצוני לשאול:

1. האם ידאגו גם לדירות קטנות לזוגות צעירים ולשכבות מעוטות יכולת?

2. האם ההחלטה היא להוציא מכרזים לקרקעות לבניית דירות רק לבעלי ממון?

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:**

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת גפני, הצטערתי לשמוע את הדברים שאמרת, כמי שהיה סגן שר בעבר.

## **היו"ר ש' וייס:**

אבל הוא תיקן את זה, הוא אמר לך אחר כך: כבוד סגן השר. אני ראיתי תיקון במלה "כבוד".

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:**

1. הדירות בשלב א' באלעד, כ-2,000 יחידות דיור, שטח הממוצע 105 מ"ר. הדירות בשלב ב' באלעד, כ-5,500 יחידות דיור, שטח הממוצע 90 מ"ר.

2. אין תוכניות למשרד הבינוי והשיכון לחלק קרקעות ללא תמורה. המכרזים שמוצעים הם למורשים להשתתף במכרזים, יזמים וקבלנים שרשומים כדין אצל רשם הקבלנים, ויש להם הסיווג המתאים.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני, אם יש.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

כבוד סגן השר, אינני יודע מי במשרד הכין את התשובה על השאילתא. המכרזים שמוציאים לאחרונה, בקדנציה הנוכחית במשרד הבינוי והשיכון, הם כאלה שאינך יכול לבנות. על-פי המכרז אתה לא יכול לבנות דירה של שלושה חדרים, אלא אתה חייב לבנות דירה של ארבעה או חמישה חדרים, כי המינהל דורש במכרז הקצאה של כל השטח, ואתה חייב לשלם. לדוגמה, אתה משלם 35,000 דולר עבור קרקע לדירה של שלושה חדרים שאתה רוצה לבנות, ואז מחיר הדירה יגיע ל-120,000-110,000 דולר. זוגות צעירים ומעוטי יכולת לא יכולים לרכוש דירה כזאת.

שאלתי, ואני חוזר ושואל: האם המדיניות של משרד הבינוי והשיכון כיום היא לעזור רק למשפחות שיכולות לרכוש דירות גדולות שעולות ממון רב? האם אין בדעת המשרד לעזור לזוגות צעירים ולמשפחות מעוטות יכולת לרכוש דירות? הדוגמה של מזור-אלעד היא אחת הדוגמאות.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני סגן השר, תשובתך.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:**

לשאלה הנוספת אני יכול לומר, שהמשרד נותן הלוואות של מיליארדים רבים במשכנתאות, והיום יש יותר מ-90,000 התחלות בנייה. לו היו הדברים נכונים, אנשים לא היו בונים. ואני מצטער להגיד לך, שממשיכים לבנות, לבנות בגדול, ובכל הארץ.

### **היו"ר ש' וייס:**

אתה שמח להודיע, לא מצטער.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:**

אני שמח, בוודאי.

### **היו"ר ש' וייס:**

סגן שר הפנים ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 533, של חבר הכנסת טלב אלסאנע, בנושא: פירוק המועצות האזוריות שוקת ומשוש בנגב. חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני רוצה לבקש משהו, יש לנו מסורת שהיא בעצם כמו תקנון, שבכל מקרה שחבר כנסת מציג שאילתא בעל-פה, אם לפני כן הוא מודיע על כך ברדיו או בעיתון, אנחנו לא מאפשרים לו להציג את השאילתא בעל-פה. זה לא מקרי, זה כתוב בתקנון. הרעיון בשאילתא בעל-פה הוא הספונטניות. אני מעיר את ההערה ברוח טובה לגבי העתיד.

#### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אני רואה כבוד לי בכך שסגן שר הפנים, חבר הכנסת סאלח טריף, ישיב בראשונה על שאילתא בעל-פה שאני מציע בכנסת. אני מברך אותו ומאחל לו הצלחה.

#### **היו"ר ש' וייס:**

אנחנו מצטרפים לברכה.

### **פירוק המועצות האזוריות שוקת ומשוש בנגב**

#### **טלב אלסאנע (מד"ע):**

ידוע לי, כי בשתי המועצות האזוריות שוקת ומשוש בנגב דורשים מרבית התושבים עריכת בחירות דמוקרטיות.

רצוני לשאול:

1. האם יוכרז על פירוק המועצות הנ"ל ועריכת בחירות למועצות מקומיות? אם לא – מדוע?

2. מה הם הפתרונות המוצעים שיאפשרו לתושבים לנהל חייהם בלי אפטרופסים?

#### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני ידידי סגן השר.

## **סגן שר הפנים ס' טריף:**

אדוני היושב-ראש, תודה לכולם על הברכות. אני מתכבד להשיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת אלסאנע בנושא: פירוק מועצות אזוריות משוש ושוקת.

1. אני רוצה להודיע לחבר הכנסת הנכבד, כי שר הפנים כבר החליט על פירוק שתי המועצות האזוריות משוש ושוקת, וזאת לאחר שאימץ את המלצות הוועדה שמונתה לבדיקת המבנה המוניציפלי הרצוי של שתי הרשויות הנ"ל. השר כבר הורה לממונה על מחוז הדרום להכין מפות בעניין הזה.

א. במקום המועצה האזורית משוש, בכוונתנו לכונן שלוש מועצות מקומיות חדשות ועצמאיות ביישובים כסייפה, ערוער ושגב-שלום; ב. במקום המועצה האזורית שוקת בכוונתנו לכונן שתי מועצות מקומיות חדשות ועצמאיות ביישובים: חורה ולקיה.

2. השר יחתום על הצווים והמפות המקימים והמכוננים את חמש המועצות המקומיות החדשות כאמור לעיל, ולאחר פרסומם ברשומות אנחנו בודקים כיום אפשרות קיום בחירות בכל אחת מהמועצות המקומיות החדשות. בכל אופן, אנחנו נפעל בדרך הטובה ביותר כדי להבטיח את טובת התושבים הבדואים היקרים במקום.

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לסגן השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

## **טלב אלסאנע (מד"ע):**

אני מודה לסגן השר על תשובתו. ברצוני לשאול: א. מאחר שהיו מועצות ממונות ארבע-חמש שנים, העיקרון והרעיון הן בדמוקרטיה והן בחובת הנבחר לשרת את הבוחר הוא עיקרון של בחירות. לכן ברצוני לשאול: א. לאחר ההכרזה על כינון המועצות המקומיות, תוך איזה פרק זמן יוכרז על עריכת הבחירות? ב. לגבי מועצה מקומית בית-זרזיר – כבוד שר הפנים לשעבר אהוד ברק הכריז על הקמת מועצה מקומית בית-זרזיר, האם ידוע לכבוד סגן השר האם יוכרז על בחירות ביישוב הזה ומה ההתפתחות בקשר למועצה האזורית בית-זרזיר?

## **סגן שר הפנים ס' טריף:**

אני רוצה להשיב על הנושא הזה. א. אנו בודקים היום את כל האפשרויות. קודם כול, אנו פועלים בהתאם לחוק ועל-פי החוק, וכמו שאמרתי לטובת התושבים הבדואים; ב. האפשרות המועדפת של המשרד של שר הפנים הנוכחי השר חיים רמון היא קיום בחירות. לא מן הנמנע שייבדקו אפשרויות

נוספות. כידוע לך, אנחנו מקימים מועצות חדשות לטובת התושבים, ואנו נפעל בהתאם לחוק ומה שנובע מזה.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לסגן שר הפנים.

## **שאלות ותשובות**

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. שאלות ותשובות. השר לקליטת העלייה ישיב על שאלתא אחת. כבודו, בבקשה.

## **זכויות עולים חדשים לימון לימודים באוניברסיטה**

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את השר לקליטת העלייה ביום ו' בכסליו התשנ"ו (29 בנובמבר 1995):

נמסר לי, כי על-פי נוהלי מינהל הסטודנטים, הזכויות לימון לימודים באוניברסיטה חלות מתאריך הכניסה הראשון של המועמדים, וגם אם הם לומדים במעמד של תיירים ועל חשבונם.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם נכון שסטודנטים מחוץ-לארץ במעמד של תיירים אינם זכאים לסיוע המינהל?

3. האם נהלים אלה עולים בקנה אחד עם הנהלים של המשרד לקליטת העלייה לגבי זכויות העולים?

4. מה ייעשה בעניין זה?

## **השר לקליטת העלייה י' צבן:**

1. הדברים נכונים. סיוע המינהל ניתן לסטודנט עולה המתחיל את לימודיו העל-תיכוניים תוך 18 חודש מיום כניסתו הראשונה לישראל. אדגיש כי כניסה לישראל לתקופה שאינה עולה על ארבעה חודשים בשנה אינה נחשבת כניסה לעניין זה. עוד אוסיף כי תקופת שירות סדיר בצה"ל אינה כלולה במניין התקופה, כמו לגבי תקופות הסיוע האחרות.

2. משרד הקליטה מסייע לעולים לפי חוק השבות, התש"י-1950. סטודנטים הנמצאים בארץ שלא במעמד עולה לפי חוק השבות, אלא במעמד תייר או תושב ארעי, אינם זכאים על-פי חוק לסיוע כלשהו ממשרד הקליטה, ובכלל זה גם לא ממנהל הסטודנטים.

3-4. נוהל מינהל הסטודנטים הקובע את הזכאות העקרונית לסיוע בהתייחס לתקופת שהותו של אדם כתייר בישראל, עולה בקנה אחד עם העקרונות המנחים של נוהלי המשרד. לדוגמה: זכאות לסל קליטה. תייר שהגיש בקשה למשרד הפנים לקבל אשרת עולה במהלך ששת החודשים הראשונים לשהותו בישראל ואינו שוהה בארץ תקופה רצופה העולה על 18 חודש, זכאי לסל קליטה. מי שחרג משני תנאים מצטברים אלה לא יקבל סל קליטה.

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לשר לקליטה העלייה. שאלה נוספת, אם יש. אני מבין שאין. תודה.

שרת העבודה והרווחה תשיב בטובה על שאלות.

## **תשלום רטרואקטיבי של קצבת נכות**

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

משפחת ק' – שמה המלא מופיע במקור – מראשון-לציון, שיש לה ילד אוטיסט והיא לא ידעה שהיא זכאית לקצבת נכות, לא קיבלה את הקצבה במשך כשלוש שנים. לאחר שנודע לה שהיא זכאית, היא מבקשת לקבל את הקצבה רטרואקטיבית, והביטוח הלאומי מסרב.

רצוני לשאול:

1. האם המוסד לביטוח לאומי נוהג כך בכל המקרים של אי-תשלום קצבה שמגיעה כחוק?

2. האם תינתן הוראה למוסד לשלם את הקצבה רטרואקטיבית ולתקן את העוול כלפי ההורים והילד?

### **תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לפי חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו, הגמלה לילד נכה משולמת מחודש הגשת התביעה, וכיום אין למוסד לביטוח לאומי שיקול דעת בנושא זה, על-פי התקנות.

המוסד לביטוח לאומי בודק אפשרות לשינוי התקנות כך שתינתן אפשרות לתשלום רטרואקטיבי בנסיבות מיוחדות.

### **תשלום מע"מ לבתי-אבות**

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

הובא לידיעתי, כי קשישים נדרשים לשלם מע"מ על התשלומים החודשיים לבתי-האבות. הדבר מהווה נטל כבד על הקשישים, אשר מרביתם מתקיימים מגמלאות זעומות.

רצוני לשאול:

1. האם, מתי וכיצד יפעל משרדך להקל על הקשישים את נטל ההוצאות, הגבוהות ממילא, שאותן הם נאלצים לממן מכורח הנסיבות?

2. האם בכוונתכם לפעול לביטול המע"מ על תשלומים אלה?

### **תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. זקנים המסודרים במוסדות ציבוריים פטורים מתשלום מע"מ. זקנים המסודרים במעונות פרטיים, המשלמים את מלוא העלות, משלמים במסגרת זו גם מע"מ. זקנים המופנים למוסדות פרטיים על-ידי שירותי הרווחה, משלמים תשלום חודשי על-פי בדיקת זכאות. התעריף שבו משתתף המשרד כולל במקרים אלו גם תשלום מע"מ.

## **יישום חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה**

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

לאחר תיקון שנעשה לאחרונה בחוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, רצוני לשאול:

מה עושה המשרד לאכיפת החוק בגרסתו המתוקנת – א. לסיוע לנשים הנפגעות מאי-קיום החוק על-ידי המעבידים? ב. ליידוע הנשים לגבי זכויותיהן לפי החוק הנ"ל ולעידודן להגיש תביעות על הפרתו?

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

ב-1 בדצמבר 1995 מיניתי את ראש המחלקה לאכיפת חוקי עבודה במשרד העבודה והרווחה לממונה גם על אכיפת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה.

לנושא מונו שלושה מפקחים מטעם מחלקת האכיפה, בראשות הגברת נאוה אוחנה. הצוות למד את הנושא בסיוע הייעוץ המשפטי שהמשרד מעניק ישירות על-ידי יועצת משפטית מיוחדת ליחידה שלנו לאכיפת חוקי עבודה.

עיקרי החוק, העונשים, ודרך הפנייה אל המחלקה נלמדו, לומדו לאותו צוות, לרבות מספר הטלמסר שאותו פרסמנו ומפרסמים בתקשורת. אני שמחה לחזור עליו שנית: 446-022-177.

כן הכינה המחלקה מנשרים הכוללים את עיקרי החוק, הענישה ודרך הפנייה, המחולקים למעסיקים, למועצות הפועלים ולכל מי שנראה לנו שיש לו עניין שהדבר יהיה בידו.

אני רוצה להוסיף כאן, אדוני היושב-ראש, ולומר לחברת הכנסת גוז'נסקי, שהבאתי אתי כמה חוברות מאוד עדכניות שהכנו, ואני מוכנה ואשמח למסור לך אותם לאחר שאסיים להשיב על השאלות.

### **היו"ר ש' וייס:**

גברתי השרה, יש לי בקשה שתעבירי גם לנו את החוברות כי אנחנו מקיימים פה יחידה להדרכת מורים ותלמידים והם מאוד מתעניינים ואנחנו מעוניינים.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

זה חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, ונעביר לכם גם את החוקים האחרים.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה. זה לעניינים של הסברת הכנסת.

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

גברתי השרה, אני מודה לך על המינוי. אני חושבת שזה אחד המבחנים שלנו – כיצד חוקים מיושמים או כיצד הם מגינים בפועל על זכויות נשים. אני רוצה להפנות את תשומת לבך ואת תשומת לבו של הצוות שעוסק בזה לכך שהרבה מאוד נשים יודעות שהן מקופחות בקידום, מקופחות בשכר, מקופחות בשל היותן נשים. הבעיה היא, שאנחנו צריכים לתת לנשים את התחושה, שכאשר הן יפנו ויבקשו סיוע הן לא ייפגעו במקום העבודה. והיה ונוכל בעזרה ציבורית ובעזרת המשרד לתת לנשים את התחושה הזאת מעבר לכל מה שגברתי סיפרה, נדמה לי שנעשה את הדבר החשוב ביותר – שנשים יקומו ויתלוננו.

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי השרה, תשובתך.

## שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הדרך של עבודת היחידה היא בעידוד הנשים לפנות בלי למסור את שמותיהן. אנחנו עושים את הביקורים בדרך פתע, לא מודיעים מראש. לא צריך להזדהות, וזה דבר מאוד חשוב שצריך לומר לאנשים, כי אחרת לא רק נשים, גם גברים יפחדו מאוד לפנות.

אני רוצה לחזור ולומר לך, שהחלטתי לצרף את חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה ליחידת האכיפה שלנו, משום שבחוק שאני הייתי אחת היוזמות שלו, ובתקופתי כיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה הוא אושר שם, התרנו בפעם הראשונה לארגוני הנשים לטפל בכך, אבל מספר הפניות היה זעום מאוד, ולכן החלטתי שאנחנו ניקח את האחריות הזאת על עצמנו.

## תלמידי בתי-הספר התעשייתיים

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ח בכסליו התשנ"ו (11 בדצמבר 1995):

כתבה ב"העיר" בשבוע שעבר מספרת, שמכ-15,000 תלמידים בבתי-ספר תעשייתיים שעל-יד משרד העבודה נשללת הזכות, בגישתם לבחינות בגרות, לערער על כישלון ולבקש התחשבות בציוני מגן.

רצוני לשאול:

1. האם האמור בכתבה נכון?

2. אם כן – מה הוא מקור האפליה הזאת?

3. מה ייעשה כדי לבטל אפליה זו?

4. מה ייעשה כדי להשוות ככל הניתן את זכויות הניגשים לבגרות הלומדים בבתי-ספר של משרד העבודה לזכויות בוגרי בתי-הספר של משרד החינוך?

## **תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

1. לא.

2-3. החל משנת הלימודים הקודמת, 1994/95, הסדיר משרד העבודה והרווחה עם משרד החינוך, התרבות והספורט את נושא ההגשה לבגרות של תלמידי מערכת החניכות, שהם בעלי יכולת לגשת לבחינות הבגרות של משרד החינוך, כנבחני משנה. בשנה זו הוגשו לראשונה 825 תלמידים, מתוך 3,000 תלמידי י"ב, שהם 27.5% מכלל הלומדים, לשלוש בחינות בממוצע.

התלמידים זכאים לערער על כישלון, לפי התנאים הקיימים לגבי כל נבחני המשנה.

משרד החינוך, התרבות והספורט אינו מכיר, בשלב זה, בציוני המגן של התלמידים בבתי-הספר של משרד העבודה והרווחה, בהתאם למקובל גם לגבי בתי-הספר שבפיקוחו. ציוני המגן של בתי-הספר מוכרים רק לאחר כמה שנים ובחינת רמת ההישגים של בתי-הספר המגישים תלמידים לבחינות הבגרות. לאור הישגי התלמידים, שהגיעו ל-75% הצלחה בבחינות הבגרות, בכוונתי לפנות בנושא לשר החינוך, התרבות והספורט.

אציין, שהחל משנת הלימודים הנוכחית אישר משרד העבודה והרווחה מימון מיוחד לתגבור הלימודים בכ-100 כיתות הלומדות לקראת בגרות בבתי-הספר של האגף להכשרה ולפיתוח כוח-אדם.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. שר התחבורה איננו באולם. סגן שר הביטחון גם הוא איננו באולם. אם יגיעו בתוך הדקות הקרובות, אנחנו עוד נאפשר להם להשיב.

אני מזמין את סגן שר הפנים להשיב על שאלות רבות. בבקשה. באותה הזדמנות אני רוצה לומר לסגן שר הפנים, שהצטברו המון שאלות מסיבות ידועות, שהיתה תקופת מעבר, וכמי שהיה חבר נשיאות לשעבר – תדאג שמהר מאוד ננקה את השולחן.

## **סגן שר הפנים ס' טריף:**

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך ואני מבטיחך נאמנה, שבהקדם האפשרי נשיב על כל השאלות באופן שהבית יהיה מרוצה. להבא זה בוודאי לא יהיה. יש עכשיו צוות שעובד על העניין ויהיה בסדר.

## **היו"ר ש' וייס:**

יפה. צוות היה תמיד, שרים התחלפו. עכשיו יש הכול.

### **דליפת מים בשל ליקויים בצנרת של רשויות מקומיות**

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשנ"ה (22 במרס 1995):

בעקבות הפרסומים על דליפה של כמות מים גדולה בצנרת העירונית ופנייתו של יושב-ראש "מקורות" לרשויות מקומיות להקים משק מים סגור בניהולן – רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף בעיית הדלף ומה היא התוכנית לטיפול בה?

2. האם וכיצד מעודד משרדך הקמת משקי מים בניהול עצמי?

3. כיצד תשפיע הפיכת הרשויות למשקי מים סגורים על רווחי הרשויות ועל המחיר לאזרחים?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היקף פחת המים מסתכם ב-11.4% בכל הרשויות, נתון שהוא מפחתי המים הנמוכים בעולם. שאיפת מינהלת הביוב והמים הוא להגיע לפחת מים נמוך מ-10%.

פחת המים מתחלק לדלף שמרכיבו כ-35% מכלל הפחת, והשאר נובע מבעיות מדידה וגנבות מים.

2. לגבי משק מים קיימת החלטת ממשלה להכין חקיקה כך שמשק המים יהיה סגור חשבונאית. התהליכים של הכנת החקיקה בנושא נמצאים בשלבים ראשונים, והם יביאו להקמת תאגידי מים וביוב עירוניים כדוגמת איגודי ערים ודומיהם. בטרם תיכנס החקיקה לתוקף, מקווים שבתוך שנתיים יהיה משק המים סגור חשבונאית.

3. הנושא עלול לפגוע במערכת החשבונאית של הרשויות המקומיות, כיוון שיש רשויות שהכספים נכנסים לחשבון הרשות ויוצרים על-ידי כך מאזן השונה במבנהו ממאזן הכספים של הרשות כמות שהיא.

### **הנפקת דרכון לעשר שנים**

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

במסיבת עיתונאים בשבוע שעבר הודיע שר הפנים, כי בקרוב יונהג דרכון לעשר שנים. כבר לפני למעלה משנתיים הכריז שר הפנים דאז על כך, והדבר אף נמסר לכנסת בסקירת פעולות המשרד.

רצוני לשאול:

1. מתי יישם משרדך החלטה זו?

2. לאור ההתייעלות במשרדך, האם תקוצר תקופת ההמתנה להנפקת דרכון?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנושא נמצא בטיפול משרד המשפטים, והוגשה הצעת חוק.

2. תקופת ההמתנה לדרכון היא קצרה ביותר – בין יומיים לחמישה ימים.

### **מדיניות משרד הפנים בנוגע לתושבי מזרח-ירושלים**

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

בעיתון "אל-נהאר" מיום 26 במרס 1995 מופיעה כתבה הנוגעת למדיניות צמצום לכאורה של משרד הפנים, בנוגע לתושבי מזרח-ירושלים. בין היתר נטען, כי בעקבות עיכובים באישורי תוכניות מיתאר למזרח-העיר אין אפשרות לתושבים לקבל היתרי בנייה. הדבר מאלץ אותם לגור מחוץ לעיר, ובמבצעים שנערכים מוחרמות תעודות זהות מהתושבים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע תוכניות המיתאר אינן מאושרות?

3. מדוע מוחרמות תעודות הזהות של התושבים?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הידיעה אינה נכונה, ולא מעכבים תוכניות בנייה למעט מסיבות תכנוניות.

3. לא ידוע לנו על החרמת תעודת זהות כמתואר. יש מקרים שבהם נלקחו תעודות זהות ממי שהיה חשש שהחזיקו אותם שלא כדין. בכל מקרה, מי שנלקחו ממנו התעודות יכול לערער, וכל עניין ייבדק לגופו.

### **פעילות מבקרי העיריות**

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר הפנים ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

לאחרונה פורסמו ידיעות בעניין מבקרי עיריית תל-אביב ועיריית ירושלים. נגד אריה סגלסון, מבקר עיריית תל-אביב, טען ראש העיר הקודם שלמה להט, כי הדוח שפרסם הוא מגמתי ולא אמת. נגד מבקר עיריית ירושלים עוזי סיוון נטען, כי ידע על מסירת עבודות לבתו.

רצוני לשאול:

1. מי אמור לבקר את מבקרי העיריות?

2. האם ייחקרו שני מקרים אלו?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ועדות הביקורת של הרשויות המקומיות, כל אחת בתחומה, ממונות על מבקר הרשות ופעילותו. מכוח הוראות החוק, המבקרים אינם כפופים לרשות אחרת, ובכלל זה לא לשר הפנים.

## **מכירת כרטיסים בשבת במוזיאון "מגדל דוד"**

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הפנים ביום כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995):

נמסר לי, כי בניגוד למדיניות שהיתה עד כה, שלפיה מוזיאון "מגדל דוד" פתח את שעריו בשבת אולם לא מכר כרטיסים בשבת, הרי לאחרונה מתבצעת גם מכירת כרטיסים בשבת.

נוכח הפרת הסטטוס-קוו, רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם מדובר בשינוי שהוחל לא מכבר?

3. היוחזר המצב לקדמותו?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1-2. למוזיאון "מגדל דוד" ניתן להיכנס בשבת בכרטיסים שנמכרו במשך השבוע. אין מכירה במוזיאון בשבת, לא של כרטיסים ואף לא של קטלוגים. אולם, כיוון שהמוזיאון משרת גם אוכלוסייה ערבית, והוא נמצא בצדי הרובע הנוצרי והרובע הארמני, יש בעיר העתיקה מוכר כרטיסים שאינו יהודי, אשר מוכר כרטיסים למוזיאון.

3. לא חל שינוי במדיניות המוזיאון.

## **ועדות ממונות ביישובים**

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר הפנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

למיטב ידיעתי, ביישובים רבים מכהנים זה שנים ראשי מועצות ממונים, דבר הנוגד את חוק הבחירה לראשי רשויות ומונע מהתושבים לנהל את ענייניהם בעצמם.

רצוני לשאול:

1. בכמה יישובים מכהנים ראשי מועצות ממונים?

2. בכמה יישובים הם מכהנים יותר משנתיים?

3. מה ייעשה כדי לקדם בחירות ביישובים ולהפסיק את עבודתן של הוועדות הממונות?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. במועצות המקומיות בוקעאתא, מג'דל-שמש, מסעדה ועין-קיניא אין סיבה לקיים בחירות כיוון שהתושבים החזירו את תעודות הזהות הישראליות.

לגבי המועצות האזוריות משוש ושוקת בדרום, מונו ועדות אשר תפקידן לבדוק ולהמליץ לגבי המבנה המוניציפלי הרצוי ביישובים המרכיבים אותן – דהיינו, למעשה מדובר בפירוקן. לגבי המועצות המקומיות הממונות אבו-גוש, אלעד, חצרות-יסף, כפר-הוורדים, מודיעין, נוף-הגליל, נחל-עירון, עילוט וקריית-יערים – הן מונו בשנים 1992–1993, ועל-פי חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (מועצה או ועדה ממונה), התשנ"ד–1994, סעיף 3, ועדה ממונה ראשונה תכהן ארבע שנים ואפילו חמש שנים. חבר הכנסת הנכבד לא היה ער כנראה לתיקון החוק של עמיתו חבר הכנסת דוד מגן.

אשר למועצות מגדל-תפן ורמת-חובב, הן כידוע מועצות מקומיות תעשייתיות; אין בהן תושבים ולכן אין לקיים בהן בחירות.

### **מנהל מחלקת הנוער בעיריית קריית-ביאליק**

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הפנים ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

מנהל מחלקת הנוער והספורט בעיריית קריית-ביאליק, מר גדי גביש, שלח לחברי מועצת העיר את מאמרו של אפרים סידון, שהתפרסם ב"מעריב" ב-2 ביוני 1995, תחת הכותרת "בנים האכילו בוסר ושיני האבות תקהינה?", התוקף את ילדי היישוב היהודי בחברון והוריהם ומותח ביקורת על כך ששלטונות צה"ל אינם נוקטים נגדם ענישה זהה לפלשתינים. כמו כן, צוטט מר גביש במקומון "הד הקריות" מתאריך 19 במאי 1995: "המאמנים משתמשים בשחיינים בדומה ל"חמאס" שמשתמש בילדים כדי ליידות אבנים בחיילי צה"ל".

רצוני לשאול:

האם אין במעשים אלו פוליטיזציה של מינהל מחלקת החינוך בקריית-ביאליק?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כללי התנהגות של עובדי ציבור, ובכללם עובדי הרשויות המקומיות, מעוגנים בתקשי"ר ובנורמות.

מקרה של עובד פלוני כזה או אחר, שלדעת אזרחים לא פועל על-פי כללי ההתנהגות הנדרשים, אמור להיבחן על-ידי ראש הרשות אשר הוא עובד בה.

### **נוהל מתן ויזות לתיירים מירדן**

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

נודע לי, כי תייר ירדני המבקש לבקר בישראל פונה לסוכן נסיעות אשר מעביר את שמו למשרד נסיעות, וזה פונה בבקשה למשרד הפנים על מנת שייתן את אישורו, דבר הגורם לסחבת של כשלושה שבועות. בירדן מטופל נושא זה לגבי התייר הישראלי בתוך חמישה ימים בלבד.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים? אם כן – מדוע?

2. האם הכרחי לעבור מספר רב של מדורים כדי לקבל את האישור?

3. מדוע הטיפול באשרות הכניסה אינו עובר לחסות השגרירות, ובכך יימנעו עיכובים מיותרים?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עם חתימת ההסכם בין ישראל לירדן נוצר לחץ ראשוני לטיפול בבקשות. משרד הפנים תגבר את כוח-האדם והוא מטפל בנושא בדרך כלל בתוך חמישה-שבעה ימים.

2. הטיפול נמצא במדור אחד בלבד – מינהל האוכלוסין.

3. עם סיום היערכות משרדי הפנים והחוץ, יועבר הטיפול לשגרירות.

עם זאת, אני מפנה את השואל למשרד החוץ, שיכול להשיב בנוגע למצב העכשווי בעמאן.

### **פרסום מידע להגשת מועמדות לראשות מועצה**

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר הפנים ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

ממידע שקיבלתי נודע לי, כי במועצה האזורית ברנר לא מפורסם מידע בדבר הגשת מועמדות לראשות המועצה.

רצוני לשאול:

1. האם משרד הפנים מבקר פיזית במקום כדי לברר אם יש באמת פרסומים?

2. מדוע התפקיד לפרסם מוטל על ראש המועצה, והאם אין פה ניגוד אינטרסים?

3. מדוע לא מחויב ראש המועצה לפרסם במכתב לכל בית אב או במקומונים, ולא רק על לוחות המודעות, דבר שאי-אפשר לאמת?

4. האם יש מחדלים מסוג זה במועצות אזוריות אחרות?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ברצוני לציין, כי הקביעה בראש השאלתא כאילו במועצה האזורית ברנר לא מתפרסם מידע בדבר הגשת מועמדות לראשות המועצה – אינה נכונה. הבחירות האחרונות למועצה האזורית ברנר התקיימו ב-1992, ובאותן בחירות התפרסמו כל המודעות כדין. הבחירות הבאות למועצה האזורית ברנר תתקיימנה רק בשנת 1997.

משרד הפנים מוודא את פרסום המודעות באמצעות פקיד הבחירות הממונה על-ידינו, וכן על-ידי קבלת אישורי הדבקה של כל מודעה בכל יישוב בתחומי המועצה האזורית.

2. הקביעה כאילו תפקיד פרסום המודעות מוטל על ראש המועצה אינה נכונה. תפקיד הפרסום מוטל על פקיד הבחירות ועל ועדת הבחירות שליד המועצה האזורית.

3. כאמור, ראש המועצה אינו מפרסם דבר מטעמו. אנו מאמתים את פרסום המודעות על-ידי קבלת אישור הדבקה ספציפי לכל מודעה בכל יישוב – המודעה מודבקת בכמה מקומות ביישוב – וכן על-ידי קבלת עותק מקורי מכל אחת מן המודעות שמתפרסמות.

4. בדיקת הנושא העלתה שהכול פעל כשורה.

### **התנגדות רשות שמורות הטבע לבנייה בבית-ג'ן**

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

נמסר לי, כי רשות שמורות הטבע מתנגדת לבנייה בחלקה 19502/60 בכפר בית-ג'ן. חלקה זו נמסרה בחליפין, והיתה בתוך תוכנית מפורטת מס' 7683, וייעודה חקלאות ושצ"פ – שטח ציבורי פתוח. לאחר הגשת התוכנית, תוקן ייעודה למגורים, מלונאות, נופש וחקלאות. בהמשך הדיון נדחתה התוכנית הנ"ל, כיוון שהמקום נצפה בכמה נקודות מדרום בגלל היותו קו רכס.

רצוני לשאול:

1. על דעת מי משנים תוכניות שכבר אושרו?

2. האם ידוע למשרדך כי קיימים כמה בתים בקו אותו רכס?

3. מה יעשה בעל החלקה במצב זה?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המצג העולה מהשאלתא אינו תואם את העובדות בשטח.

חלקה מס' 60 בגוש 19502 בתוכנית מס' ג/7683 סומנה כמצפור-שטח ציבורי פתוח, ולא ל"מגורים, מלונאות, נופש וחקלאות", כפי שצוין בשאילתא. התוכנית עדיין לא הופקדה.

להלן תשובתי לגוף השאילתא. בתאריך 28 ביוני 1995 הוגשה תוכנית נוספת שמספר ג/8836, שמטרתה לייעד את השטח לצורכי מגורים, מלונאות, נופש וחקלאות, שלגביה קיימת בעיה תכנונית בשל אי-חיבור למערכת דרכים.

לאור האמור, בתאריך 24 ביולי 1995 החליטה ועדת משנה לנוף הגליל "להשהות את הדיון בתוכנית עד גמר הטיפול בתוכנית ג/7683".

אשר על כן, הוועדה לא דחתה את התוכנית, והסיבות להשהיית התוכנית הם סיבות תכנוניות סטטוטוריות, ולא התנגדות של רשת שמורות הטבע, כפי שצוין בשאילתא.

בכל מקרה, על בעל החלקה לפעול בהתאם להוראות החוק בעניין.

### **צווי הריסה בכפר נחף**

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

הובא לידיעתי, כי בכפר נחף ניתנו צווי הריסה מינהליים לארבעה בתים מטעם יושב-ראש הוועדה המקומית לתכנון ובנייה גליל מרכזי.

הבתים מוקמים בתחום הבנייה המוצע.

רצוני לשאול:

1. מדוע ניתן צו הריסה לבתים המוקמים בתחום הבנייה המוצע?

2. מה יש לעשות כדי למנוע את צווי ההריסה למבנים שכבר קיימים?

**תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הבתים שנבנו הם מחוץ לתוכנית המיתאר ובניגוד לחוק, אם כי בכוונת המועצה המקומית להגיש הרחבת תוכנית מיתאר שתכלול גם את השטח של המבנים. ברם, כל עוד התוכנית לא נדונה ואף לא הוגשה לוועדה המחוזית, היא בלתי חוקית. באופן חריג, הממונה על המחוז – לאחר קבלת התחייבויות ראש המועצה להפסקת הבנייה – דחה את ביצוע צווי ההריסה.

## **שלילת רשיונות נהיגה לחייבי דוחות**

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הפנים ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

על-פי הפרסום הרצו"ב מ"ידיעות אחרונות" מ-19 ביולי 1995, מאיימת עיריית תל-אביב לשלול רשיונות נהיגה לחייבי דוחות, אך למעשה איום זה הוא איום סרק, מאחר שאין לעירייה סמכות לשלילת רשיונות.

רצוני לשאול:

1. האם זו גם עמדת משרד הפנים?

2. אם כן – מה ייעשה כדי למנוע פרסום שווא מטעם עיריית תל-אביב?

3. האם נשקל לחייב את העירייה לפרסם מודעות הבהרה לאזרחים?

### **תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למשרד הפנים אין שום מעמד בנושא רשיונות תחבורה, וכל העניין קשור למשרדי התחבורה והיועץ המשפטי לממשלה.

## **הנחה בארנונה למשפחות ברוכות ילדים**

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

תקנות הסדרים למשק המדינה (הנחה מארנונה) קובעות, כי אם שני בני הזוג עובדים ומשתכרים מעל 5,400 ש"ח ברוטו אין הם זכאים להנחות בארנונה, ולא משנה מה מספר הנפשות במשפחה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה הם הקריטריונים להנחה בארנונה?

3. מדוע לא יהיו בעלי משפחות ברוכות ילדים זכאים להנחה גם אם הם משתכרים יותר מ-5,400 ש"ח ברוטו?

### **סגן שר הפנים ס' טריף:**

תקנות הסדרים למשק המדינה (הנחה מארנונה) הן חלק מחבילת חוקי התקציב שאושרו על-ידי הכנסת בשנת התקציב 1994.

קביעת ההנחות בארנונה נעשתה על-פי בסיס סוציאלי, ועל-פיו בלבד.

### **היו"ר ש' וייס:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחסי, בבקשה.

### **רפאל פנחסי (ש"ס):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מברך את סגן השר. מבחינתי זו הופעתו הראשונה, ואני מאחל לו הצלחה.

### **סגן שר הפנים ס' טריף:**

תודה.

### **רפאל פנחסי (ש"ס):**

שאלתי הנוספת היא זו – אומנם סגן השר ענה שזה לפי חוק הסדרים במשק המדינה, אבל יש משפחות ברוכות ילדים. שאלתי היא, אם אפשר להביא בחשבון את צפיפות הדיור שלהם ואת גובה ההכנסה לפי מספר הנפשות, ולא לקבוע באופן שרירותי, שאם יש לך הכנסה אתה לא מקבל פטור.

## **סגן שר הפנים ס' טריף:**

חבר הכנסת פנחס, אדוני היושב-ראש, אני חושב שמשרד הפנים, מאז הייתי ראש רשות ועד לתפקידי הנוכחי, הביא בחשבון את הנושא הסוציאלי כפי שזה משתקף מדברי אדוני, ומדובר בעיקר במצבן של אותן משפחות ברוכות ילדים. יש משפחות ברוכות ילדים שהן עשירות, וודאי שאין להתחשב במצבן. לכן, זה יהיה הקו שלפיו ילך משרד הפנים. אנחנו בוודאי חושבים שהרשויות צריכות לתת הנחות על בסיס מצבן הסוציאלי הכלכלי של המשפחות, ועל-פיו בלבד תינתנה הנחות.

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לסגן השר.

## **הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – בחירת רב עיר), התשנ"ה-1995**

### **(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)**

## **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. האם יושב-ראש ועדת הכספים נמצא כאן? לא. אם כן, אנחנו עוברים להצעת חוק ג'שטו, של חבר הכנסת משה גפני: הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – בחירת רב עיר), התשנ"ה-1995. השר לענייני דתות אינו נוכח, אבל אני מבין שאתה מוכן להמשיך בתהליך החקיקה, נכון? בבקשה.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

מה קורה אם השר אינו נוכח?

## **היו"ר ש' וייס:**

הכנסת עובדת גם אם השר לא נמצא. אין חובה להיות. אנחנו מודיעים לשרים, אנחנו מאוד משתדלים שהשרים יהיו, וזהו.

## **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אתה מודה גם לאלה שבאים לכאן?

### היו"ר ש' וייס:

שרים רבים מקפידים מאוד שהכול יהיה בסדר.

### משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – בחירת רב עיר), התשנ"ה-1995.

### רפאל פנחסי (ש"ס):

מי צריך לענות?

### משה גפני (יהדות התורה):

שר הדתות.

### היו"ר ש' וייס:

אין חובה תקנונית. אפשר להעביר חוק גם בלי שהשר נמצא.

### רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל מישהו צריך לענות.

### היו"ר ש' וייס:

סליחה, מה פתאום? תקרא בטובך את התקנון. אני רואה שמזמן שהיית סגן יושב-ראש הכנסת לא עיינת בקטע הזה. בבקשה.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

### **היו"ר ש' וייס:**

העצה שקיבלת בפנטומימה נראית הגיונית.

### **רפאל פנחסי (ש"ס):**

עכשיו יש לך רוב, אז תקצר. הקואליציה נגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

יש עוד ארבע דקות.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

למה הקואליציה צריכה להיות נגד? אני מציע דבר מאוד פשוט.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני ממליץ שעצות טקטיות תינתנה או בפתקים או בפנטומימה. בבקשה.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

ההצעה שלי מדברת על דבר מאוד פשוט. אנחנו חיים במדינת ישראל, כאשר כל הנושא העדתי, שאינו מחויב המציאות, צריך להתבטל. על-פי החוק הקיים יש נשיא מדינה אחד, אין נשיא מדינה אשכנזי או נשיא מדינה ספרדי. יש ראש ממשלה אחד, יש יושב-ראש כנסת אחד. לא בודקים את מוצאו העדתי. אין ולא נבדק מוצאו העדתי של נושא התפקיד.

לעומת זאת, כשמדובר ברבני ערים, ברבני רשויות מקומיות, נבחרים שני רבנים, אחד אשכנזי ואחד ספרדי. זה נכון שעל-פי המסורת היהודית, על-פי ההלכה, עם ישראל בנוי מ-12 שבטים, כל אחד נוהג על-פי מנהגיו, על-פי מנהג אבותיו. יש כאלה שמנצלים את זה אולי מחוסר ידע או במזיד, כאילו לומר ששבעים פנים לתורה ואפשר את ההלכה לשנות לכאן ולכאן. אבל האמת היא, שההלכה היא אחת, והמנהגים נחלקים לפי המסורת של כל עדה.

אבל, כשמדברים על רב עיר, רב עיר צריך להיבחר לא על-פי מוצאו. הוא צריך להיבחר אך ורק על-פי גדולתו בתורה, על-פי כישוריו, על-פי יכולתו לייצג, להנחות את הרבנים במקום, את מורי ההוראה.

### **הי"ר ש' וייס:**

אדוני השר לענייני דתות, אני אחר כך איידע אותך מה קרה כאן.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

לכבוד השר אני אתמצת.

### **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

שלום, אדוני.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

שלום וברכה. אני פה מהבוקר.

### **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

גם אני מהבוקר פה. משעה 09:30 אני בוועדת הפנים.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

כבוד השר, אני הגשתי הצעת חוק, והסברתי קודם כול שנשיא המדינה הוא אחד.

### **הי"ר ש' וייס:**

אין צורך לחזור. לנו יש גם צופים, אנחנו לא צריכים לעייף את הצופים שלנו. ונדמה לי שהשר בקיא בעניין.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אני רוצה להמשיך, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני חושב שאין צורך בשום פנים שיהיו שני רבני עיר, לא רק שאין בזה צורך אלא זה גם לא לכבודם.

אני רוצה להדגיש ולומר, שאין כוונתי בהצעת החוק הנוכחית לרבנים המכהנים היום, חלילה וחס שהם ייפגעו. מי שמכהן היום כרב עיר, מי שמכהן היום כרב של רשות מקומית, ימשיך לכהן. אני מדבר מכאן ואילך.

צריך להקצות את המשאבים, את התקנים במשרד הדתות וברבנות למורי הוראה, לרבני שכונות, לרבני בתי-כנסת. שם הרבנות או משרד הדתות לא עושים מספיק. אבל רב עיר צריך שיהיה אחד. חבר הכנסת רן כהן, אנחנו מתקרבים לשנות האלפיים.

### **רן כהן (מרצ):**

אני לא מתנגד, אני תוהה וכולי סקרנות לשמוע את השר, איך הוא ינמק את עמדתו נגד.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

לא בטוח שהוא נגד.

### **רן כהן (מרצ):**

אני ממתין.

### **היו"ר ש' וייס:**

יש לי בקשה לחבר הכנסת גפני ולבאים אחריו. אנחנו החלטנו לקצר את ישיבות הכנסת בגלל חג החנוכה; אז תעזרו לנו, בעיקר מי שיזם את הקיצור.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

בהחלט, ואתה, אדוני היושב-ראש, עומד בזה באופן מכובד.

### יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת גפני יוזם קיצור הרבנות במקום קיצור הזמן.

### משה גפני (יהדות התורה):

אני מדגיש ואומר: רבני עיר שמכהנים היום, אין כוונת החוק אליהם. אבל מכאן ואילך אין סיבה, לא הלכתית, ולא מבחינת מנהגי העדות, שלא לעשות זאת. צריך להוסיף תקנים למורי הוראה ולרבנים, ואין לנו ויכוח על כך. אבל רב עיר שתפקידו לייצג, להנחות, לקבוע את המדיניות של הרבנים, הרי זה ברור ומובן מאליו שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד, והתופעות הלא-נעימות שמטבע הדברים קורות במקומות כאלה, צריך למנוע אותן.

אתה, אדוני השר, שידוע כרפורמטור שאין לו חשיבה מאובנת אלא הוא מסתכל אל העתיד, אין שום סיבה שתתנגד – – –

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

תודה רבה. לקבל מחמאה מחבר הכנסת גפני – – –

### היו"ר ש' וייס:

אני חושב שקיבלת ממנו היום לא רק מחמאה, אלא את כל הכלים כדי שהחוק לא יעבור. חבר הכנסת רביץ יסביר לו למה.

### משה גפני (יהדות התורה):

לכן, אדוני השר, אני משוכנע שאתה בוודאי תתמוך בהתלהבות בהצעת החוק הזאת, ואני מבקש מהכנסת לאשר אותה ולהעבירה להכנה לקריאה ראשונה.

### היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גפני. אדוני השר, אם אפשר תשובה תמציתית, ברשותך, אהיה אסיר תודה.

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני יוזם הצעת החוק, חבר הכנסת הרב משה גפני – ביום שאני לא קורא מתקפה מצדך בעיתון אני מודאג, והיום זו המנה היומית של המחמאות, וזה גם כן מדאיג אותי. אם הרב משה גפני נותן לי מחמאה בזכות השינויים וההסדרים החדשים שאני עושה, וקורא לי רפורמטור גדול, אני מתחיל לדאוג, כי המחמאות מדאיגות אותי כמו המחמאות של בית-המשפט שהוא פותח בהן כשהוא רוצה להחמיא לעורך-דין שהולך להפסיד.

### היו"ר ש' וייס:

אומרים לו אז "אדוני המלומד".

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

כן, ועוד אומרים: "הטענות החריפות שהעלה הסניגור לא שכנעו אותנו".

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק זו, כפי שספרתי, כוללת בסך הכול חמש שורות. אבל חמש השורות האלה מנסות לעשות מהפך היסטורי שלא הגיע זמנו.

ההסדר של שני רבנים, אחד ספרדי ואחד אשכנזי, התחיל כך: קודם כול היה החכם באשי, חברי, חבר הכנסת רן כהן. אחרי שהחכם באשי היה לבד, כדי לתת ביטוי גם לציבור האשכנזי, הנהיגו שייבחרו גם החכם באשי וגם רב אשכנזי.

ההסדר הזה מעוגן היום בתקנות. אגב, כמי שמחשיב את העמדה של בית-המשפט הגבוה לצדק, לא מזמן, בבג"ץ חיימובסקי נגד המשרד לענייני דתות, אישר הבג"ץ את הסבירות של התקנות בדבר בחירת שני רבני ערים, והוא נימק את ההסדר הזה בגלל המציאות החברתית המשפטית השוררת עוד מתקופת המנדט ומעוגנת בחקיקה. אם בית-המשפט הגבוה לצדק השתכנע, אני מניח שגם אתה תשתכנע מהנימוקים שאמנה אותם עכשיו.

נימוק ראשון, הצעת החוק הזאת פשטנית מדי, לא מורכבת. אם אנחנו רוצים ללכת בתהליך שיוביל אותנו למינוי של רב עיר אחד ולא שניים, זה צריך להיות תהליך הדרגתי, שמשתרע על פני תקופה ארוכה. יש להתחיל במקומות יותר קטנים ורק אחר כך להגיע למקומות יותר גדולים, ואחר כך להגיע גם לרבנות הראשית לישראל.

אבל כאן, במכת גרזן, בגיליוטינה פשוטה של חמש שורות, מנסים להביא לקיצו הסדר מורכב מאוד, שבא לבטא מציאות חברתית שאנשים חיו לפיה במשך תקופה ארוכה.

## **רן כהן (מרצ):**

האם אתה מוכן, שלא בדרך של חקיקה, שהתהליך שאתה מציין ייעשה בדרך שאתה תציע במשרדך למשך תקופה מסוימת? זה נראה מאוד הגיוני.

## **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

אני רוצה לומר מתוך הגינות כלפי חברי כנסת אחרים שהציעו הצעה דומה, אבל מורכבת ומפותחת ומתוחכמת הרבה יותר, וגם דיברו על גישה הדרגתית, אחד מהם הוא חבר הכנסת שגיא, שהעלה הצעה בעניין זה, אבל אני שכנעתי אותו שהתהליך צריך להיות לפני חקיקה, תהליך הדרגתי מוקדם, שיגבש את ההסכמה החברתית. אם לא נתחיל בו, הרי גם חקיקה שתקבע את ההדרגתיות, גם היא לא תהיה יעילה.

ועכשיו אני אסביר.

## **היו"ר ש' וייס:**

יש לי פנייה נרגשת לכבוד השר. אנחנו החלטנו היום להצטמצם מפני שאנחנו רוצים להדליק את הנרות במועד.

## **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

אדוני היושב-ראש, אומר רק שלושה משפטים ובזה אסיים.

## **דן תיכון (הליכוד):**

הוא שר הדתות, הוא חייב לשמור על המנהג של הדלקת הנרות.

## **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

נכון. אני משתתף בכל יום לפחות בשלושה טקסי הדלקת נרות. אתמול הייתי בחצר ובישיבה ובמוסדות התורה של האדמו"ר מוויז'ניץ, אחר כך הייתי בבית-כנסת בנשר יחד עם הרבנים. למדתי להכיר שנוסח התפילה והברכה ששמעתי בהדלקת הנרות הוא כמו שנהוג אצל הספרדים. גם האמירה שנאמרת שבע פעמים – יושב בסתר עליון, בצל שדי יתרון, גם היא נהוגה במנהג ירושלים, בקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, רצית לומר שלושה משפטים וכבר היו שנים-עשר.

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

אומר שלושה משפטים. האחד, יש נימוקים ענייניים שנובעים מההלכה עצמה, שאנשים רוצים לקבל פסקים מרב העדה שלהם. יש אפילו הלכה שאומרת, שאתה לא יכול להחליף עדה לעניין מנהגי פסח או לעניין מנהגים אחרים, לצורך החלות של ההלכות עליך.

נימוק שני, מנקודת מבטך, חבר הכנסת רן כהן, דע לך, יש לפעמים הבדלי דעה, וטוב לנו שמי שרוצה להקל עם הציבור בעניינים כאלה ידע שיש לפעמים גם בית הלל וגם בית שמאי. אם יהיה רק רב אחד והוא בית שמאי, הפסיקות תהיינה בוודאי רק לפי בית שמאי. אם יהיו שני רבנים, אולי אחד יהיה בית שמאי והשני יהיה בית הלל. זה נימוק ענייני חשוב.

### רן כהן (מרצ):

לפי ההיגיון הזה, צריך שלושה רבנים.

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

לא, אבל לפחות שניים כבר קיימים, למה לך להוריד אחד? אולי תוריד דווקא את בית הלל?

### היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, הבטחת לי לקצר, באמת.

### השר לענייני דתות ש' שטרית:

נימוק אחרון, אדוני היושב-ראש. יש לי תחושה, שבמציאות החברתית במדינת ישראל, אם תהיה החלטה על רב אחד בלבד, רוב הרבנים לא יהיו ספרדים. אתה שומע, חבר הכנסת רן כהן? אני חושב שכדאי לחכות עוד כמה זמן כדי שהאיזון החברתי במדינת ישראל יבוא לתהליך יותר מתקדם. אם כך יהיה, אני אעמוד בראש הדורשים. אבל עד אז, אני חושב שמוטב לנו, מהנימוקים שהבאתי, לחכות עוד דור ואז להנהיג את הרפורמה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

## **היו"ר ש' וייס:**

אני מאוד מודה לך. אלה היו שלושת המשפטים הכי ארוכים ששמעתי אי-פעם.

אתה רוצה להשיב, חבר הכנסת גפני? טוב, אין מה לעשות, אלה הכללים. יש לו זכות על-פי התקנון, ואני לא יכול למנוע זאת ממנו, כמובן.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מודיע באופן חד-משמעי: כאשר הנחתי את הצעת החוק על שולחן הכנסת, וגם כשאני מגיש אותה היום לכנסת, אני בפירוש ביקשתי ומבקש להצביע עליה.

אין בכוונתי להיכנס לעניין – אני גם לא בדקתי את זה – אבל הדבר הראשון שעולה בדעתי הוא: בתל-אביב, העיר הגדולה, יש רב עיר אחד, רב ספרדי, ועל-פי הצעת החוק שלי לא ייבחר רב אשכנזי. אני בכלל לא נכנס לעניין הזה.

## **רפאל פנחסי (ש"ס):**

בחיפה יש רב אשכנזי. אל תיקח לדוגמה רק רבנים ספרדיים. יש גם רב ספרדי בחיפה.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

בסדר, אני פשוט לא נכנס לעניין הזה, חבר הכנסת פנחסי. אני לא רוצה שישתמע, חלילה, אדוני השר, כאילו כוונתי היא לנושא ספציפי. אני מדבר באופן עקרוני. במדינת ישראל היום צריך שיהיה רב אחד לעיר. אינני נכנס לעניין הזה, ואני מבקש גם שלא יוטל בי דופי בעניין הזה, כבוד השר. אני פונה אליך, כבוד השר, שלא יוטל בי דופי בעניין הזה. זאת איננה כוונת הצעת החוק הנוכחית.

אני מדבר על תהליך, ואני לא מבין למה כוונתך כשאתה אומר: בית שמאי ובית הלל. כל ימי גדלתי בישיבות, כבוד השר, ולמדתי את בית שמאי ולמדתי את בית הלל, ואינני יודע למה כוונתך בבית שמאי ובבית הלל. רב עיר פוסק על-פי ההלכה, בין שהוא רב אשכנזי ובין שהוא רב ספרדי, ואם ההלכה כבית הלל, הוא פוסק כבית הלל, ואם ההלכה כבית שמאי, הוא פוסק כבית שמאי. מה לבית שמאי ולבית הלל ולרבני עיר במדינת ישראל? מה הקשר?

אדוני השר, מכיוון שאתה אומר שהתהליך צריך להיות תהליך יותר ארוך מאשר הצעת חוק חד-משמעית, אם אתה מסכים, אני מוכן להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, ותתמוך בזה ונתחיל לדון בזה בוועדה.

### **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

להפוך את זה להצעה לסדר-היום, בבקשה. אז נקיים דיון בוועדה, ושם אני אסביר – – –

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אבל כדי לקיים דיון בוועדה, צריך שהכנסת תחליט להעביר את זה לוועדה.

### **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

לזה לא אתנגד.

### **היו"ר ש' וייס:**

אם כן, היינו יכולים להחליט על זה כבר בהתחלה.

האם השר ממליץ בפני היוזם להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום?

### **השר לענייני דתות ש' שטרית:**

כן, אני בעד קיום דיון בוועדה.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת גפני, האם אתה מוכן להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום?

### **משה גפני (יהדות התורה):**

כן.

### היו"ר ש' וייס:

לאיזו ועדה ממליץ השר להעביר את הנושא?

### רפאל פנחסי (ש"ס):

ועדת הפנים.

### משה גפני (יהדות התורה):

אני מסכים לזה, אדוני השר. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רבותי, יש כאן סידור שעשינו אותו כבר פעמים רבות, במקום הצעת חוק זו תהיה הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת משה גפני: שירותי הדת היהודיים (תיקון – בחירת רב עיר). ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 21

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא הועבר לוועדה המתאימה להמשך טיפול.

## שאלות ותשובות

### היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור, לענות על שאלתא אחת, מס' 5509.

### סלילת כביש ממערב לכפר סלפית

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הביטחון ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

דחפורים ישראלים עובדים על סלילת כביש ממערב לכפר סלפית, באדמות סלפית ובורוקין, ובכך מופקעים שטחים שנטועים בהם עצי זית, וחלקם האחר משמש לזריעת חיטה ושעורה ולמרעה. אין בקרבת המקום התנחלויות שכביש זה אמור לשמש, לא היה כל פרסום בעיתונות ולא ניתנה הודעה מוקדמת לבעלי האדמות, כדי שיגישו את התנגדותיהם.

רצוני לשאול:

1. מה היא מטרת סלילת הכביש הזה?

2. האם אכן לא פורסמה התוכנית לסלילת הכביש ולא נמסר על כך לבעלי האדמות? מדוע?

3. האם יפוצו בעלי האדמות?

### תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. פריצת הדרך המפורטת אינה מוכרת לצה"ל ולא התבצעה על-ידו.

המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון בדק את הנושא ומסר לנו, שלא נמצאו בשטח כלי הנדסה ולא ידוע על-ידי מי בוצעו העבודות. בכל אופן, המינהל האזרחי ימשיך לפקח באזור ולבדוק שלא נעשות פעולות חריגות.

## **הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הגיל למענק לימודים), התשנ"ה-1995**

### **(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)**

#### **היו"ר ע' עלי:**

אנחנו עוברים להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הגיל למענק לימודים), התשנ"ה-1995, מס' ב'תרצא, של חבר הכנסת רון נחמן. ההנמקה מהמקום. בבקשה.

#### **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, סעיף 115 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] מתייחס למענק לימודים שמשלם המוסד לביטוח לאומי עבור כל ילד של הורה יחיד, כפי שזה מוגדר בחוק משפחות חד-הוריות.

בחוק אין כל התייחסות לילד שהוריו כבר אינם בין החיים, ולפיכך אין הוא מקבל מענק זה. כיוון שמענק הלימודים מיועד לילדים ולא להורים, אין זה צודק שילד שאין לו הורים בחיים לא יקבל מענק זה, וזו מטרת סעיף 1(1) בהצעת החוק שאני מביא היום בפני הכנסת.

בהצעת החוק יש עוד שני סעיפים קטנים, ולהם מתנגדת הממשלה. לכן הסכמתי למחוק אותם היום מהצעת החוק, כדי לזכות בהסכמת הממשלה. לכן אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק בהתייחס לסעיף הקטן הראשון בלבד. אני מודה לשרה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת רון נחמן דנה במענק הלימודים הניתן לפי חוק הביטוח הלאומי למשפחה חד-הורית. הזכות למענק הלימודים הוספה לחוק הביטוח הלאומי בשנת 1992, בעקבות קבלתו של חוק משפחות חד-הוריות, התשנ"ה-1992, שהגשתי לכנסת בתקופת כהונתי כיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

מענק הלימודים משולם כיום בשתי רמות: הראשונה – בסכום המגיע כיום ל-757 שקלים, המהווה 18% מהשכר הממוצע, כאשר הילד הוא בגילים שבין 6 ל-11; והשנייה – בסכום המגיע ל-421 שקלים, המהווה 10% מהשכר הממוצע, כאשר הילד הוא בגילים שבין 11 ל-14 שנים. המוסד ישלם,

לפי אומדן, בשנת 1995, כ-60,000 מענקי לימודים בסכום כולל של כ-37 מיליון שקלים. המענק משולם על-ידי המוסד לביטוח לאומי וממומן על-ידי אוצר המדינה.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רון נחמן הסכים לצמצם את הצעת החוק שהוא הגיש ולכלול בה רק את התיקון המופיע בפסקה (1) של ההצעה. תיקון זה יאפשר את החלת הזכות למענק גם על ילד שנתייתם מהוריו.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקשת לברך את חבר הכנסת רון נחמן על הצעה זו, הנוגעת ומתייחסת לכ-230 ילדים שהגורל התאכזר אליהם והם נותרו בלא אב ואם.

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שכל הנמצאים במליאה עכשיו יתמכו פה-אחד בתיקון צודק וחשוב זה ובהעברתו לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת כדי להכינו לקריאה ראשונה. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הגיל למענק לימודים), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת רון נחמן?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדלת הגיל למענק לימודים), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

בעד – 5, אין מתנגדים ואין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה לקריאה ראשונה.

אני מברך את ידידי הטוב חבר הכנסת רון נחמן על הצעת החוק הטובה, ואת השרה על התשובה העניינית.

### **הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995**

#### **(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)**

#### **היו"ר ע' עלי:**

אנחנו ממשיכים בסדר-היום – הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ב'תשסז. חבר הכנסת מאיר שטרית לא נמצא, אבל יש כאן רק עניין של הצבעה. השרה רוצה שנצביע או שנדחה?

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אני לא יודעת, אדוני היושב-ראש, מה לעשות, כי ההצעה זה כבר נדחתה כמה פעמים. חשבנו שנוכל להגיע לפשרה ולא הגענו. לי חבר הכנסת מאיר שטרית לא הודיע שהוא לא יהיה כאן. זאת הצעה שיש החלטה בוועדת שרים לענייני חקיקה להסיר אותה מסדר-היום. מה שכבוד היושב-ראש יכריע יהיה מקובל עלי.

#### **היו"ר ע' עלי:**

אדוני מזכיר הכנסת, הוא הודיע? אני מבין שחבר הכנסת שטרית עסוק היום – – –

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

חבר הכנסת שטרית נכנס בזה הרגע לאולם המליאה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת שטרית, יש עניין עם הצעת החוק שלך, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995.

#### **מאיר שטרית (הליכוד):**

לגבי ילד נכה – השרה רק צריכה לענות לי.

**היו"ר ע' עלי:**

רק תשובה והצבעה.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

השרה צריכה לענות.

**היו"ר ע' עלי:**

כבר דיברת?

**מאיר שטרית (הליכוד):**

כן, דיברתי.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה. אם השרה רוצה להשיב, בבקשה.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אם היא תציע להסיר, יש לי זכות לענות.

**היו"ר ע' עלי:**

בסדר. אני מצטער. בבקשה, השרה.

**שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני משיבה על הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית, חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה–1995, מס' בתשסז.

הטיפול בנכה והדאגה לצרכיו המיוחדים מטילים עומס כבד על בני המשפחה, במיוחד כאשר מדובר בילד נכה. העומס הטיפולי המוטל על כתפי המשפחה במקרים אלה כרוך גם בהוצאות כספיות ניכרות, וגמלת הילד הנכה נועדה להקל על משפחות אלה לשאת בעול הכלכלי הנוסף הנובע מהטיפול המיוחד הדרוש לילד.

לפי האומדן לשנת 1995, ישלם המוסד לביטוח לאומי סכום כולל של כ-118 מיליון שקלים עבור גמלה ל-10,087 ילדים נכים. גמלת ילד נכה משולמת בכמה רמות, בהתחשב ברמת התלות של הילד בסביבה וברמת ההכנסה של ההורים, ובהתחשב בכך שהילד נמצא במסגרת טיפולית מיוחדת המתאימה לצרכיו המיוחדים.

חבר הכנסת שטרית מציע, בהקשר זה, שני תיקונים לחוק. האחד – ביטול מבחן ההכנסות כתנאי לקבלת גמלת הילד הנכה. מבחן זה בוטל בתיקון לחוק שנתקבל בקריאה שנייה וקריאה שלישית בחודש יולי שנה זו, לפיכך תיקון זה מיותר.

השני – מתן גמלה מיוחדת להורה שילדו הנכה מוחזק בבית אף שהוא זכאי להיות מוחזק במוסד.

רבותי חברי הכנסת, ההחלטה בדבר הוצאת ילד נכה ממשפחתו והעברתו למוסד מותנית בגורמים שונים, בהם מצבו של הילד הנכה מבחינה רפואית ותפקודית ורצונה של המשפחה ויכולתה להתמודד עם הטיפול היומיומי בילד. מסיבה זו הצעת החוק אינה ישימה; לא ניתן לקבוע מבחן שלפיו תהיה משפחה זכאית לגמלה אף שלכאורה הילד הנכה זכאי להיות במוסד.

יש לזכור בהקשר זה, כי גם היום זוכה חלק מהמשפחות לגמלת הילד הנכה אף שהילד נמצא במוסד, זאת במקרים שבהם נושאת המשפחה בכל הוצאות האחזקה במוסד או אם הילד מאושפז בבית-חולים לשם טיפול ושיקום.

בעקבות האמור לעיל, אדוני היושב-ראש, הממשלה מתנגדת להצעת החוק, ואני מבקשת להסירה מסדר-היום.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. חבר הכנסת שטרית, יש לך זכות להשיב, חמש דקות.

רבותי, אני מבקש להודיע לפני כן, שאחרי הצעת החוק – אני מבקש ממך לשבת, השר ביילין. כדי שלא תהיינה אי-הבנות אני מבקש שחבר הכנסת רענן כהן יקשיב לדברים שלי. אחרי הצעת החוק הבאה של חבר הכנסת שטרית אני אביא הצעת החלטה שיציג חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת, על הפרדה בין חוק ההסדרים לבין חוק התקציב על כל מה שמשתמע מכך. הנושא טעון הצבעה, וכדי שלא תהיינה אי-הבנות עם הקואליציה – כדאי שידעו מזה. זה בוודאי נושא חשוב לכם, ואני מבקש לומר, שאחרי הדברים של חבר הכנסת שטרית נביא את ההחלטה שחבר הכנסת גדליה גל יציג. בסדר?

### גדליה גל (העבודה):

---

### היו"ר ע' עלי:

לא עכשיו. יש לו עוד הצעת חוק; לאחריה.

### שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש לו הצעת חוק מהמקום.

### היו"ר ע' עלי:

יש הצעת חוק עם הנמקה מהמקום שהשרה צריכה להשיב עליה, ולאחר מכן ידבר יושב-ראש ועדת הכספים. אחר כך נמשיך בסדר-היום הקבוע שפורסם על לוח המודעות. בבקשה.

### מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי, כפי שהסברתי אותה בפעם שעברה, כאשר הצגתי את הצעת החוק, נועדה למטרה אחת בלבד. היום ילדים נכים שתלויים באנשים אחרים לצורך קיומם, במצב הנוכחי הפתרון היחיד המוסדר עבורם הוא, בעצם, אחזקתם במוסדות. היום המדינה מחזיקה אלפי ילדים נכים במוסדות.

יש במדינת ישראל הרבה מאוד הורים שאינם רוצים לשלוח את הילד למוסד, היו מעדיפים להחזיקו בביתם ולתת לו את הטיפול המסור והקרוב שהורים יכולים לתת לבן שלהם במצב כזה. אני שואל: ריבונו של עולם, הצעת החוק שלי אומרת רק דבר אחד: אם משרד העבודה והרווחה קבע שהילד זכאי להיות מוחזק במוסד בגלל נכותו, והמדינה מוכנה לשלם עבורו את האחזקה במוסד, ומדובר על תשלומים של 4,000 ו-5,000 שקל לחודש, הצעת החוק שלי אומרת, שאם ההורים מעדיפים שלא לשלוח אותו למוסד ולהחזיק אותו בבית – יקבלו קצבת נכות מוגדלת בשיעור של 50% מעלות המדינה באותו מוסד.

אינני מבין, ריבונו של עולם, למה האוצר צריך להתנגד להצעה כזאת? על בסיס תקציבי ודאי שהוא לא צריך להתנגד. הרי אם אותם הורים, שהיום אין להם בעצם ברירה, כי קצבת הנכות – חבר הכנסת אורי אור, אני מבקש. אני מנסה לשכנע אותך.

## אורי אור (העבודה):

— — —

## מאיר שטרית (הליכוד):

חבל לי מאוד שהגישה כזאת, אבל אם תקשיב – אולי תשתכנע.

אם הוריו של הילד הנכה רוצים להחזיקו בבית, לטפל בו טוב יותר, במסירות שאין כמוה, היום, במצב הנוכחי הם מקבלים קצבת נכות בלבד, רגילה, שמגיעה לכ-1,000 שקלים לחודש. אם היו נותנים להם חצי ממה שהמדינה משלמת למוסד, האם, בהרבה מקרים, היתה מעדיפה להישאר בבית, לא לעבוד, ולטפל בילד שלה בבית. ברור לכם שילד כזה מקבל טיפול פי אלף יותר טוב מאשר כל מוסד יכול לתת לו.

אינני מתווכח עם הקריטריונים. המשרד הוא זה שיקבע איזה ילד זכאי להיות מוחזק במוסד, המשרד הוא זה שיקבע איזה הורים רשאים להחזיק ילד בבית, אם הם כשירים לטפל בו, אבל בהנחה ששני אלה מתקיימים – למה להתנגד לחוק? הרי כל מקרה שילד יוצא ממוסד הוא ברכה רבה לילד, למשפחתו ולמדינה, מבחינה כלכלית.

גברתי השרה, אני רוצה להביא נתונים אחדים כדי שחברי הכנסת ידעו על מה מדובר. למשל, יש לי נתונים על ילדים חולי נפש שמוחזקים במוסדות. אשפוז של ילד במוסד לחולי נפש, אם האשפוז זמני – המדינה משלמת עבורו 784 שקלים ליום; לחודש, העלות למדינה היא 23,500. אם האשפוז ארוך, העלות למדינה היא 182 שקל ליום, והעלות למדינה לחודש – 5,460 שקל ליום. אני מציע לתת לאותה משפחה שרוצה לטפל בילד שלה, ולא לשולחו למוסד, קצבת נכות בשיעור של חצי מהעלות הזאת. למה זה רע?

גברתי השרה, את יודעת שאנשי המוסד לביטוח לאומי תמכו בהצעת החוק שלי. ישבתי עם אנשי המקצוע של המוסד לביטוח לאומי – — —

## שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אז אולי הם לא אומרים את האמת למישהו.

## מאיר שטרית (הליכוד):

הם יושבים פה.

### שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הם הודיעו שהם לא תומכים בחוק.

### מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי השרה, אני מציע, אם כן, אם תסכימי, להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה – – –

### שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא.

### מאיר שטרית (הליכוד):

נעלה את הסוגיה בוועדת העבודה והרווחה. אם עובדי הביטוח הלאומי יאמרו שהם מתנגדים להצעת החוק – בבקשה, אני ארים ידיים. ישבתי עם אנשי הביטוח הלאומי, אחרי שיחה עם אנשי האוצר, במגמה לשכנע את אנשי האוצר להסכים. הרי משום כך דחינו את תשובתך בדיון הראשון, כי היה ניסיון להגיע להסכמה עם אנשי האוצר.

הטענה של האוצר שמתנגד להצעה היא טענה מטופשת. חבר הכנסת רפי אלול, תקשיב, אתה היית ראש הלובי החברתי, אתה ראש העמותה למלחמה בעוני, תקשיב רגע. אותו ילד נכה שזכאי היום לקבל קצבה, המדינה משלמת עבורו 4,000-5,000 שקל לחודש. למה המשפחה צריכה להיענש אם היא רוצה להחזיק אותו בבית? אני מציע שישלמו לה חצי מהסכום הזה. מוכרחים להכניס את הילד למוסד?

מה אומרים אנשי האוצר? אם יחוקקו את החוק הזה, המשפחות שזכאיות להחזיק ילד במוסד יחפשו לקבל זכאות כזו כדי שיקבלו קצבת נכות גדולה יותר. ריבוננו של עולם, אחת מהשתיים: אם הם זכאים – שייתנו להם. אם הם לא זכאים – שלא יכירו בהם. למה לאלץ משפחות שאוהבות את הילדים שלהן להחזיק אותם בתנאי עוני בבית, לא לעבוד ולקבל 1,000 שקל לחודש? למה זה צודק? מוטב שהמדינה תשלם אלפי שקלים לחודש לכל מיני מוסדות שזורקים בהם את הילדים? מדוע לא לקחת את הילדים האלה ולטפל בהם כהלכה ולשלם קצת מהעלות שעולה למדינה?

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית.

רבותי, מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת מאיר שטרית? מי נגד?

### הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 14

נמנעים – אין ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ילד נכה), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

### היו"ר ע' עלי:

עשרה בעד, 14 מתנגדים. הצעת החוק הוסרה.

### מאשה לובלסקי (העבודה):

בטעות הצבעתי במקומו של חבר הכנסת חגי מירום.

### היו"ר ע' עלי:

הערתך נרשמה בפרוטוקול.

### דן תיכון (הליכוד):

כל הזמן אתם זזים בכיסאות.

## **הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח לעקרת הבית), התשנ"ה-1995**

### **(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)**

#### **היו"ר ע' עלי:**

הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח לעקרת הבית), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק ג'קח. בבקשה, הנמקה מהמקום.

#### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי מציעה, שגם עקרת הבית, שעד היום לא היתה זכאית לקצבת זיקנה אם בעלה עובד, תוכר ותקבל קצבת זיקנה גם בהיותה עקרת הבית.

דוח מבקר המדינה מס' 44 שהוגש לכנסת הצביע על העיוות הזה שקיים היום, שעקרת הבית לא זכאית לקצבת זיקנה אלא אם היא עוברת תקופת הכשרה. לפני הצעת החוק שלי כבר הוגשו הצעת חוק ממשלתית דומה בעניין והצעות חוק של חברת הכנסת ענת מאור וחברי הכנסת דוד מגן ועמיר פרץ והן הועברו לוועדה. אני מבקש לצרף את הצעת החוק שלי להצעות האלה שתידונה יחד בוועדה. יש לשמחתי הסכמה של הממשלה בעניין הזה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

תודה לחבר הכנסת שטרית. שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית – – –

#### **היו"ר ע' עלי:**

הצפצוף עוד שייך לחבר הכנסת שטרית, הוא קיצר בדבריו.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

גם בישיבת הממשלה ניסו לשים לנו פעם אחת שעון. זו מחלה מידבקת.

### **דן תיכון (הליכוד):**

אין שעון בישיבת הממשלה?

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

לא, זה הופסק.

לפני כחודש אישרה הכנסת פה אחד בקריאה ראשונה את הצעת החוק שהגשתי, שלפיה עקרת הבית תהיה זכאית לקצבת זיקנה. חבר הכנסת מאיר שטרית הגיע אתי להסכמה, שהצעת החוק שהוא הגיש תותאם לנוסח הצעת החוק של הממשלה. לפיכך אני מציעה לתמוך בהעברת הצעת החוק של חבר הכנסת מאיר שטרית לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת על מנת שתידון יחד עם הצעת הממשלה. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה. חבר הכנסת רענן כהן ביקש להסיר. אני לא רואה אותו, ועל כן ניגש להצבעה.

מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח לעקרת הבית), התשנ"ה-1995, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטוח לעקרת הבית), התשנ"ה–  
1995,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

#### **החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו–1995**

#### **היו"ר ע' עלי:**

יושב-ראש ועדת הכספים חבר הכנסת גדליה גל מתבקש לגשת לדבר על חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב). רוצים להפריד כאן בין הצעת התקציב לבין הצעת חוק ההסדרים, והדבר דורש החלטה של הכנסת. זה עניין של דקות אחדות.

#### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכספים מבקשת להביא בשלב מאוחר יותר לקריאה שנייה ושלישית את סעיף 11 בהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו–1995, להלן – הצעת חוק ההסדרים, שעניינו תיקון לחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן–1990.

מדובר בתיקון שיקבע, כי תמלוגים המשתלמים על-ידי בעל זיכיון לשידורים ישולמו לאוצר המדינה ולא לרשות השנייה, כך שהרשות לא תוכל להשתמש בכספי התמלוגים לשם מימון הוצאותיה מעבר להכנסותיה מדמי הזיכיון.

מדובר למעשה במהפכה במימון הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, דבר הדורש דיון ממושך, שאינו חייב להיעשות דווקא במסגרת הצעת חוק ההסדרים. על-ידי הפרדת סעיף 11 האמור יימנע עיכוב מיותר בהבאת יתר הוראות הצעת חוק ההסדרים לקריאה שנייה ושלישית. אנחנו נדון בנושא של התמלוגים בנפרד ונביאו לאחר דיון יסודי לאישורכם.

#### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכספים. חבר הכנסת דן תיכון, יש לך שלוש דקות. כאן אני מבקש להבהיר, שאחריו יבוא חבר הכנסת שטרית, ובזאת הרשימה סגורה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי שרת העבודה והרווחה, מדוע נלקחה האחריות לרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו מידי השר שמעון שטרית והועברה – – –

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

על איזה תקן אתה שואל אותי?

#### **דן תיכון (הליכוד):**

על תקן השרה היחידה שמצויה בבניין.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

במליאה.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

במליאה. אל תהיי חרוצה אף פעם.

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אני אהיה חרוצה תמיד.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

את שואלת אותי. הנה הגיע השר ביילין. ראשית, אני רוצה לקבוע שתי עובדות.

## שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מותר לי להמשיך להיות חרוצה?

## דן תיכון (הליכוד):

כן, בהחלט.

אני מבקש לקבוע שתי עובדות. ראש הממשלה עדיין לא הביא לידיעת הכנסת את העובדה שהוא היה צריך להקים ועדת שרים לענייני ביטחון ולמסור את הרכבה בפני המליאה. על-פי חוק-יסוד: הממשלה צריך לעשות זאת ראש הממשלה לאחר ישיבתה הראשונה של הממשלה בהקדם. מאחר שיש לו בעיות אישיות, והוא לא מסוגל להתגבר כנראה על הלחצים שהופעלו עליו, לא מוקמת ועדת השרים לענייני ביטחון, ובשם הכנסת אני מביע את מחאתי.

ראש הממשלה החליט להעביר את הניהול והפיקוח על הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו מידי השר שמעון שטרית לידי ראש הממשלה שמעון פרס. גם החלטה זו, שאין לה צידוק, לא הוסברה, למעט איזה הליך פרוצדורלי שממשלה אחת עברה מן העולם וממשלה שנייה קמה לתחייה, ולכן ראש הממשלה יכול לחלק מחדש את התיקים. אני קובע, שגם החלטה מן הסוג צריכה להיעשות מהדוכן הזו.

ראש הממשלה לא מצא לנכון, כנראה בשל אילוצים קואליציוניים והעדר רוב, להביא את העניין הזה לאישור מליאת הכנסת.

אשר להודעת הפיצול – אני סבור שחוק הסדרים במשק המדינה הוא חוק גרוע. חברת הכנסת שולמית אלוני, שרת התרבות, אתמול שוחחנו על כך במליאה. מסתבר שהממשלה מצאה לה דרך קלה להעביר חוקים, והיא אוספת כל מיני חוקים פרובלמטיים. למשל, חוק הערוץ השני שעוסק בחלוקת תמלוגים נכלל פתאום במסגרת חוק ההסדרים, אבל אין לו ולא כלום עם תקציב המדינה.

נכון שבמבוא לחוק ההסדרים נאמר, שכל אסופת החוקים הללו קשורה בתקציב המדינה. אני קובע שלא זה המצב. לכן צריך לגמור אחת ולתמיד עם חוק הסדרים במשק המדינה. זה ניצול לרעה של התקנון לצורך העברת חוקים בצורה חפזה, לא הגיונית, לא ממצה, לא מקיפה. זו חקיקה רעה. טוב עושה יושב-ראש ועדת הכספים שהוא מבקש לפצל ולצמצם את החוק לפחות בכל מה שנוגע ברשת השנייה לטלוויזיה ורדיו.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית, אחרון. אחר כך הצבעה. חבר הכנסת שטרית, גם לך יש שלוש דקות.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים עם קביעתו של ידידי, חבר הכנסת דן תיכון, שחוק ההסדרים הוא חוק רע, שהממשלה משתמשת בו, לצערי, כפלטפורמה כדי לעקוף את תהליך החקיקה הרגיל של הכנסת. על כן, ודאי שאינני מתנגד להצעה להפריד את העניין של חוק הערוץ השני מחוק ההסדרים ולהעביר אותו בתהליך חקיקה נורמלית. ודאי שהתהליך הזה נכון.

אדוני היושב-ראש, עליתי לבמה כדי להתייחס לעניין של הערוץ השני. נודע לאחרונה, אדוני היושב-ראש, כי ראש הממשלה החליט לקחת את האחריות לערוץ השני מהשר שטרית ולהעביר אותה למשרד ראש הממשלה. אני חושב, שהמעשה הזה לא ראוי ואין זה נכון להחזיק את האחריות לערוץ שידור במשרד ראש הממשלה. יכול להיות שאין זו כוונתו של ראש הממשלה, אבל יש לזה – – –

### **אברהם פורז (מרצ):**

זו לא אחריות לרשות השידור.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

בסדר, אבל בינתיים זה לא הובא לאישור הכנסת.

### **דן תיכון (הליכוד):**

צריך למסור הודעה.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

ראש הממשלה לא יכול לקחת לעצמו סמכות בלי להביא את העניין לאישור הכנסת.

### **היו"ר ע' עלי:**

הנושא יובא.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

יובא. אבל בינתיים הוא לא הובא, וכבר לקחו את הסמכות. אני חושב שזה מעשה שלא ראוי לעשות.

**אברהם פורז (מרצ):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי, אי-אפשר כך. האם אתם חושבים שכך שאפשר לנהל ישיבות? באמת.

**אברהם פורז (מרצ):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי, כדי לסכם את העניין הזה, הנושא ---

**דן תיכון (הליכוד):**

---

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת תיכון, אני מאוד מבקש.

**בנימין טמקין (מרצ):**

---

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת טמקין, אני אקרא אותך לסדר. אני לא יכול לנהל את הישיבה כשאני רואה דברים כאלה. אי-אפשר. זה נראה כמו שוק. עוברים מאחד לאחד, מפריעים, לא מאפשרים לדבר. אינני מבין מה קורה כאן.

רבותי, על הנושא שהעלה חבר הכנסת שטרית כבר התקבל מכתב ממזכירות הממשלה. בשבוע הבא הוא יובא להחלטת הכנסת. זה נושא שהכנסת צריכה להחליט בו.

### **דן תיכון (הליכוד):**

מה עם ועדת שרים לענייני ביטחון?

### **היו"ר ע' עלי:**

הנושא הזה יובא להחלטת הכנסת. גם הנושא של ועדת שרים לביטחון, אם ירצו שינוי, גם הוא יובא. בינתיים העניין הזה נשאר כפי שהיה. חבר הכנסת שטרית, נא להמשיך.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני אומנם שמח על שהממשלה תביא זאת לאישור הכנסת.

אני חושב שאין זה ראוי שאחריות לערוץ שידור ממלכתי תהיה במשרד ראש הממשלה. יש לכך קונוטציה לא נכונה ולא טובה למדינת ישראל. הדברים האלה היו בתקופת בן-גוריון, כשהרדיו היה באחריות משרד ראש הממשלה.

אולי לא זו כוונתו של ראש הממשלה. אבל אם כן, הייתי מציע שראש הממשלה ימסור לכנסת למי הוא מעביר את האחריות. דבר זה לא צריך להיות בידי ראש הממשלה.

### **אברהם פורז (מרצ):**

יש רשות. זה בסך הכול פיקוח על – – –

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

חבר הכנסת פורז, אתה יודע כמוני בדיוק את הפרוצדורה של אותה אחריות לכאורה מיניסטריאלית. אני ראיתי איך השר הנוכחי מטפל בערוץ השני. בהתחלה הוא תמך בי בפרסום בכבלים, כשהוא הפך להיות אחראי לערוץ השני הוא התנגד לפרסום בכבלים. עכשיו, כשלוקחים ממנו את הערוץ השני, הוא עוד הפעם יתמוך בפרסומת בכבלים. ריבוננו של עולם, מה זאת אומרת אין אחריות מלמעלה? אין דבר כזה.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

---

#### **היו"ר ע' עלי:**

רבתי, אני מציע שאת הוויכוח הזה נקיים כשהנושא יובא לכאן.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

---

#### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת פורז, שמעתי את חבריך לסיעה. שמעתי את השר יוסי שריד מביע ברדיו את אי-שביעות רצונו מהמהלך הזה. הוא בעצם מסכים גם לדעתי.

חבר הכנסת פורז, אין פה חלוקה של אופוזיציה-קואליציה. לדעתי, זה עניין של נוהל נכון ודמוקרטיה. אינני חושב שראוי שערץ שידור יהיה במשרד ראש הממשלה. לדבר הזה יש קונוטציה בגלל מדינות אחרות, לא מדינת ישראל.

#### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית.

אנחנו מצביעים. אני מציע שבסוגיה הזאת נדון כשהנושא יועלה על סדר-יומה של הכנסת.

מי בעד ההצעה שהביא חבר הכנסת גדליה גל בדבר חלוקה של הצעת חוק הסדרים במשק המדינה – יצביע. מי שמתנגד יצביע נגד.

הצבעה מס' 5

בעד ההחלטה – 32

נגד – אין

נמנעים – 2

ההחלטה בדבר חלוקת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995, נתקבלה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

32 בעד. אין מתנגדים. שני נמנעים. ההצעה אושרה, והחלוקה תהיה כפי שביקש יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת.

#### **הצעת חוק האזרחות (תיקון – אזרחות של קטינים), התשנ"ה-1995**

##### **(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)**

#### **היו"ר ע' עלי:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק האזרחות (תיקון – אזרחות של קטינים), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ג'צב, של חבר הכנסת טמקין. בבקשה.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדובר כאן על הצעת חוק שביסודה גישה הומניטרית ממדרגה ראשונה, שמי שמקבל אזרחות במדינת ישראל, על-פי חוק השבות, גם הילדים הנמצאים עם אותו אדם שמקבל אזרחות יוכלו לקבל אזרחות, ולא יהיה מצב שבו ההורה מקבל אזרחות מתוקף חוק השבות, ואילו הילדים, גם אם הם חיים פה, ואם הם חיים עם ההורה, הם לא מקבלים אזרחות.

מי שמקבל אזרחות ומתאזרח על-פי הכללים הרגילים של התאזרחות, על בסיס חוק השבות, הילדים שלו מקבלים אזרחות. כאשר מדובר בחוק השבות, יש איזו פרשנות שלא מתקבלת על הדעת, ששוללים מילד או מילדה של מי שקיבל אזרחות על-פי חוק השבות את הזכות לקבל את האזרחות. יש כאן עניין של פירוד משפחות. אני לא יכול להבין את ההיגיון.

אני גם לא יכול להבין את הממשלה, שבינתיים אומנם לא החליטה להתנגד באופן מוחלט אבל היא גם לא החליטה לתמוך. קודם שוחחתי עם השרה אלוני והיא אמרה לי, שעל-פי החוק הקיים ועל-פי הפרשנות הנכונה של החוק הקיים, ילד של אזרח ישראלי שקיבל את האזרחות על-פי חוק השבות, או בצורה אחרת, גם הוא צריך לקבל באופן אוטומטי אזרחות. נראה שיש פה החלטה אדמיניסטרטיבית לא מובנת, שמונעת מילד של אזרח להיות גם הוא אזרח.

#### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

תיתן לילד על-פי חוק הכניסה לישראל, לא על-פי חוק השבות.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

אני לא דוחף איש לחוק השבות. אדם קיבל את האזרחות על-פי חוק השבות על-פי מה שנקבע, והוא יהודי לצורך קבלת אזרחות בישראל.

#### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

הוא לא יהודי, הוא אזרח.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

סליחה, הוא ישראלי. הוא קיבל את האזרחות על-פי חוק השבות; לא על בסיס חוק השבות אלא על בסיס זה שהוא בן של מי שהוא אזרח ישראלי. מאותו יום שהוא קיבל אזרחות ישראלית מסיבה כלשהי, השוויון דורש שהילדים של כל אזרח יהיו אזרחים.

#### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אבל האבא כבר קיבל – – –

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

האבא קיבל על בסיס חוק השבות.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

למה? כי – – – לא יהודייה. אתה מדבר על אבא לא יהודי.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

ברגע זה אני לא דן בשאלות של יהדות, אני לא רוצה להיכנס לוויכוח הזה.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

עזוב את חוק השבות, תעשה זאת דרך חוק הכניסה לישראל, איש לא מתנגד לכך.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

חבר הכנסת רביץ, שים לב שבהצעת החוק אני לא מבקש שהוא יקבל אזרחות על בסיס חוק השבות. לא זה מה שמבקש החוק. במסגרת הדין בחוק בוועדה תסדיר, שמי שהוא בן או בת של אזרח ישראל יקבל את האזרחות בצורה אחרת, על בסיס כלשהו, חוק השבות, או התאזרחות או שיטה אחרת. לא יכול להיות שבן לא יהיה אזרח ואילו האבא כן יהיה אזרח. אנחנו לא דנים פה על יהדות.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אין כאן שום אזרחות אחרת, כי עם בואו לכאן בוטלה האזרחות שלו.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אם יש לו אזרחות אחרת, גברתי השרה – במדינת ישראל עדיין רשאים להחזיק באזרחות כפולה, זה לא שייך לעניין. מה ששייך לעניין הוא, שלא יכול להיות שיש ילדים של אזרחים ישראלים שלא יוכלו להיות אזרחים ישראלים בעצמם. זה העניין כולו, וחבל לערבב בו את חוק השבות, או יהדות. לדבר זה בסיס הומניטרי מוחלט. לא יכול להיות שהאבא או האמא יהיו אזרחים ואילו הילדים לא יהיו אזרחים. זה הכול. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה. השר רמון.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אני מבקשת להעיר הערה.

### **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה. השר רמון, אתה רוצה שהיא תעיר אחר כך או לפני דבריך?

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אדוני השר, אתה מוכן לתת לי להעיר?

### **שר הפנים ח' רמון:**

גברתי השרה, אני מציע שאני אשיב בשם הממשלה ואחר כך את תוסיפי הערה – – –

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

— — —

### **שר הפנים ח' רמון:**

אני לא יכול להשיב לך בשם הממשלה, כי את חלק מהממשלה, ואני משיב גם בשמך.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אתה לא משיב בשמי.

### **שר הפנים ח' רמון:**

סליחה, עם כל הכבוד, אם גברתי היא חלק מן הממשלה אני משיב גם בשמך.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

— — — גם לא בוועדת השרים לענייני חקיקה.

### **שר הפנים ח' רמון:**

גברתי, יש החלטה של ועדת השרים לענייני חקיקה, ומחזיק אותה בידו חבר הכנסת בני טמקין – מבין אותי להתווכח מהדוכן – והיא קובעת חד-משמעית, שאם חבר הכנסת בני טמקין יעלה היום את הצעתו, הממשלה תתנגד. זה מה שהחליטה ועדת השרים לענייני חקיקה. עד כמה שידוע לי, החלטותיה מחייבות את כל שרי הממשלה גם אם לא תמיד הן מוצאות חן בעיני כל שרי הממשלה. אני יכול לספר לך, שוועדת השרים לענייני חקיקה החליטה החלטה בנושא של הצעת החוק של חבר הכנסת עובדיה עלי, שאיננה מוצאת חן בעיני, ואני מקבל אותה, אבל ביקשתי משר אחר להשיב במקומי, כדי שהוא יהיה שלם עם התנגדות הממשלה. אני מחויב להתנגדות הזאת – — —

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אתה שלם עם ההתנגדות הזאת?

### **שר הפנים ח' רמון:**

כן, אני בהחלט שלם, ואגיד למה.

משמעותה של ההצעה של חבר הכנסת בני טמקין היא פשוטה: עולה שעולה על-פי חוק השבות, שהוא נכד של יהודי, באותו יום שהוא נכנס לארץ הוא אזרח. משמעות הדבר היא, שבאותו יום דור רביעי יקבל אזרחות.

### **קריאה:**

זו הרחבה.

### **שר הפנים ח' רמון:**

זו הרחבה מיידית של חוק השבות, זו המשמעות. אחזור בדיוק על ההצעה, אם תומכים בה או לא תומכים בה נראה אחר כך, אבל צריך שיהיה ברור מה ההצעה. אני חוזר ואומר מה אומרת ההצעה – — — דה-פקטו. ההצעה אומרת – — —

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — מתעלמים.

### היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, השר משיב. דעתו כדעתך בעניין זה, כדאי שתקשיבו לו.

### אברהם פורז (מרצ):

— — —

### היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז, נא לאפשר לשר לדבר.

### שר הפנים ח' רמון:

אני חוזר: למי מתייחסת ההצעה – כדי שנדע על מה אנחנו מדברים. כאשר זוג של יהודים עולה לארץ על-פי חוק השבות אין שום בעיה, הילדים שלהם מקבלים מייד אזרחות. כאשר עולים נכדים של יהודים הם מקבלים מייד אזרחות על-פי חוק השבות. מה מציע לנו חבר הכנסת בני טמקין? הוא מציע, שבמקרה שעולה לארץ נכד של יהודי שזכאי להיות אזרח ישראלי על-פי חוק השבות אבל הוא איננו יהודי, גם ילדו, כלומר, דור רביעי, שהוא נכד של יהודי, יהיה אזרח. כלומר, משום שנכד של יהודי עלה לארץ – — —

### נעמי חזן (מרצ):

— — —

### בנימין טמקין (מרצ):

— — — מה אתה רוצה? להשאיר אותם – — —

### שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת טמקין, זה לא בסדר מה שאתה עושה.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — — אנחנו מרשים לו.

### שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת רביץ, עוד מעט תשכנע אותי לתמוך בחבר הכנסת טמקין. אני מציע לך לא להפריע לי.

אני רוצה לגעת בבעיה לפני שמגיעים לעניין ההומניטרי שכבר פתור בחוק. אתה אומר, שבאותו יום גם דור רביעי יהיה אזרח. למה רק דור רביעי? אם עולה נכד של יהודי עם ילדו – שאתה רוצה עבורו אזרחות ישראלית – וגם לו יש ילד, כלומר דור חמישי, למה שנפקיר אותו? אני מדבר על דבר אמיתי, לא אדבר על דור שישי, אבל דור חמישי בוודאי יהיה.

מה שאתה מציע הוא שינוי בחוק השבות. אני מציע לכולנו להיזהר מפני הפיתוי של שינויים בחוק השבות.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני נגד.

### נעמי חזן (מרצ):

— — —

### שר הפנים ח' רמון:

חברת הכנסת חזן, לא נתחכם, נשים דברים על השולחן, דה-פקטו זה שינוי בחוק השבות. אני מציע לכולנו להיזהר בכל שינוי בחוק השבות.

אני בא במקרה משיחה עם שר הקליטה. הוא עוסק בנושא הזה באופן אינטנסיבי כבר שלוש שנים, והדבר הראשון שהוא רצה להזהיר אותי מפניו: אל תיגע בחוק השבות לא לקולא ולא לחומרא. נוצר בחברה הישראלית קונסנסוס, שאיש לא מאושר ממנו, אולי, אבל כולם חיים אתו. חבר הכנסת רביץ אמר בקריאת הביניים, שהוא לא רוצה שיבוא לפה נכד של יהודי שעל-פי דרכו הוא לא יהודי. אני רוצה שהוא יבוא. שנינו חיים עם הקונסנסוס הזה, הוא איננו מאושר מכך, אני מאושר מכך. יש סעיפים אחרים בחוק השבות שאינני מאושר מהם, ואילו הוא מאושר מהם יותר. לכן אני מציע לכל סיעות הבית לא לגעת בחוק השבות, ודאי שלא בתקופה הזאת, ודאי שלא בזמן הזה, ולהתאפק מביצוע שינוי כלשהו.

הבעיה ההומניטרית איננה קיימת, מכיוון שהילדים שעולים עם נכד של יהודי זוכים מייד לתושבות של קבע, הם תושבי קבע מייד. מכיוון שהם ילדים, תוך שלוש שנים הם יכולים לקבל אזרחות ישראלית. מה שאתה אומר הוא לתת להם למעשה זכויות שנובעות מחוק השבות. על-פי חוק הכניסה לישראל הנוהל הוא, שכאשר אדם נכנס הוא קודם כול תושב קבע, ולאחר שלוש שנים הוא הופך להיות אזרח ישראלי. אתה אומר: לא, מהרגע שהוא נכנס על-פי חוק השבות, ומרגע שהאזרחות הוענקה לו מכוח חוק השבות, מייד אני רוצה שהוא יהיה אזרח. זה שינוי של חוק השבות.

לכן אני מציע לחבר הכנסת בני טמקין להסיר את ההצעה הזאת – – –

### **נואף מסאלחה (העבודה):**

תהפוך אותה להצעה לסדר-היום.

### **שר הפנים ח' רמון:**

אני מוכן שהיא תהפוך להצעה לסדר-היום. סגן השר נואף מסאלחה העלה רעיון טוב, להפוך אותה להצעה; ואז נלך בדרך שבה הלכנו גם בעבר ונדון בנושא במסגרת של הצעה לסדר-היום.

הנושא שהעלית הוא נושא אמיתי, ואם במהלך הדיון בוועדת הפנים יועלו בעיות הומניטריות שהן בעיות אמיתיות לגבי קשר בין הורים לבין ילדים, אני אהיה בהחלט פתוח לדיון כזה ואפילו לשינויים, אבל לא בחוק השבות, על מנת להקל.

אם יתברר, למשל, שבמקרים כאלה ניתן לקצר את תקופת ישיבת הקבע משלוש שנים לתקופה קצרה יותר, אני מוכן לשקול זאת. אני מוכן לשקול הרבה מאוד נושאים. ההצעה הזאת היא הצעה לשינוי בחוק השבות, ואני מתנגד לשינוי בחוק השבות. ודאי שאין לעשות זאת בתקופה הקרובה. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר חיים רמון. השרה אלוני, בבקשה. השר יאיר צבן – – –

## אברהם רביץ (יהדות התורה):

---

## היו"ר ע' עלי:

אולי תרשה לי. אתה רוצה להיות שר הקואליציה? נשמח לקבל אותך בזרועות פתוחות.

לפי סעיף 97 רשאי לדבר כל שר הנוגע בדבר. אפשר לפרש שהשרים האלה נוגעים בדבר, ולכן אפשר לעשות זאת בדקה או שתיים, בקצרה.

## שרת התקשורת ש' אלוני:

תודה.

אדוני שר הפנים, ראשית, אני מקבלת ומצטרפת להצעה להפוך זאת להצעה לסדר-היום, מפני שאני חושבת שאין צורך לתקן את חוק השבות. אני רק חושבת, אדוני השר, שהפרשנות שלך אינה נכונה.

חוק השבות הוא חוק חוץ-טריטוריאלי, וכחוק חוץ-טריטוריאלי הוא מאפשר רק עד הנכד לבוא לכאן ולקבל אזרחות אוטומטית. בנו של הנכד בארץ הוא דור שני לאזרח, ולא דור רביעי ליהודי. על כן, משעה שהנכד עלה והפך לאזרח, והוא בתוך הטריטוריה של מדינת ישראל, דין ילדיו כדין ילדיך, כדין ילדי, כדין ילדי כל אזרח. על כן יש לעשות את ההפרדה בין הזכות החוץ-טריטוריאלית הנובעת מחוק השבות לבין הזכות הפנים-טריטוריאלית שבה כל האזרחים שווים וילדי כל האזרחים שווים בזכויותיהם.

לכן אני מבקשת, חבר הכנסת בני טמקין, שלא תבקש הצעה לתיקון החוק, אלא שתביא זאת כהצעה לסדר-היום. אין לי ספק שבבג"ץ תתקבל הפרשנות שאליה אני מתייחסת, מפני שכל הפרשנות מתייחסת לחוק השבות כאל חוק חוץ-טריטוריאלי, להבדיל מזכויות שהן פנים-טריטוריאליות, ומשעה שהם באו בנושא הוא נושא של אזרחות ולא נושא של זיקה יהודית.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר צבן נוגע בדבר, ואני רוצה לאפשר גם לו – – –

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

כל השרים עונים?

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת יצחק לוי, אתה אחד המומחים לתקנון, ואני חושב שגם מונית לתקן את התקנון. אתם רוצים לתקן את התקנון, עשו זאת בבקשה. אבל בינתיים סעיף 97 של התקנון מאפשר לשר לדבר. מה אני יכול לעשות? אני עובד על-פי התקנון. בבקשה, אדוני השר.

### **השר לקליטת העלייה י' צבן:**

אדוני היושב-ראש, עמיתי השרים, חברי הכנסת, אני מכבד את בקשתו של שר הפנים, המעוגנת בתקנון הממשלה, ולא כאן אנהל את הפולמוס אתו. אני גם שמח על האופציה שהוא פתח, לקיים דיון בנושא כהצעה לסדר-היום. גם שר הפנים חיים רמון מכיר שיש כאן בעיה.

אני רק רוצה לומר, בתוספת לדברים שאמר השר רמון, שיהיה ידוע – א. שמדובר בקבוצה קטנה מאוד; ב. שמטעמים הומניטריים משרד הקליטה מטפל בנכדים הללו כך שהם לא ייפגעו, כלומר שלפחות מבחינת זכויותיהם כנקלטים אנחנו עושים הכול כדי שהם לא ייפגעו.

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת רביץ, שאין בבית הזה קונסנסוס על נושא הנכד, שיהיה ברור לגמרי –  
--

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

לכן איננו מעלים את זה.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

יש קונסנסוס – – –

### **השר לקליטת העלייה י' צבן:**

רק רגע.

אין בבית הזה קונסנסוס על נושא הנכד, וזאת משני טעמים. ראשית, מהטעם שהזכיר שר הפנים, של עצם השאלה אם לפתוח או לא לפתוח את חוק השבות לתיקונים. אבל גם לגופו של דבר, ואני מצטער על שההדגשים שאני חוזר ומדגיש אינם נקלטים, מי שאומר "נוצרים עליך ישראל" בהקשר של העולים, שזה דבר בעייתי כשלעצמו, עניין הנכדים הוא בסך הכול 2% מהבעיה.

הבעיה העיקרית בשאלת העולים הלא-יהודים, רחמנא ליצלן, היא בעיית הזוגות המעורבים, וחוק השבות כיוון במיוחד לכך שנוכל להעלות את המשפחה המעורבת, ואנחנו רוצים שהמשפחה המעורבת תגיע לארץ ולא תיטמע במקום שבו היא נמצאת. זו מטרתו של חוק השבות. ולכן גם בהקשר זה צריך לראות את השאלה שהעלה כאן חבר הכנסת בני טמקין.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר. חבר הכנסת טמקין, מה אתה מבקש?

**בנימין טמקין (מרצ):**

— — —

**היו"ר ע' עלי:**

יש לך זכות לדבר אם אינך הופך זאת להצעה לסדר-היום.

**יוסף עזרן (ש"ס):**

— — — אני רוצה להזכיר את הפסוק האומר — — —

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת טמקין, אתה רוצה לנהל משא-ומתן? בבקשה. אתה רוצה לדבר, דבר.

**בנימין טמקין (מרצ):**

אני לא ניהלתי משא-ומתן עם איש, עם כל הכבוד.

## **היו"ר ע' עלי:**

בבקשה, אין לנו זמן היום.

## **בנימין טמקין (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני רוצה שיהיה ברור לשר רמון, שאני מתנגד באופן מוחלט לכל שינוי בחוק השבות, ואני גם נלחם על כך בוועדת הקליטה בכל הזדמנות. אני לא מתייחס לחוק השבות. חוק השבות הוא חוק שנוצר בשביל לרכז את העם היהודי, הנמצא בגולה, במדינתו, במדינת ישראל. מאותו רגע שאדם מגיע לכאן והופך לאזרח המדינה, הוא אזרח שווה בפני החוק כמו כל אזרח אחר.

אני לא נוגע בחוק השבות ולא רוצה לגעת בחוק השבות, עם כל הכבוד, ובסך הכול אני אומר, שלא יהיה הבדל בין אזרח לאזרח. הרבה אנשים במדינת ישראל עדיין לא תפסו את המהות של העניין הציוני, שבאותו רגע שבו אדם מגיע לארץ הוא הופך להיות אזרח, ומאותו רגע הוא נהנה משוויון אזרחי מוחלט, השווה לכולם. ולא יכול להיות שילד של אזרח אחד יהפוך להיות אזרח באופן אוטומטי, וילד של אזרח אחר – לא. ובצדק אמרה השרה אלוני, שמדובר בדור שני לאזרחים ולא בדור חמישי ליהודים.

## **יוסף עזרן (ש"ס):**

---

## **בנימין טמקין (מרצ):**

אני לא מדבר על דת, חבר הכנסת עזרן. מתי תתפסו זאת? אני לא מדבר על שום נושא דתי.

## **יוסף עזרן (ש"ס):**

אבל יש לכך השלכות.

## **בנימין טמקין (מרצ):**

חבל שקושרים את החוק הזה לכל מיני דברים אחרים. בסך הכול מדובר בהרגשתו של אזרח, שהוא אזרח במדינת ישראל על-פי זכות, כי איש לא נתן לו מתנה וגם לא פריווילגיה. אם משהו מרגיש שבחוק השבות הוא נתן מתנה, זו בעיה שלו. חוק השבות של מדינת ישראל הוא חוק שעומד לכל מי שיש לו הזכות להשתמש בו. ברגע שאדם הופך לאזרח, גם הילדים שלו צריכים להיות אזרחים, ולא צריך להתחיל עם עניין של תושבות קבע של שלוש שנים או ארבע שנים, כי אז האזרח הזה אינו שווה

בפני החוק לאזרח אחר. בו ברגע שאדם נחת בארץ וקיבל את האזרחות, הוא אזרח כמו כל אזרח אחר. זה כל העיקרון כולו.

אני מבין שהשר רמון אמר כאן, שהוא מוכן לשקול את האפשרות לקצר את תקופת תושבות הקבע, ולא להפוך את העניין לעניין עקרוני. אני לא מסתפק בדבר זה. אני גם יודע לספור קצת, ואני רוצה לבקש, אם אפשר, שנדחה את ההצבעה הזו. בינתיים נקיים דיון על הנושא – – –

### **שר הפנים ח' רמון:**

לא.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

לא מוכנים. אם כך, אני הופך את ההצעה להצעה לסדר-היום.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה. השר רמון, אתה מבקש להגיב? בבקשה. אם ההצעה הופכת להצעה לסדר-היום, חבר הכנסת עזרן מבקש להסיר אותה.

### **שר הפנים ח' רמון:**

אני מבקש להעיר שתי הערות קצרות.

חבר הכנסת בני טמקין, אני מציע שנדבר באופן ישיר אל חברי הכנסת ואל הציבור. אתה מדבר על עולה שהוא דור שלישי שמגיע עם ילדיו, ולא שילדיו נולדו בארץ, כי כשמדובר באזרח שעולה לארץ וילדיו נולדים פה – אין בעיה. כלומר, מגיע נכד, דור שלישי. בשנייה שבה הוא נוחת הוא הופך להיות אזרח מכוח חוק השבות. אז, באותה שנייה, דור רביעי הופך להיות אזרח. אז גם הדור החמישי הופך להיות אזרח. אם יש לו דור שישי – גם הדור השישי הופך להיות אזרח. אם זה לא שינוי בחוק השבות – אני לא יודע מה הוא שינוי בחוק השבות, גם אם מנסים להתחכם בדרך אחרת.

תבוא ביושר ותגיד, שנכד, שהוא דור שלישי, שמגיע עם ילדיו, ייהנה מחוק השבות. למה להתחכם? אתה שומע גם ששר הקליטה אומר, בדין ובצדק, שהוא נותן לו זכויות של עולה. אז מה אתה רוצה? זה לא שינוי בחוק השבות? זו לא הרחבה של חוק השבות? בוא נהיה ישרים, מותר להציע את השינוי.

אני מודה שאני שמח על כך שבתבונה הסיעות הדתיות בבית לא מעלות את העניין של דור שלישי.  
אני יודע כמה הן לא אוהבות זאת. אני אוהב זאת. הם לא אוהבים זאת.

#### **יצחק לוי (מפד"ל):**

זה בהסכמה עם שר הקליטה.

#### **שר הפנים ח' רמון:**

בהסכמה עם שר הקליטה. אז מה אתה רוצה? להעלות דור רביעי וחמישי? חבר הכנסת בני טמקין,  
אתה רוצה שנפתח גם את הדיון על דור שלישי? זו תהיה התוצאה?

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

כל הזמן אתה חוזר על חוק השבות.

#### **שר הפנים ח' רמון:**

כי אתה, חבר הכנסת טמקין, מרחיב את חוק השבות, ואל תתחכם. חבר הכנסת בני טמקין, אל  
תתחכם.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

אתה רוצה שהם יישארו שם?

#### **שר הפנים ח' רמון:**

אל תתחכם, כי אתה מביא הנה גם דור שלישי.

#### **בנימין טמקין (מרצ):**

מה זאת אומרת? אתה רוצה שהם יישארו שם?

### היו"ר ע' עלי:

רבותי, נא לסיים. עם כל הכבוד, אנחנו כבר צריכים להצביע.

### שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת בני טמקין, אני לא רוצה שום דבר. אני רק רוצה, שאם אתה הוגן בעניין הזה, תגיד שגם דור רביעי ייהנה מחוק השבות, ותגיד שגם דור חמישי ייהנה מחוק השבות. אין לי בעיה, רק תגיד, ואל תתחכם עם חוק כזה וחוק אחר.

אני רוצה להגיד לשרה שולמית אלוני, שאינני מקבל את הפרשנות שלה. זאת איננה הפרשנות המקובלת על-ידי היועץ המשפטי לממשלה ועל-ידי היועצים המשפטיים של הממשלה. אני יודע שהשכלתה המשפטית רחבה. אבל גם אם היא צודקת, מה שמחייב את הממשלה ואת משרד הפנים -- --

### היו"ר ע' עלי:

גם שלך. אתה לא קוטל קנים.

### שר הפנים ואיכות הסביבה ח' רמון:

אני צנוע. אם זה חשוב, אוסיף גם שדעתי איננה כדעתה מבחינה משפטית.

### אבנר חי שאקי (מפד"ל):

-- --

### שר הפנים ח' רמון:

פרופסור שאקי, אתה היית מורה שלי ותעיד שהייתי בסדר.

אני חושב, שמה שמחייב גם את השרה שולמית אלוני אלה הן חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה, וכך ננהג להבא.

אני מציע באמת להעביר זאת לדיון בוועדה. זה יכול להיות דיון מעניין מאוד. אני מקווה שהוא לא יביא לשינויים בחוק. אני מבטיח לך באופן חגיגי, שכל בעיה הומניטרית שנובעת מהמצב הזה תטופל בלב מבין.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רמון. כעת חבר הכנסת רביץ. הוא מבקש להסיר את ההצעה. אתם רואים כמה אפשרויות יש סביב הצעה כזאת?

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מדינת ישראל יש לה חוקים מיוחדים שבאים לפתור בעיות הומניטריות. כאשר מדובר על בעיה הומניטרית מן הסוג הזה, יש חוק הכניסה לישראל, ומדינת ישראל השתמשה בחוק הכניסה לישראל לפתרון בעיות של אנשים שאינם מבני עמנו, שאינם יהודים. היא עשתה זאת, והיא יכולה לעשות זאת.

אם כנים היו דברי חבר הכנסת טמקין בהצעתו, הוא לא היה כורך את הצעתו בחוק השבות של הנכד, אלא הוא היה פשוט מביא לפני הבית הצעה האומרת, שכאשר ילד, תינוק, מגיע עם אביו שהתאזרח – הוא מבקש להחיל עליו מייד את חוק הכניסה לישראל. אבל לא לכרוך זאת עם חוק האזרחות.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת טמקין, שהנכד שאתה מדבר עליו, שיכול להביא את הנין, הוא לפעמים – במקרים רבים – יכול להיות אדם טוב מאוד, אבל הוא איננו יהודי, הוא לא מתכוון להיות יהודי והוא אף פעם לא חולם להיות יהודי. היתה לו פעם איזו סבתא יהודייה, אולי, והוא רוצה להביא את בנו שלו. כך צריך להעמיד את הדברים.

לכן אני אומר שיש להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, מי בעד הצעתו של חבר הכנסת טמקין להעביר את הנושא כהצעה לסדר-היום לוועדת הפנים? אדוני השר, האם אתה מוכן שההצעה תעבור לוועדת הפנים?

### קריאות:

לוועדת העלייה והקליטה.

## היו"ר ע' עלי:

אדוני שר הפנים, אתה מוכן שההצעה תעבור לוועדת הקליטה?

**שר הפנים ח' רמון:**

לא משנה לי.

**היו"ר ע' עלי:**

נצביע. מי בעד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

נגד – 13

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

**היו"ר ע' עלי:**

בעד – 15, נגד – 13. ובכן, ההצעה תועבר לוועדת הקליטה של הכנסת להמשך הדיון.

**הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (איסור רישוי גזעים מסוכנים של כלבים),**

**התשנ"ה-1995**

**(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)**

**היו"ר ע' עלי:**

נעבור לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (איסור רישוי גזעים מסוכנים של כלבים), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ב'תתעב, של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

### **אברהם יחזקאל (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מי לא נתקל בתופעה של אותם כלבים מאיימים, שמסתובבים לפעמים עם בעליהם? וכבר הגענו לתופעה שאותם כלבים נשכו עד כדי כמעט מוות קשישים וילדים.

אני חושב, שמן הראוי ששר הפנים ומשרד הפנים יתקינו בתקנות רשימה של כלבים המותרים לגידול – ויש תקדימים כאלה בעולם – על מנת ליצור סדר לגבי אותם כלבים, או לגבי אותם בעלי כלבים שלא יודעים בדיוק לרסן את בעלי החיים.

ההצעה הזאת מועלית בהנמקה מהמקום. אני מבקש תמיכה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

### **שר הפנים ח' רמון:**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל מקובלת על הממשלה, והממשלה איננה מתנגדת לה. אנחנו מוכנים להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. לאחר שיתקבלו המלצות של צוות בין-משרדי שהוקם כדי לבדוק את הנושא, תנקוט הממשלה עמדה לגופו של עניין.

בכל מקרה, מה שמנחה את הממשלה בנושא הזה הוא, שבשום מקרה אין לחשוף את האוכלוסייה לפגיעה אכזרית של כלבים אלימים. המקרה שפורסם לאחרונה, בדבר קשישה שנפצעה אנושות מתקיפת כלב "רוטוויילר", מדגים בצורה טרגית את הנושא.

אני מקווה שיחד נמצא דרך בחוק גם לאפשר לגדל כלבים כחיות מחמד וגם למנוע פגיעה באוכלוסייה על-ידי כלבים אלימים. תודה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר הפנים. חבר הכנסת פורז מבקש להסיר את ההצעה. חבר הכנסת פורז ידוע כמי שלוחם בעד העניין.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אני מייצג את הכלבים.

### **היו"ר ע' עלי:**

את זה אתה אמרת. תאר לך שאני הייתי אומר לך שאתה מייצג את הכלבים. מה היו אומרים עלי?

### **יעקב שפי (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, האם הכלבים יכולים להתפקד?

### **היו"ר ע' עלי:**

אני לא יודע. הוא אמר כעת דבר חמור, ואני לא רוצה לחזור עליו.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכלבים אינם אשמים. רק הבעלים שלהם אשמים. אני רוצה להבהיר, שאפשר לקחת כל כלב, כמעט מכל גזע, ולאלף אותו באופן כזה שהוא יהיה כלב תוקפני מאוד. יש זנים של כלבים שכל אחד מאתנו מכיר, כמו כלב הרועים הגרמני, שנקרא כלב זאב, שבתנאים מסוימים, כשמאמנים אותו להיות כלב שמירה, הוא תוקף. גם בניין הכנסת מאובטח על-ידי כלבים, ואני לא מציע לאף אחד להיכנס ולהיות במחיצתם, והם לא מסוג "רוטוויילר". לכן, קודם כול אנחנו צריכים להפסיק את ה"עליהום" על הכלבים ולעשות את ה"עליהום" על בעלי הכלבים, שלא דואגים לעניין כמו שצריך.

דבר נוסף – כלב יכול להשתגע כמו שאנשים יכולים להשתגע. אתם יודעים שלפעמים אנחנו קוראים – – –

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אנשים יותר.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אתם יודעים שלפעמים קורה בעולם, ואנחנו קוראים על כך, שמישהו נכנס פתאום לאיזה פאב או לאיזה בית-קפה – זה קרה בארצות-הברית למשל – ריסס שם 20 איש והרג אותם. אני לא רוצה

לציין עוד מקרים כאלה. יש אנשים שמשתגעים. אותו דבר יכול לקרות לכלב משפחה מכל זן ומכל סוג. הכלב יכול להשתגע ולתקוף גם את הבעלים שלו, אם כי זה דבר נדיר מאוד.

קמתי לומר את הדברים לא משום שאני מתנגד להצעה. אני חושב שראוי למנוע פגיעה של כלבים באנשים. אבל שנדע את האמת: כשכלבים תוקפים, האנשים אשמים. תודה רבה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה.

רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (איסור רישוי גזעים מסוכנים לכלבים), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת אבי יחזקאל, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להכנה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (איסור רישוי גזעים מסוכנים לכלבים), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לאשר את ההצעה ולהעבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה ושנייה.

ההצעה הבאה היא של חבר הכנסת מיכאל איתן. הוא לא נמצא. לאחר מכן מדובר בהצעת החוק שלי. אבל אני מציע שנעבור לנושא הבא בסדר-היום. חבר הכנסת ביבי – איננו.

### **הצעת חוק-יסוד: הכנסת**

### **(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)**

### **היו"ר ע' עלי:**

נעבור עתה להצעת חוק-יסוד: הכנסת, הצעת חוק ב'תרה, של חבר הכנסת רחבעם זאבי.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אנמק מהמקום, כי ההצעה היא על דעת הממשלה.

### **שר הפנים ח' רמון:**

מי משיב בעניין של חבר הכנסת מיכאל איתן?

### **היו"ר ע' עלי:**

הוא לא נמצא.

### **שר הפנים ח' רמון:**

האם אני יכול ללכת?

### **היו"ר ע' עלי:**

אתה יכול ללכת, אדוני.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אני מחליף אותו.

### **רון נחמן (הליכוד):**

האם אי-אפשר להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת איתן אם הוא איננו?

### **היו"ר ע' עלי:**

חברי הכנסת, אי-אפשר כך. המציע לא נמצא.

### **רון נחמן (הליכוד):**

בתור עונש על כך שהוא לא נמצא, אפשר להסיר זאת.

### **היו"ר ע' עלי:**

זה לא הגיוני שהמציע לא נמצא ואנחנו נציע להסיר את הצעתו. נראה מה יקרה בהמשך היום. אם זה יסתדר – בבקשה. בשלב זה הוא לא נמצא, ולכן אנחנו לא דנים בהצעתו. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, בחודש מאי 1987 חוקקה הכנסת תיקון לחוק-יסוד: הכנסת והוסיפה לסעיף 6 את סעיף קטן (ב). למטרת החוק היו באותה עת סיבות. דומני שהסיבות שהביאו אז לחקיקה הזאת ולתיקון הזה עברו מן העולם.

אנחנו רואים היום תופעה, שיש אנשים המועמדים להיות חברי כנסת ממפלגות שונות, והם אינם יכולים להציע את מועמדותם בגלל היותם בעלי אזרחות כפולה. לפיכך אני בא להציע לכנסת לתקן את חוק-יסוד: הכנסת. אני מציע לבטל את סעיף 6(ב), ועל-ידי כך תתאפשר לאזרחים בישראל, שהם גם אזרחים של מדינות אחרות, להגיש את מועמדותם להיות חברי כנסת.

אדוני היושב-ראש, דומני שזו הפעם הראשונה שאתה יושב על הכס. הרשה לי לברך אותך בשמי. אני חושב שאני לפה לבית כולו מכל הסיעות, בלי קשר לעמדות פוליטיות. כולנו רואים כבוד וברכה בעובדה שאתה התיישבת על הכיסא הזה, דווקא בגלל היותך בן מיעוטים במדינת ישראל.

### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אני חוזר להצעת החוק. דומני שהדברים הם על דעת הממשלה, ותיכף נשמע את שר המשפטים. לכן אני מציג זאת מהמקום ולא מהדוכן. תודה.

#### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. שר המשפטים, בבקשה.

#### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

נכבדי סגן יושב-ראש הכנסת, הרשה נא לי לברך אותך ברכה חמה ולבבית לרגל בחירתך כסגן יושב-ראש הכנסת בישראל. אני יודע מתוך היכרות אישית אתך שבשל חוכמתך והניסיון הרב שיש לך בחיים הציבוריים, והייתי אומר גם באכיפת החוק בישראל, אני משוכנע שתוסיף כבוד לבית הזה במילוי תפקיד זה. ברכה חמה.

#### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה.

#### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אשר להצעת החוק של חבר הכנסת רחבעם זאבי – אנו דנו בהצעה הזאת.

#### **היו"ר ח' חדאד:**

חבר הכנסת איתן, השר מדבר. אני מבקש לא להפריע.

#### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

חבר הכנסת זאבי מציג את הבעיה של אזרח או אדם שיש לו אזרחות כפולה, וכדי להיבחר לכנסת היום הוא נדרש, ראשית, לוותר על אזרחות, ויש לו חשש שמא הוא לא יצליח, ייכשל, וכך יצא שהוא מוותר על אזרחות בלי שהוא נבחר לכנסת. חבר הכנסת זאבי מציע לשנות במעט את הדרישות ולהתאים אותן, כך אני מבין, למה שקיים כיום בחוק, או למה שנדרש כיום בחוק מאלה שהם מועמדים לשיפוט. לגבי מועמדים לשיפוט קובע סעיף 5 בחוק בתי-המשפט [נוסח משולב] כך: "לא יתמנה לשופט מי שאינו אזרח ישראלי". אבל יש לכך המשך וסעיף קטן (ב) קובע: "היה המועמד למינוי גם בעל אזרחות שאינה ישראלית, ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, לא יתמנה אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה". כך שניתן אולי

להבחין בין הגשת מועמדות לבין כהונה בלי לבטל כליל את האזרחות הכפולה, אלא לעשות את הנדרש לשם ויתור עליה ולהשאיר את הכהונה בכנסת או את הכהונה השיפוטית מותנית בויתור.

אני חושב שהמחשבה הזאת ראויה לבירור רציני בוועדה של הכנסת. לכן אנחנו תומכים בהעברת ההצעה לוועדה של הכנסת.

**היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה, אדוני השר.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

הוועדה המתאימה לעניין זה היא ועדת הכנסת, מכיוון שמדובר בחוק-יסוד: הכנסת.

### **היו"ר ח' חדאד:**

אבקש להצביע. מי בעד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת  
לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

### **היו"ר ח' חדאד:**

שבעה בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. הנושא עבר לוועדת הכנסת להחלטה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

היושב-ראש ישב על הכיסא שלי והצביע כביכול במקומי. לכן לא יכולתי, לצערי, להצביע. אני בעד העניין.

### **רחבעם זאבי (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, האם אתה הצבעת נגד הצעת החוק?

### היו"ר ח' חדאד:

לא. הצבעתי בעד. אני הצבעתי במקומו.

### רחבעם זאבי (מולדת):

כן, אבל הצבעת נגד, בשעה שהתכוונת להצביע בעד. אם כך, צריך לתקן את הפרוטוקול. בעד הצעת החוק היו שמונה ולא שבעה. היו פה שתי טעויות.

### היו"ר ח' חדאד:

אני הצבעתי בעד.

### רחבעם זאבי (מולדת):

צריך לתקן את הפרוטוקול.

## הצעת חוק ראשי הרשויות המקומיות (סייג להגשת תובענה אזרחית),

התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ע' עלי)

### היו"ר ח' חדאד:

נעבור לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק ראשי הרשויות המקומיות (סייג להגשת תובענה אזרחית), התשנ"ג-1993; הצעת חוק תקע"ו, של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

### עובדיה עלי (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אני מודה לך על שהואלת להחליף אותי ולאפשר לי לדבר.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תפקיד ראש רשות מקומית הוא תפקיד אחראי מאוד וקשה מאוד. דווקא היום, בעידן של בחירות ישירות ואישיות, לא אחת ראש רשות עומד חזיתית מול חלק מהציבור. התפקיד של ראשי רשויות, בין היתר, הוא להגן על האינטרסים של הציבור. לא אחת קורה,

שראש רשות, בשל העובדה שהוא שומר על האינטרסים של הציבור, שומר על רכוש הציבור, שומר על כספי הציבור, נכנס לעימותים עם אזרחים בעירו.

### רון נחמן (הליכוד):

בעיקר מהסיעה שלך.

### עובדיה עלי (הליכוד):

לא תמיד אפילו מתוך רצון. הדבר הזה נכפה עליו לפעמים שלא מרצונו.

אותם אזרחים שנפגעים מראש הרשות, חבר הכנסת רון נחמן, מנסים לנקום בו ולפגוע בו אישית. כבר קרה באחת הרשויות, שהוגשו נגד ראש רשות כזה עשר תביעות אזרחיות על כל מיני דברים קטנוניים ושלא לעניין. תארו לעצמכם ראש רשות שמוגשות נגדו תביעות אישיות אזרחיות בשל העובדה שהוא ממלא את תפקידו כהלכה. אם הוא היה נסחט והיה נענה, לא היתה שום בעיה. הואיל והוא עומד על דעתו ושומר על האינטרסים של הציבור, מוגשות נגדו תביעות אזרחיות, והוא צריך לעמוד למשפט, להתרוצץ, לממן את ההגנה, לשכור פרקליטים, והדבר עולה לו ממון רב שלא לצורך.

לכן אני מציע, אדוני היושב-ראש, כדי לסנן את התביעות האלה, שיהיה סינון מוקדם של אותם הליכים משפטיים כדי שהעניין לא ינוצל לרעה וכדי שלא לגרום לכך שראשי רשויות יחששו, יירתעו, יפחדו למלא את תפקידם כהלכה. במקרה שמוגשת תביעה אזרחית נגד ראש רשות כזה בגלל מילוי תפקידו ברשות המקומית, הנושא דורש את אישור היועץ המשפטי לממשלה.

אני לא מתכוון כאן לאפשר לראשי רשויות לעשות ככל העולה על רוחם. אם יש דבר שהוא לא בסדר, אם יש תביעה מוצדקת, אני מעריך שהיועץ המשפטי לממשלה או מי שהוסמך על-ידו יאשר הגשת התביעה. מה אני מבקש בסך הכול? אני מבקש שלא ינוצלו הליכים משפטיים כדי לסחוט ראשי ערים. מה רע בהצעה? אני לא מבין את הממשלה. מדוע הממשלה צריכה להתנגד להצעה מהסוג הזה?

שמחתי לשמוע כאן ששר הפנים אמר מעל הדוכן הזה שהוא תומך בהצעתי מפני שהיא הצעה נכונה.

אני מבקש מחברי הכנסת שיתמכו בהצעתי זאת למרות עמדת הממשלה, ואני משוכנע שהדבר יוסיף רבות לטוהר המידות ברשויות המקומיות. נדאג לכך שלא ייווצר מצב שראשי רשויות יחששו למלא את תפקידם כהלכה, יחששו להגן על זכויות הציבור. זאת הבעיה המרכזית שהצעת החוק הזאת תפתור, לדעתי, אם היא תאושר. אני משוכנע שהכול יכול להיראות אחרת בתחום הזה אם תתקבל הצעת החוק שהגשתי. תודה רבה.

### היו"ר ח' חדאד:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אבקש את כבוד שר המשפטים.

### שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו באה להקנות לראש רשות מקומית חסינות מהותית מפני תביעה אזרחית, ומשום כך היא מעוררת שאלות משפטיות קשות.

על-פי ההוראה המוצעת, כל מי שירצה להגיש תביעה אזרחית נגד ראש רשות מקומית יצטרך לקבל מראש אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה. מה יאשר היועץ המשפטי לממשלה? – או שהמעשה שבגינו הוא נתבע לא היה במסגרת מילוי תפקידו, או שניתן להגיש את התביעה אף שהיא מוגשת בגין מעשה שראש הרשות עשה במילוי תפקידו. רק לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה ייתן את האישור יוכל התובע להגיש את התביעה לבית-המשפט. בלשונו של חבר הכנסת עובדיה עלי הנכבד, כך הוא כותב בדברי ההסבר: החוק המוצע אמור לשמש כלי לסינון מוקדם של אותם הליכים משפטיים.

לפי הדין הקיים, כל עובד ציבור נושא באחריות לכל עוולה שעשה, אולם בית-המשפט יפטור אותו מאחריות אם ייווכח כי "המעשה היה בתחום סמכותו כדין או שעשהו בתום לב כסבור שהוא פועל בתחום סמכותו". זאת הנורמה החלה על כל נושאי המשרות הציבוריות, לרבות נבחר ציבור. אף לגבי תביעה אזרחית המוגשת נגד שופט, בית-המשפט הוא הגוף המוסמך לקבוע אם המעשה שעשה היה במסגרת מילוי תפקידו והאם חלה עליו ויש לו חסינות מהותית או אחרת. זה העיקרון ועקרון העל בדבר זכות הגישה החופשית של כל אדם לבית-המשפט כדי שהוא יפסוק בלי שכל אדם נזקק לאישור מהשלטונות אם הוא רשאי להגיש את התביעה או לא, ויהא אפילו המפקח או המצנזר היועץ המשפטי לממשלה בכבודו ובעצמו.

מבחינה זו צריך להבין, שהצעה זו יש בה משום פגיעה בזכות יסוד של כל פרט לפנות ולהגיש את עצומותיו ותביעותיו לבית-המשפט בעניינים אזרחיים. לכן כבר בכך יש משום בעיה חוקתית שצריך לתת עליה את הדעת ולהיזהר מתקדימים מסוג זה.

מעורבות מסוימת של היועץ המשפטי קיימת גם לפי הדין הנוהג אבל בדרך אחרת, כי לפי הוראת פקודת סדרי הדין, התייצבות היועץ המשפטי לממשלה, נוסח חדש, רשאי היועץ המשפטי על-פי פניית בית-משפט או צד להתייצב ולהשמיע דברו בכל הליך המתנהל בפני בית-משפט אם ראה כי עניין ציבורי מושפע או כרוך בו או עשוי להגיע לכך. יש להניח, כי אם היועץ המשפטי לממשלה ישתכנע, כי קיים חשש שלו חושש המציע שתביעה לבית-המשפט משמשת מכשיר לניגוח ראש רשות מקומית במילוי תפקידו כדין, הוא יתייצב לצדו בפני בית-המשפט. בדרך זו סברנו עד עכשיו שבאים לידי ביטוי שני העקרונות – גם זכות הגישה החופשית לבית-המשפט וגם חסינותם של עובדי ציבור.

אני רוצה לומר, שבמשרד המשפטים נבחנת הסוגיה הזאת לא רק לגבי ראשי הרשויות המקומיות, אלא לגבי אחריות עובדי ציבור בכלל, באיזו מידה יש למנוע הגשת תביעות אישיות נגד עובד ציבור, וכל זאת בלי לפגוע באחריות הרשות הציבורית מטעם העובד. כאמור, זו סוגיה קשה, הסוגיה נבחנת, אבל אי-אפשר, לפי דעתי, לקפוץ עכשיו ובשלב זה למסקנה של מתן חסינות המותנית באישור היועץ המשפטי לממשלה.

אני רוצה להוסיף עוד מלה אחת. אני יכול להבין הצעה לתת חסינות לראש רשות מקומית נבחר, כדוגמת חבר כנסת. אני יכול לטעון בעד זה, אני יכול לטעון נגד זה. אני מתקשה להבין הצעה שבאה לתת ליועץ המשפטי לממשלה את הסמכות לקבוע אם יש מקום להגיש תביעה נגד איש ציבור זה או אחר בעניינים אזרחיים. צריך להבין, יש חסינות בעניינים פליליים, ואז היועץ המשפטי לממשלה פונה לכנסת, ויש הליך שמקובל עלינו אם יש להסיר את החסינות או לא. כאן היועץ המשפטי לממשלה מייצג את האינטרס הציבורי, כי המדינה מגישה תביעות פליליות. אבל זה לא אותו דבר לגבי הליכים אזרחיים. לעשות את היועץ המשפטי לממשלה מעורב בתביעה בין פרט מסוים, בין תושב רשות מקומית, בין מוסד ברשות המקומית לבין ראש רשות מקומית ולהכניס אותו לעניין שעם כל הכבוד לא צריך להכניס אותו לתוכו – שלא לדבר על כך שהיועץ המשפטי לממשלה כבר עמוס בתפקידים ובסמכויות ללא גבול, ואתם רוצים שעכשיו הוא יתחיל – הוא או המשנים שלו – להתערב בכל מיני סכסוכים אזרחיים בקרב הציבור?

אני חושב, שלא צריך לפתוח ולתת יד לדבר זה ולא צריך להסיק מסקנה בשלב זה כפי שמבקש חבר הכנסת עלי הנכבד. אני חושב, שהבעיה של ראשי רשויות מקומיות, אחריותם ובאיזו מידה יש לשמור עליהם מפני תביעות סרק, בין פליליות ובין אזרחיות, היא בעיה, אבל הפתרון המוצע כאן, עם כל הכבוד, הוא פתרון לא טוב.

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת עלי.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא מתכוון להעניק לאיש חסינות מהותית. אדוני שר המשפטים, כשאתה מציג לפני הכנסת כאילו באים ומנסים להעניק לראשי רשויות איזו חסינות מהותית מיותרת, ואיש לא יוכל להגיש נגדם תביעות – זה לא מן העניין.

אני בסך הכול מבקש לאפשר לראשי רשויות למלא את תפקידם בלי שהם יהיו נתונים לסחיטה של הציבור. יש להם תפקיד חשוב מאוד, מרכזי מאוד, רציני מאוד. אני יודע מהניסיון של חברי, אדוני שר המשפטים, חלק מאותם ראשי רשויות שביקשו למלא את תפקידם כהלכה – מה הם ביקשו בסך הכול? להגן על הציבור. ברגע שהגנו על הציבור תבעו אותם אישית, והם צריכים היום לעמוד מול מערכת משפט, לממן עורכי-דין במאות אלפי שקלים. מאין ייקחו את זה? הרי בעניין הזה נוצר מצב אבסורדי, שמי שמגן על האינטרסים של הציבור יוגשו נגדו תביעות אישיות. אני לא מבין את העניין הזה. ואתם כאן באים לתאר זאת בצורה דרמטית, שבאים כאן כאילו ומשנים סדרי בראשית. איש גם לא מבקש למנוע הגשת תביעות נגד ראשי רשויות. אנחנו מבקשים בסך הכול שיהיה סינון מוקדם. היום יש התנפלות על ראשי ערים שלא לצורך, וראינו שחלק גדול מהתנפלויות אלה הן לא במקומן.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

— — — זה לא

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

סלח לי, אדוני, תרשה לי רגע. זה לא תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה. במקרה זה, התפקיד שאני מבקש להעניק לו הוא לתת את האפשרות של סינון מוקדם, כשהתביעות קנטרניות, כשהן באות רק לשם סחיטה של ראש הרשות; שזה יימנע.

העלית כאן שאלות רציניות. אני מודע לשאלות שהעלית כאן, והצגת אותן בצדק. לכן יש בחקיקה איזה תהליך. העניין מגיע לוועדות, בוועדות שומעים מומחים, יש אפשרות לשנות דברים, לתקן אותם, להכניס את הסייגים המתבקשים, וכל זאת אפשר לעשות במסגרת העבודה בוועדת הפנים של הכנסת.

לכן אני מציע, אדוני היושב-ראש, לפחות בעניין הזה, שהציבור וראשי הערים במדינת ישראל יראו מה היא עמדת הממשלה. מה אתם רוצים, שראשי ערים יתחילו להיכנע לכל סחיטה? יהיו חשופים לכל סחיטה של ציבור? אני לא מבין זאת. אנחנו יודעים איך העסק הזה עובד היום.

לכן אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לאשר את ההצעה ולהעביר אותה לוועדת הפנים להכנה לקריאה ראשונה.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי.

יש לי שאלה. אני מבין ששר המשפטים מתנגד. האם עלה הרעיון להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום כדי לתת עוד במה לליבון? אני לא יודע, אני רק שואל.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

לא עלה הרעיון.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא עלה הרעיון.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני שאלתי את שר המשפטים – – –

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אני מתנגד. אני רוצה שהציבור בארץ ידע.

### **היו"ר ש' וייס:**

אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק ראשי הרשויות המקומיות (סייג להגשת תובענה אזרחית), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת עובדיה עלי – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 17

נמנעים – אין ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק ראשי הרשויות המקומיות (סייג להגשת תובענה אזרחית), התשנ"ג-1993, נתקבלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

14 תומכים, 17 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שההצעה הוסרה בשלב זה מסדר-היום. תודה רבה.

### **הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרוטוקול), התשנ"ה-1995**

#### **(הצעת חבר הכנסת מ' איתן)**

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה. אני רק מחזיר את שרביט הניהול לסגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עובדיה עלי.

### היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרוטוקול), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ג'שלב, של חבר הכנסת מיכאל איתן. אני מבין שזו הנמקה מהמקום ולממשלה יש התנגדות.

### מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את ההסתייגות של הממשלה.

### שר המשפטים ד' ליבאי:

המשיב על הצעת חוק זו הוא שר הפנים, אבל הוא שוחרר כי נאמר לו שהצעת החוק הזאת לא תעלה היום.

### היו"ר ע' עלי:

סליחה, תרשה לי רגע. השר ליבאי, שאלת שאלה, ואני אשיב לך. נא לשבת.

### מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

### היו"ר ע' עלי:

רק רגע. הוא שאל אותי, אני צריך להשיב.

אומנם כפי שאמר שר המשפטים כך נאמר לשר, אבל לאחר מכן ניגש אלי עוזר השר, שאלתי אותו בפירוש אם אין לו התנגדות. הוא אמר לי שלשר הפנים אין התנגדות. שאלתי את עוזר השר, נדמה לי ששמו שקדי. בבקשה.

### מיכאל איתן (הליכוד):

ההצעה קשורה בחובה לרישום פרוטוקולים בישיבות מועצה. הממשלה ביקשה שאני אסתייג ואשנה זאת במהלך החקיקה, שזה יחול רק לגבי עיריות. אני מקבל את העניין, ואני מבקש את אישור הכנסת.

#### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

אדוני היושב-ראש, אני מכיר את הנושא. כאמור, הממשלה תומכת בהעברת הצעת חוק זו לוועדה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

טוב. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר.

#### **מיכאל איתן (הליכוד):**

יש כאן ניגוד אינטרסים. אני לא חושב שזה בסדר.

#### **היו"ר ע' עלי:**

סלח לי, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני ממונה כאן על ניגודי אינטרסים? יש תקנון, כשהממשלה מסכימה יש זכות לחבר הכנסת להסיר.

#### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מבקש להעיר הערה.

#### **היו"ר ע' עלי:**

הערה – בסדר, אבל ההערה לא מכוונת אלי, נכון?

#### **מיכאל איתן (הליכוד):**

ראש רשות מנצל את מעמדו, וכאן מנוהל כעת מאבק של ראש רשות. זה לא בסדר.

**היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת איתן, אני יכול למנוע ממנו את הזכות לדבר?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לא.

**היו"ר ע' עלי:**

לא. בסדר.

**רון נחמן (הליכוד):**

סליחה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צר לי, ומוטב שלא היית אומר את מה שאמרת, ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן. אבל כפי שאתה לא נציגו של אלוהים בענייני המוסר והצדק עלי אדמות – – –

**יגאל ביבי (מפד"ל):**

— — —

**רון נחמן (הליכוד):**

— — — אתה לא נציגו של אלוהים עלי אדמות בענייני המוסר והצדק והיושר הציבורי, וכמוך יש כאן עוד 119 חברי כנסת, ובכללם אנוכי. אז בבקשה, נא לא להטיף מוסר לאיש, כפי שאני לא מטיף לך מוסר בדברים שאני אולי לא מקבל אותם.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה ראש רשות.

**רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, לגופו של החוק, את המאבק שלי בנושא כפל התפקידים עשיתי, ובינתיים ראית מה שקרה כאן. לכן אני לא רוצה להתייחס לעניין.

אדוני היושב-ראש, רשויות מקומיות מנהלות את הרשות ואת ישיבות המועצה בהתאם לחוק. איש לא מנהל את ישיבות המועצה ואת המליאה בהתאם לאיזו הנחיה אנונימית או בלתי ידועה, או שהוא לא יודע כיצד לנהל את הישיבות שלו.

יש כלל, והפרוטוקולים של ישיבות רשויות מקומיות, עיריות ומועצות, מחויבים להתנהל ועיקרי הדברים חייבים להיות רשומים שם. עיקרי הדברים. יתירה מכך, יש מכשיר הקלטה בישיבות המועצות המקומיות והעיריות; בעיריות בוודאי בכולן, ברשויות המקומיות, לא בכולן. אלא מה? כאשר תופס כל חבר מועצה את המיקרופון ומבקש לדבר, צריכים להגביל אותו בזמן. לו פירט חבר הכנסת מיכאל איתן בהצעתו כרגע, שבמקביל ייעשה רישום מדויק של כל אחד ואחד מהדברים שנאמרו על-ידי כל אחד מהדוברים בישיבת המועצה – לי אין בעיה עם ההצעה הזאת. אבל צריך להגביל אותה. כשאתה יושב בוועדת הכספים, יושב-ראש הוועדה מגביל אותך בחמש דקות. וכשאתה נותן כאן – –

### **דוד צוקר (מרצ):**

לא בחוק.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני אענה לך, ידידי חבר הכנסת דדי צוקר. כאשר אנחנו מדברים על הצעה דחופה לסדר-היום, תקנון הכנסת קובע שלוש דקות; כאשר מדובר בהצעה רגילה – עשר דקות. כאשר יש דיון, מנהלים את הדיון לפי כללים. גם רשות מקומית היא לא בימה להצהרות. שילכו למקומונים כל היום וכל הלילה. במקומונים תראה כל הזמן שרק ראשי ערים עומדים למשיסה מכוח זה שיכול לעמוד אדם ולטעון שהוא רוצה את טובת הציבור.

אמר קודם חבר הכנסת עובדיה עלי, שאנשים לא יודעים את הגבול, ויש הפקרות כאן, והדברים האלה צריכים להיות בתוך גבולות. אני הייתי תומך, מכיוון שכבר יש רישום בפרוטוקול על בסיס מכשיר הקלטה, שייקחו ויכתבו את כל הדברים האלה. אין שום בעיה בעניין הזה. אבל מצד שני צריך להיות איזון, והאיזון הזה חסר בהצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

מדוע אני מתקומם? אני מתקומם מפני שאולי היום זו נורמה לתקוף את ראשי המועצות, ראשי העיריות. הם, אדוני היקר, נבחרו בבחירות אישיות, לא כמונו, שנכנסנו ברשימה. הם עמדו בבחירה אישית, גם לא בפריימריס. הם עמדו בבחירה אישית בציבור שלהם, כל ראש רשות. לבוא ולנגח ראש רשות בצורה כזאת כאילו הוא על תקן של חשוד, על תקן של אדם שעושה עבירות? מה הוא הדבר הזה?

אני מייצג כאן את השלטון המקומי, כן, אני מייצג בדיוק כמוך, ופונים אליך אנשים כאלה ואחרים ושואלים אותך למה אתה לא עושה דבר כזה וכזה. כן, אני משמש פה לאותם ראשי ערים וראשי רשויות שלא יכולים לעמוד על הבמה הזאת ולדבר, כיוון שמעמידים אותם בתקן של חשודים. מה קרה כאן? מה קרה? הפרוטוקולים האלה הם של ההיסטוריה? מה זה כל כך חשוב אם חבר אמר כך ולא אחרת?

אני לא אצביע נגד ההצעה שלך. כפי שאמרת, אתה חבר שלי, בתנועה שלי, ואני לא אצביע נגדך. אבל אני מציע, שלפני שמציעים הצעות כדאי אולי גם לשאול את האנשים הנוגעים בדבר מה דעתם, חוץ מהעניין הפופולרי.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני יכול לומר משפט אחד?

### **היו"ר ע' עלי:**

משפט אחד, בבקשה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

צופים בנו אנשים רבים, והם לא מבינים אולי במה דברים אמורים.

אני לא רוצה להשיב לחבר הכנסת רון נחמן בעימות הזה בצורה שבה הוא התייחס להצעת. אני רק רוצה לתקן עוול שהוא עשה לראשי ערים.

הצעת החוק הזאת אינה פוגעת בראשי ערים. כל מה שהיא אומרת הוא, שכאשר יש דיונים במועצות ערים, תהיה זכות לכל מי שמדבר שדבריו יירשמו בפרוטוקול. כמו כן, תהיה זכות לתושבי אותה עיר לבוא ולראות על מה היה הדיון.

הצעת החוק מדברת על רישום פרוטוקול. האם חבר הכנסת רון נחמן רואה בזה התקפה אישית על ראשי רשויות?

**רון נחמן (הליכוד):**

כן, כן.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כלומר, ראשי רשויות בישראל פוחדים מרישום בפרוטוקול? כך מציג זאת חבר הכנסת רון נחמן? כך הוא רוצה לייצג את ראשי הרשויות בישראל?

**רון נחמן (הליכוד):**

כן, כן, כן.

**היו"ר ע' עלי:**

הנושא ברור.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לכן ביקשתי להבהיר שאין כאן שום פגיעה אלא להיפך, יש כאן התקדמות להליך דמוקרטי פשוט והגייוני. תודה.

**היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרוטוקול), התשנ"ה–1995, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה? נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – 2 ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (פרוטוקול), התשנ"ה–1995,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

שבעה בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים.

### **משה פלד (צומת):**

הצבעתי לא נקלטה.

### **היו"ר ע' עלי:**

לא הצבעת, מה אני אעשה?

### **משה פלד (צומת):**

תוסיף את שמי בעד, בבקשה.

### **היו"ר ע' עלי:**

אני לא יכול להוסיף שום שם. מי שהצבעתו לא נקלטה, לא נקלטה. אלא אם כן נבדוק במחשב ונראה שהיתה שם טעות. עוד מעט אכן נבדוק אם הצבעתך נקלטה או לא. אני לא מוסיף שום שם.

שבעה בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. ההצעה נתקבלה, והיא תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

חבר הכנסת פלד, בוא נעשה ניסיון, תצביע כעת.

**היו"ר ע' עלי:**

למה כעת זה נקלט? סימן שהמחשב בסדר.

**דוד צוקר (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, שנינו הצבענו וזה לא נקלט.

**היו"ר ע' עלי:**

הרשו לי רגע. יש כאן עניין תקדימי. מה זה משנה אם יהיו שבעה, שמונה או תשעה קולות? אין לכך שום משמעות. אבל אם אני אוסיף את הקולות שלכם, יכול להיות מצב שהקול הזה יכריע, ואני לא רוצה לתת אפשרות לשנות הצבעות בהתאם לשיקול דעת של יושב-ראש ישיבה.

**דוד צוקר (מרצ):**

אולי תרשום שחבר הכנסת פלד ואני תומכים בהצעת החוק?

**היו"ר ע' עלי:**

בסדר, נרשם בפרוטוקול שאתם תומכים בהצבעה, אבל קולותיכם לא ייתוספו לתמיכה הזאת.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

חבר הכנסת דדי צוקר, חשבתי תמיד שאתה יודע ללחוץ במקום הנכון.

**הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור,**

**בשטחי עזה ויריחו או באזורים אחרים ביש"ע), התשנ"ו-1995**

**(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)**

## היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור, בשטחי עזה ויריחו או באזורים אחרים ביש"ע), התשנ"ו-1995; הצעת חוק ג'שפג, של חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

## יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ניגש להעלות כאן הצעת חוק חשובה ביותר, אקטואלית ביותר, הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור, בשטחי עזה ויריחו ובאזורים אחרים ביש"ע).

אחרי הסכמי אוסלו נוצר חלל ריק. 150,000 מתיישבים ועוד אלפים רבים של ספקים, חיילים שמגיעים לאזור ברכבם הפרטי, מטיילים, מבקרים שינועו באזור יהודה ושומרון, אם תהיה שם, חס וחלילה, תאונות דרכים לאחד מהם הוא יצטרך ללכת למשטרה הפלשתינית ולבית-המשפט הפלשתיני, דבר שיגרום בוודאי לעול.

לכן אני חושב, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, שלא יכול להיות שבמדינת ישראל יהיו שני סוגי אזרחים, סוג א' וסוג ב'.

יש קרן לפיצוי נפגעי התאונות. הצעת החוק שלי אומרת, שכל אזרח ישראל שנפגע בשטחי יהודה ושומרון יפוצה על-ידי הקרן הזאת. לאחר מכן תתחשבן הקרן עם הרשות הפלשתינית בהתחשבנויות הכלליות שיש לכם. הרי הממשלה הזאת מעבירה מיליונים לרשות הפלשתינית.

לא יכול להיות בשום פנים שאזרח שמשלם מסים במדינת ישראל, אזרח המשרת במילואים, אזרח הממלא את כל חובותיו, ירגיש במדינתו כאילו הוא בגלות. לא יכול להיות שאזרח המדינה המצפה ממנה לסעד משפטי, ביטוחי וכספי, ילך לממשל אחר לבקש את הדברים האלה.

אני דיברתי עם האלוף אורן שחור והסברתי לו את הבעיה. הוא אמר לי, שאכן הממשלה נדרשת לעניין, ויבוא תיקון. אני מבקש מהשר המשיב לאשר את הצעתי בקריאה טרומית. אם הממשלה תביא הצעת חוק דומה, יהיו שתי הצעות חוק, גם של הממשלה וגם שלי, ושתיהן תידונה בוועדה.

כפי שאמרתי, לא יכול להיות שיהיה כאן חלל ריק. הבוקר כבר נסעתי בכביש העוקף ביהודה ושומרון. מחר מחזירים את בית-לחם. החזירו את קלקיליה ואת שכם. מחזירים את רמאללה. לא יכול להיות שזכויות האזרח הישראלי יקופחו.

לכן אני מבקש מאוד מהשר לאשר את הצעתי בקריאה טרומית ולהעבירה לוועדה. אני אהיה מוכן להתחשב בדעת הממשלה, אבל אין ספק שאסור להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

## דב שילנסקי (הליכוד):

אתה באמת חושב שיורידו את ההצעה הזאת כאשר מדובר ביהודים בארץ-ישראל?

## יגאל ביבי (מפד"ל):

אינני יודע.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי.

אני מזמין את שר המשפטים להשיב.

עד שהוא יעלה לדוכן, ברצוני לברך את שר האנרגיה והמכרות של ליבריה, ינקינס דלימבר, ואת סגן השר קפנדל פאיא, היושבים ביציע האורחים המכובדים.

אני מבקש לברך אתכם, לאחל לכם שהות נעימה וביקור מוצלח במדינת ישראל. יש לנו יחסים טובים מאוד עם ליבריה ושיתוף פעולה פורה וטוב. אני רוצה לאחל לנו, לשתי מדינותינו, שהיחסים האלה ימשיכו ויתקיימו באותה דרך. ברוכים הבאים.

שר המשפטים, בבקשה.

## שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו מתנגדים להצעת חוק זו. נראה לנו שהשעה אינה כשרה לה, ואף המסגרת של הצעת חוק פרטית אינה הולמת את הנושא הנדון כאן.

הצעת חוק זו באה בעיקרה לשנות את התיקון שנעשה לגבי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, בחוק ליישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו, התשנ"ה-1995. כידוע לכם, הסכם הביניים עם הפלשתינים בלע לתוכו את הסכם עזה ויריחו וביטל אותו. לכן הממשלה עומדת להניח בימים הקרובים על שולחן הכנסת הצעת חוק ליישום הסכם הביניים, כמו שעשינו לגבי יישום הסכם עזה ויריחו.

בהצעת החוק שאנו מכינים ייכלל גם פרק שיעסוק בפיצוי לנפגעי תאונות דרכים, ופרק זה יהיה תואם את ההסכם עם הפלשתינים. מצד אחד, הכנסת אישרה הסכם, ומצד אחר, לא ייתכן להביא הסדרים שבאופן ברור ומפורש אינם מתיישבים עם ההסכם, וממילא ההוראות שאנחנו מציעים יבואו גם במקום אותו פרק בחוק ליישום ההסכם עזה ויריחו, שאותו מבקש לתקן חבר הכנסת ביבי הנכבד.

לכן אני חושב שצריך להמתין את הימים האלה, כדי לתת לנו את ההזדמנות להביא לתיקון המצב בדרך שתתיישב עם ההסכם, ולא לבוא ולתקן היום הסדר, שכבר יצא למעשה מכלל תוקף בעקבות הסדר חדש.

בשל האופי המיוחד של החקיקה והשיקולים המדיניים שכרוכים בה, מן הראוי שהיא תיעשה בראש ובראשונה בדרך של הצעת חוק ממשלתית. אם הדברים שיוצעו בה לא יתקבלו על דעתו של חבר הכנסת ביבי הנכבד, ודאי שפתוחה בפניו הדרך להגיש לכנסת את ההסתייגויות שלו להצעת החוק הממשלתית; ולאחר שידע מה היא הצעת החוק הממשלתית, אם יראה להגיש הצעת חוק פרטית משלו, ברוח אחרת ובגישה שונה, מובן שזו זכותו, אבל נראה לי שהכנסת לא יכולה לבוא ולאשר יוזמת חקיקה פרטית בנוסח המיוחדות האלה.

לא רק מהנימוקים האלה, שיש להם, לדעתי, חשיבות, אני מבקש מהכנסת לדחות את ההצעה. בחוק ליישום ההסכם עזה ויריחו נקבע הסדר מסוים לתשלום פיצויים לישראלי שנפגע בתחומי הרשות הפלשתינית בתאונות דרכים שאין פוליסה שמכסה אותה. הוראות החוק הלכו עקב בצד אגודל אחר ההסכם, ויש לזכור כי לפי ההסכם ערבה הרשות הפלשתינית לקיום ההתחייבויות שנובעות מתאונות דרכים שכאלה, אם הוראות ההסכם לא ימולאו כראות.

עד כה לא ניתן לנו לראות אם ועד כמה הרשות הפלשתינית עומדת או תעמוד בנושא זה במחויבות שלה. לכן לא התעוררה שאלה אם יש מקום להכניס שינוי במוסכם בינינו לבין הרשות הפלשתינית. כשאין עדיין בפנינו בעיה של ממש, מחשש כללי לבוא ולהציע תרופה למכה שלא באה – גם מבחינה זו אין זה ראוי להיעשות ואין זו השעה הנכונה.

אולי נגיע לכך שהנושא הזה יפעל, ואם יתעוררו קשיים מעשיים, אז תעמיד הממשלה את הרשות הפלשתינית קודם כול על חובתה לכבד את ההסכם, ואם לא תקיים את חובתה, תסיק הממשלה את המסקנות כפי שמתבקש.

אינני רוצה להוסיף נימוק, שהוא נימוק חשוב, ושר האוצר מביא אותו, של "קרנית" אין מקורות שוטפים למימון פיצויים לנפגעים שאינם בתחום אחריותה ואינם בתחום הטריטוריאלי – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

יש לה רק מקורות לכסות את החובות של "הסנה".

### **יגאל ביבי (מפד"ל):**

אני צריך לשלם ולא לקבל זכויות?

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת יגאל ביבי, למה לך להאריך את הדיון?

### **דן תיכון (הליכוד):**

הוא יאריך.

### **יגאל ביבי (מפד"ל):**

יש לו עשר דקות.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים היא "קרנית". היא הוקמה מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, היה לה קהל יעד מסוים, והיא לא נועדה למכתחילה לשמש ביטוח לתאונות ולנפגעי תאונות באזורים שהיו נתונים או שנתונים לשליטתנו. במסגרת הממשל הצבאי הוקמה "קרנית שטחים", והיא הוקמה מכוח צווים של הממשל לטפל באירועים – – –

### **רון נחמן (הליכוד):**

זה לא עובד. השר, אתה יודע שזה לא עובד.

### **שר המשפטים ד' ליבאי:**

בסדר. אז אני אומר לכם, שמאחר ש"קרנית" עצמה לא מיועדת ולא מחושלת לזה, אתה רוצה להטיל על אזרחי המדינה לכסות עוד ועוד פרמיות? אתה בחנת את כל ההשלכות. הגיעו להסדר מסוים. עכשיו יש שינוי מסוים במצב. צריך לבחון אותו כללית. מצד אחד, יש לך הסדר לגבי הפלשתינים, וצריך לכבד אותו; מצד אחר, צריך לדאוג לתושבים הישראליים, ועכשיו יש בחינה מחדש של כמה וכמה נושאים שקשורים לתושבים הישראליים, עם ההיערכות מחדש. כל מה שאנחנו אומרים לכם הוא, שתיתנו לנו לבחון את הדברים האלה, הן במסגרת יישום ההסכם, הן במסגרת ההיערכות מחדש. אל תביא הצעת חוק שאתה לא תוכל לכבד ולמלא אותה אחר כך ותצטרך להטיל את התשלומים האלה על גופים שאינם ערוכים לזה ואינם מתוקצבים ותעשה דברים שגם מתנגשים עם הסכמים שלנו וגם לא יביאו שום מרפא לנושא הזה. כידוע, הנושא של פיצוי על תאונות דרכים מספיק מסובך בלאו הכי.

לכן אני מבקש מחברי הכנסת להסיר את הצעת החוק הזו מסדר-יומנו, וגם אם יחסי הכוחות הם כאלה או אחרים, אני נשאר בבקשתי זו שתסירו את הצעת החוק מסדר-היום.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה לשר המשפטים.

רבותי, אנחנו מצביעים על הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור, בשטחי עזה ויריחו או באזורים), התשנ"ו–1995, של חבר הכנסת יגאל ביבי.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 8

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון – תאונה באזור, בשטחי עזה ויריחו או באזורים), התשנ"ו–1995, לדיון מוקדם בוועדה

שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

### **היו"ר ע' עלי:**

16 תומכים, שמונה מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעת החוק אושרה, והיא תועבר לוועדה. חבר הכנסת יגאל ביבי, אתה מציע שהיא תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה?

### **יגאל ביבי (מפד"ל):**

כן.

### **דוד צוקר (מרצ):**

— — — לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

## שר המשפטים ד' ליבאי:

יש ועדת החוקה, ויש גם ועדה משותפת – – –

## היו"ר ע' עלי:

רבותי, שמעתי. היות שחבר הכנסת יגאל ביבי מבקש שהצעת החוק תועבר לוועדת הכלכלה, ואתה הצעת שהיא תועבר לוועדת החוקה, אנחנו נעביר אותה לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה תידון הצעת החוק.

## הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלה על כניסת רכב מסחרי לערים).

התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ג' פת)

## היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלה על כניסת רכב מסחרי לערים), התשנ"ה-1995; הצעת חוק ג'קעב, של חבר הכנסת גדעון פת. בבקשה.

## דוד צוקר (מרצ):

כל ההצעות האחרות נמחקו, אדוני היושב-ראש?

## היו"ר ע' עלי:

כל ההצעות האחרות נמחקו או כבר נדונו.

## גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה (הגבלה על כניסת רכב מסחרי כבד לערים), התשנ"ה-1995, מטרתה להקל על ציבור הנהגים ואלה המשתמשים ברכב ציבורי לצורכי עבודתם, לימודיהם או כל עיסוק אחר ונזקקים להיכנס לתוככי הערים הגדולות או לצאת מתוכן בשעות העומס, הן בבוקר והן בערב.

המוצע בהצעת חוק זו נוסה וקיים במאות ערים גדולות בכל רחבי העולם המודרני, ואכן גם הוכיח את כדאיותו.

במה דברים אמורים? הצעה זו באה לקבוע, כי בשעות העומס בבוקר, בשעות 07:00–09:30, ובערב, בשעות 17:00–19:30, לא יותר למשאיות כבדות מעל 15 טונות לנוע בתחום הכניסה לערים שמספר תושביהן יותר מ-100,000.

אדוני היושב-ראש, קשה להבין את מידת האטימות שמגלה, לעתים, הממשלה גם בעניין זה, וזאת למרות הדברים הטובים והחיוביים שנעשים בשטח על-ידי משרד התחבורה בהנהגתו של שר התחבורה. אולי לא מן הנמנע הוא, שחלק מחברי הממשלה שאומרים לבטל הצעות דומות כאלה, למרות תקופת הזמן הקצרה שחלפה, רק שלוש וחצי שנים מאז פסקו אותם שרים מלנהוג ברכב, אבדה להם התחושה המעיקה הנגרמת לכל נוהג רכב בישראל העושה דרכו מירושלים, למשל, לתל-אביב, או להיפך, בכ-45 דקות, ונשאר תקוע 45 דקות נוספות בכניסה לעיר. כך גם המצב בחיפה ובכל עיר גדולה אחרת בישראל.

אינני בא לומר, שהתיקון המוצע בהצעת חוק זו שאני מגיש היום שונה באופן דרסטי מהמצב הקיים, אבל בהחלט ניתן להבין, וגם על-פי הניסיון, כאמור, הקיים זה שנים רבות במאות ערים בכל רחבי העולם, שמניעת כניסתן של משאיות כבדות בשעות העומס תביא להקלת הסבל שכל אחד מהנוהגים ברכב בשעות העומס הללו סובל.

אין לי כל ספק, כי ההתנהגות האישית של נהג המוצא עצמו זוחל במכוניתו במשך שעה ויותר בכניסה לעיר, ההתרגזות וכל הכרוך בה תורמים אף הם למכת תאונות הדרכים, שכולנו מדברים בהן רבות ועושים לגביהן מעט מדי.

ניתן גם להעריך את הנזק הכלכלי הנגרם מעיכובים בשעות העבודה, בבילוי וכדומה, שניתן קצת, אולי, לתקן בו אם אכן הצעת חוק זו תתקבל ותבוצע בהתאם.

בשבוע האחרון, מדי בוקר, בבואי לירושלים בשעות הבוקר המוקדמות, ספרתי את מספר המשאיות הכבדות שנעו במסלול הקצר שבין מוצא תחתית עד לכניסה לעיר. המספר היה 16–34 משאיות כבדות, כבדות מאוד. הן נעו בכבדות רבה משום שהן היו, כמובן, עמוסות בעשרות טונות של משאות למיניהם. נהגיהם ניסו מדי פעם לעבור ממסלול למסלול, ובכך גרמו לעשרות מכוניות פרטיות לחפש מפלט מפגיעתן והאטו לכל אורך מסלול הנסיעה את מהירות הנסיעה המותרת בחוק.

אתמול בבוקר התעכבו המכוניות בכניסה לירושלים יותר משעה בגלל משאית שנסעה לאטה. הבוקר היה המצב דומה.

אדוני היושב-ראש, משרד התחבורה עושה רבות לשיפור המצב בכבישים – – –

**היו"ר ע' עלי:**

רבותי, מה קורה שם, אפשר לדעת?

### **גדעון פת (הליכוד):**

אני חוזר ואומר שאלה דברים טובים. משרד התחבורה עושה רבות לשיפור המצב בכבישים. זכורה לכולנו הפעולה המהירה שבה הביא שר התחבורה, תוך ימים ספורים, להפסקת ההפקרות של עומס היתר במרבית המשאיות וכן את הטיפול בנושא הובלת חומרים מסוכנים ועוד. הקצב אטי מדי, לצערי, ועם כל הרצון הטוב והאחריות שמגלה שר התחבורה, עניינים חשובים שניתן לטפל בהם – מתעכבים.

הצעת החוק הזאת באה לשמש כזרז וכדי שתקל על שר התחבורה אל מול רשויות אחרות שקולן נשמע בביקורת אולם נכונות לתת יד מסייעת לא נראית בשטח.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק הזאת תתקבל על-ידי הכנסת בקריאה טרומית ותועבר לוועדה הרלוונטית לצורך טיפול בה. תודה רבה.

### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה, חבר הכנסת פת. אבקש משר התחבורה לענות על ההצעה.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תרשה גם לי להוסיף את ברכתי לכהונתך. זאת הפעם הראשונה שאנחנו רואים מישהו שאיננו מקרב היהודים, נציג הדרוזים, מנהל את ישיבת הכנסת. אין ספק שזאת התקדמות בכיוון הנכון.

### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

לגבי הצעתו של ידידי חבר הכנסת גדעון פת אני רוצה לומר, שאין ספק שהרעיון להסדיר את בעיית הגודש של כלי הרכב, שהולכים ומתרבים, בעורקים הראשיים ובכניסות לערים, במיוחד של כלי רכב מסחרי וכבד, הוא בכיוון הנכון. משרדי אכן עוסק זמן מה בסוגיה הזאת, ואני אפרט בהמשך. אולם ההצעה הבאה להגביל בחוק ראשי – ואני מדגיש: חוק ראשי – נושא זה היא כמעט בלתי ישימה, אין בה אפשרות להתקדם בשלבים, מה גם שניתן להשתמש בתקנות מכוח פקודת התעבורה, יש חוק,

על מנת להגביל תנועת משאיות או כלי רכב אחרים לכניסה לערים בשעות העומס. אני עוד אסביר כי אנו משתמשים בחוק.

חברי הכנסת, הנושא שהעלה ידידי חבר הכנסת גדעון פת הוא נושא שיש לו השלכות כלכליות ומשקיות רחבות היקף, ויש צורך בתיאומים לפני שבאים להגביל, והתאמות עם מגזרים רבים במשק, כמו תובלה, תעשייה, מסחר, נמלים וכן שינוי סדרי העבודה והסכמי העבודה. שהרי אנשים לא יתחילו לבוא בשעה 04:00 לעבודה ויעברו על זה לסדר-היום, או יפתחו את המחסנים או את החנויות ב-04:00 כדי שיספיקו להגיע לפני 06:30. יש להיערך להפעלה באופן הדרגתי ותוך מעקב אחר הביצוע ותוצאותיו.

במסגרת הטיפול במשרדי בבעיית פקקי התנועה מיניתי ועדה מקצועית כבר בפברואר. נוסף על נציגי משרד התחבורה ומשטרת ישראל כללה הוועדה נציגים בכירים של התאחדות התעשיינים, איגוד לשכות המסחר, מרכז השלטון המקומי, מועצת המובילים, בראשותו של פרופסור אבישי צדר, שהוא המדען הראשי של המשרד. מטרתה – לבחון ולהמליץ על דרכים לוויסות תנועת משאיות בשעות שיא בתנועה בשני תחומים: א. מציאת פתרונות להקטנת ההשפעה של משאיות על היווצרותם של פקקי תנועה, ואכן חבר הכנסת גדעון פת נתן תיאור נכון; ב. מציאת פתרונות להקטנת ההסתברות של תאונות הנבעות מהתנגשויות משאיות בכלי רכב אחרים.

הוועדה סיימה את עבודתה ביולי 1995 והמליצה בפני: א. לאסור כניסת משאיות, כפי שמבקש חבר הכנסת גדעון פת, שמשקלן הכולל המותר הוא יותר מ-12 טונות – – –

אני אחזור על המשפט בשביל כבוד היושבת-ראש – – –

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

א. לאסור כניסתן של משאיות, שמשקלן הכולל המותר הוא יותר מ-12 טונות, לצירי תנועה ראשיים ומוגדרים המקיפים את תל-אביב, ירושלים וחיפה בשעות 06:30–09:30 בימים א'–ה'; ב. לאסור כניסה של משאיות עם חומרים מסוכנים לצירי תנועה כפי שמתואר בסעיף הראשון, בשעות 09:30–06:30 בימים א'–ה'; ג. להתקין תקנה שתחייב משאיות אטיות לעבור לשולי הכביש כשיש רכב שמעוניין לעקוף אותן, על מנת לאפשר את עקיפתן בבטחה ולצמצם את הפרעתן לזרימת התנועה. אכן תקנה כזאת התקנתה, חתמתי עליה, והיא עובדת. משאית כבדה, גם אם יש קו רצוף צהוב, חייבת לזוז כדי לאפשר למכוניות מהירות יותר לעקוף אותה.

כמו-כן המליצה הוועדה בפני לבחון את ההגבלות הללו באופן הדרגתי. דיוני יישום ההמלצות הוועדה העלו, כי לא ניתן ליישמן באופן גורף לפני שיוקמו מגרשי חנייה בכניסות לערים למשאיות שתושבתנה

לשעות שנקבעו ולפני שנבדקו צירי תנועה חלופיים והשלכות השינויים על המשק. לכן ביקשתי מהוועדה הזאת, אותה ועדה מקצועית, שתשמש כוועדה שתעקוב אחרי יישום ההמלצות בשלבים.

ההמלצה הראשונה שכבר הצענו – ואתה הזכרת אותה, חברי חבר הכנסת גדעון פת – היא לאסור את כניסתן של משאיות הנושאות חומרים מסוכנים בשעות 09:30–06:30 בימים א'-ה', ואכן המלצה זו בוצעה. החל מ-19 בנובמבר 1995 יש איסור למשאיות להיכנס בשעות הללו לערים, וניתן להבחין בשטח בתמרורים המתייחסים לכך. בטרם הפעלנו את האיסור דאג משרדי להוציא דף מידע לכלל המובילים, לחנך אותם, להסביר להם, לשלוח לנהגים כדי שידעו איזה צירים אסורים, על מנת שיימצאו להם צירים חלופיים.

כמו כן, אנו דואגים להקדים לשעה 04:00 את פתיחת מסופי הדלק, בתי-הזיקוק והנמלים. אני רוצה לומר לך, חברי חבר הכנסת גדעון פת, שנתתי הנחיה לרשות הנמלים לפתוח, ולצערנו המשאיות לא רוצות לבוא מוקדם. עדיין לא על-פי תקנה אמרנו: בואו נקדים. והיום הנמל עובד כמעט מסביב לשעון. המשאיות עדיין רגילות לבוא, לצערי, כשהנהגים רוצים ולא כשאפשר לנסוע ביתר נוחיות.

עתה אנו בוחנים יישום ההמלצות להגביל את שאר המשאיות, כפי שהצעת, להיכנס לערים בשעות העומס, תוך בדיקה, כאמור, של ההשלכות המשקיות והכלכליות. בדיקה זו כוללת בחינת צירי תנועה חלופיים, יכולת החברות להתארגן למגבלה ושעות פתיחה מוקדמות של הגורמים המשקיים הקשורים לקבלת סחורה ופריקתה.

לסיכום, הממשלה אומנם מתנגדת להצעת חוק ראשית גורפת, אבל היא בהחלט ערה למה שאמרת. שצריך להסדיר את הנושא.

לכן אני הייתי מציע לך, חברי חבר הכנסת גדעון פת, תהפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, נביא את כל הנימוקים והאפשרויות לוועדת הכלכלה. הייתי יושב-ראש שלה, ואתה יודע על שיתוף פעולה מלא של משרדי עם הוועדה, שהרי על המטרה אין ויכוח. אנחנו חושבים שהצעת חוק גורפת היא לא הפתרון הנכון.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני מציע על דעת המציע להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום. שנינו נביא את הנושא לוועדת הכלכלה, ושם נדון איך אנחנו יכולים להגביל וגם להשתמש בתקנות התעבורה, אם צריך להגביל.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה לשר התחבורה.

חבר הכנסת גדעון פת, האם מקובל עליך להפוך את הצעת החוק להצעה לסדר-היום?

### גדעון פת (הליכוד):

מקובל.

### היו"ר ע' מאור:

תודה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעה לסדר-היום בנושא: הגבלה על כניסת רכב מסחרי לערים. ההצעה תועבר לדין בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

### היו"ר ע' מאור:

14 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה מועברת כהצעה לסדר-היום לוועדת הכלכלה של הכנסת.

### הצעות לסדר-היום

### האבטחה בבתי-הספר

### היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא. סיימנו עם הצעות החוק, ואנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 7852, 7854, 7876, 7895 ו-7897. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי, ראשון

הדוברים בנושא האבטחה בבתי-הספר. בבקשה. האם אפשר לידע את השר לביטחון פנים שהנושא עולה?

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אולי נמתין כמה שניות עד שהשר לביטחון פנים ייכנס, כדי שיוכל לשמוע את הדברים.

### **היו"ר ע' מאור:**

בכל זאת נתחיל.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

השר לא ידע להשיב אם הוא לא ישמע את הטיעונים שאנחנו מעלים. הנה כבוד השר.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר לביטחון פנים, רבותי חברי הכנסת, עוד בהיותך שר המשטרה ישבת אתנו בבית הזה ודנת אתנו ארוכות, יחד עם שר החינוך, יחד עם ועדת החינוך של הכנסת, יחד עם ועדת הפנים של הכנסת, על נושא אבטחת ילדי בתי-הספר והגנים; נושא שלא רק נדון אלא גם היה נושא מאבק מסוים בין הממשלה ובין הכנסת, בין הממשלה לבין ההורים, בין הממשלה לבין המורים וארגוני המורים בקשר לצורת השמירה, בקשר להקצבה ובקשר לתשלום. זה היה נושא חשוב מאוד. בסופו של דבר סוכמו סיכומים, והסיכומים היו על דעת כולם, והמורים לא שבתו.

היו סיכומים, אדוני השר, עם ארגון המורים, עם הסתדרות המורים, שבחלק מבתי-הספר השמירה תיעשה על-ידי חברות שהעיריות ייקחו. אתה, אדוני השר, הבטחת שאתה מקים סיירת של בתי-הספר. אותה סיירת היתה אמורה לעבור ולפקוד את בתי-הספר אחת לכמה דקות. אני זוכר שאפילו אמרת שהשוטרים יובדלו במדיהם מהשוטרים האחרים. נדמה לי שזה היה רעיון שלך, וחשבנו שהנה באמת המערכת תפעל. אנחנו למדים, אדוני השר, שמערכת האבטחה של בתי-הספר אינה פועלת.

אני חייב לומר, שמה שעורר אותנו הוא תחקיר עיתונאי. זה נכון, צריך להודות בכך.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

של עיתון אחד.

## יצחק לוי (מפד"ל):

של עיתון שכבר הוכיח את עצמו לא רע בתחקירים. אני לא צריך לעשות פרסומת לעיתונים. אבל לא פעם נוכחנו לדעת שתחקירים עיתונאיים הם תחקירים שיש מאחוריהם איזה דבר.

אני חושב שהנושא חייב להתברר מבחינה ציבורית. אנחנו, הכנסת חייבת להתייחס ולשמוע מה האמת בתחקיר ומה לא אמת בתחקיר הזה. התחקיר מצייר תמונה עגומה מאוד.

קודם כול, הסיירות, לפי התחקיר הזה, אינן פועלות כראוי. הן מגיעות לעתים רחוקות הרבה יותר ממה שאתה אמרת וממה שאתה התכוונת. אם אתה התכוונת לכך שסיירות השוטרים יעשו סבבים ויפקדו כל בית-ספר אחת לרבע שעה או אחת ל-20 דקות או אחת לחצי שעה, הרי שמתברר מהתחקיר הזה שהדברים אינם מתקבלים לזה.

דבר שני, מתברר שיש בעיה עם הגדרות בבתי-הספר, עם סגירת הגדרות בבתי-הספר, וזו בעיה אחרת. אני לא יודע אם בדיוק אתה צריך לתקצב זאת או אתה צריך לדאוג לגדרות. בכל אופן, הן חלק מביטחון הילדים.

האם אין כאן שאננות מסוימת בנושא אבטחת מוסדות ילדים, גנים ובתי-הספר, אולי גם בעקבות אווירת השלום השוררת? ההרגשה שלי היא שהממשלה צריכה להרגיש בדיוק הפוך. כלומר, הממשלה צריכה להרגיש, דווקא בעקבות הנטישה של ערי יהודה ושומרון והקושי שיהיה לצה"ל לפקח על הטרוריסטים ולתפוס אותם, שהכוננות והרגישות צריכות להיות כפל כפליים, צריכות להיות גדולות הרבה יותר.

אדוני השר, אספר לך סיפור קטן. פתאום אני גר בספר. הרי אני גר בצפון הנגב, ליד נתיבות. לפני שבועיים קרה דבר מעניין מאוד, שפתאום הכרנו את המח"ט של האזור. כלומר, אני גר באותו מושב 25 שנה בשכנות לעזה, ולא נזקקתי להכיר את המח"ט. חשבתי שאני אזרח שאין לו צורך להכיר את שלטונות הצבא. פתאום עושים לנו אספת חברים עם המח"ט, והמח"ט בא ואומר: בעקבות השלום אני באתי להזכיר לכם א', ב', ג', ד', ה'. זה היה דבר נחמד מאוד. בעקבות השלום הקימו במושב כיתת כוננות, נקבעו נהלים וכל מיני דברים אחרים, והראו לנו במפה דרכי פריצה של החברה מעזה אלינו. צריך להיזהר. פתאום הפכנו ממושב עובדים רגיל למושב של לוחמים. כולנו שובצנו בנקודות התרעה, בנקודות כוננות וכדומה.

הגישה של הממשלה היא כנראה גישה נכונה, שבעקבות השלום צריך להתחיל להכין את האזרחים לצאת להגן על עצמם. אני חושב שלגבי הילדים צריכה להיות אותה גישה, כלומר, צריך להגביר את השמירה ולא להיכנס לשאננות.

אני מקווה, אדוני השר, שנשמע ממך דברים מרגיעים, כדי שלפחות נוכל לקוות שילדינו בטוחים. כאשר הם נמצאים בבתי-הספר ובגנים. תודה רבה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. חברת הכנסת לימור לבנת, ואחריה – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אולי השר ירגיע אותנו.

### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת זיסמן, יגיע זמנך ותקבל את רשות הדיבור.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

חברת הכנסת לבנת, את מוכנה שהשר ישיב ואחר כך תדברי?

### **לימור לבנת (הליכוד):**

ברצון.

### **היו"ר ע' מאור:**

אנחנו ממשיכים בסדר-היום הרגיל. חבר הכנסת זיסמן, את הצעותיך לנהלים בבית תפנה לנשיאות.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

השר מסכים.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אני מסכים.

### **היו"ר ע' מאור:**

אנחנו ממשיכים בנוהל הרגיל.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

גברתי היושבת-ראש, אומרים כאן דברים שמטילים פחד ואימה כאשר העובדות הן בקצה השני.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אולי אפשר לשקול את ההצעה. המגמה היא לא לחפש את הממשלה אלא להבטיח את בתי-הספר.

### **היו"ר ע' מאור:**

אדוני השר, אם אתה מקבל את הצעתו של חבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

אני מזמינה את השר לביטחון פנים, השר משה שחל, למסור אינפורמציה. חברי הכנסת שיתפקו באינפורמציה, הנושא שהם העלו יתמצה בזה. אלה מבין המציעים שלא שלא יסתפקו יוכלו לדבר.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

לא. לא נאמר דבר כזה.

### **היו"ר ע' מאור:**

אני מבינה. חבר הכנסת ורדיגר, אתה אחד המציעים, האם מקובל עליך שהשר ידבר לפני המציעים? האם הצעתו של חבר הכנסת זיסמן מקובלת עליך? בבקשה, אדוני השר.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אם חברי הכנסת ירצו אחר כך לדבר, זו זכותם. אני לא מונע מהם. אני רק רוצה למנוע את האווירה שנוצרה. אני משבח, גברתי היושבת-ראש, את חבר הכנסת זיסמן ואת הכנסת שקיבלו את הרעיון הזה. ניסיתי להימנע מתגובה כאשר שמעתי את חבר הכנסת לוי. לזכותו יאמר שהוא אמר שהוא

מצטט מכתבה שהתפרסמה בעיתון. אני חייב לומר, שהכתבת שפרסמה את הכתבה שמה לה למטרה וליעד – לא פעם ראשונה ולא פעם שנייה, כתבות כאלה, בעמדה ברורה מלכתחילה.

ברשותכם, אני רוצה לציין את העובדות. אשר להחלטה – ההחלטה לאבטח מוסדות חינוך התקבלה בממשלה בפעם הראשונה בשנת 1974. שנים רבות, בשנים 1974–1992, היתה האבטחה על-ידי מה שנקרא "אבטחת הסבתות". זה התחיל מזה שההורים שמרו. לאחר מכן, אני זוכר, אני שמרתי על ילדי בבית-הספר הריאלי, הייתי משכנע את אשתי שתחליף אותי כי – – –

### **לימור לבנת (הליכוד):**

כי אתה לא יודע לסרוג.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אחר כך מצאו את הסבתות והן סרגו.

העניין עמד על כך שהיו כאן הצעות לבטל כליל את השמירה. נדמה לי שגם שר החינוך בזמנו, חבר הכנסת זבולון המר, העלה את הרעיון הזה. חברי הכנסת טענו שזו פיקציה, אין כאן שמירה, אין כלום, וזו מראית עין בלבד.

בישיבה האחרונה של הממשלה שהיתה בשנת 1992, התקבלה החלטה שצריך שהשמירה תהיה בתשלום, אבל לא נקבע מי ישלם. החליטו אז שהשמירה תהיה בתשלום בהשתתפות הממשלה, ההורים ומשרד החינוך. בוועדת החינוך של הכנסת היו ויכוחים סביב הנושא הזה. הטענה המרכזית היתה, שבעניין של ביטחון ההורים לא צריכים לשלם אגרה נוספת או תשלום נוסף. נדמה לי שזה פעל שנה אחת בלבד. לאחר מכן זה לא הלך.

וסכום ההוצאה התחיל לתפוח ולעלות. בהתחלה דיברו על בתי-ספר שבמגזר, נקרא לזה היהודי, אין לי מלה אחרת. באו הדרוזים וטענו שגם הם מאוימים, מדוע אצל היהודים יש שמירה ואצל הדרוזים לא – נתנו גם לדרוזים שמירה. אחרי כן באו בתי-הספר הערביים – אגב, עד היום הם באים בטענה ואומרים: מה זאת אומרת, אנחנו אזרחי מדינה, גם אצלנו יש סכנה, גם אנחנו רוצים. הסכום התחיל לתפוח.

חבר הכנסת רון נחמן, אני לא רוצה שלא תדע משהו ואחרי זה תשאל.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני שמח שאתה מסב את תשומת לבי לעניין.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

הסכום הגיע, במחירים של 1995, למשהו בסדר גודל של 200 מיליון שקל, עם תביעות לבג"ץ.

ב-25 ביוני 1995 החליטה הממשלה להטיל על משטרת ישראל, במסגרת אחריותה הכללית לביטחון הפנים, גם את האחריות המלאה לאבטחת מוסדות החינוך. המשטרה הביאה תוכנית שמבוססת על תפיסה ביטחונית שקיבלה את ההסכמה של כל גורמי הביטחון: יועץ ראש הממשלה לענייני טרור, השב"כ וכו'. אני חייב לציין, שחבר הכנסת רחבעם זאבי, שהוא איש ביטחון מובהק, שיבח אותה כתוכנית הטובה ביותר שיכולה להיות. התוכנית התבססה על מה שנקרא מערך של כוח משטרי, עם ניידות, כדי לתת מענה סביבתי למנוע בכלל את ההגעה לבתי-הספר.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

בלי מאבטחים. בלי מאבטחים מלכתחילה.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

בלי מאבטחים מלכתחילה.

חברת הכנסת לימור לבנת, אני אומר לך, עם כל ההגבלות שיש לדברים שאני אומר, על-פי כל ההערכות בית-הספר איננו מהווה יעד. אני אומר שיש לנו בעיות במקומות אחרים.

בעניין הזה הכנו תוכנית והקמתי ועדה משותפת לכל הגורמים, שעמד בראשה סגן ראש אגף השיטור והביטחון במשטרה. חברים בה נציגים ממשד החינוך, ממשד האוצר, מהסתדרות המורים, יושב-ראש ארגון ההורים הארצי, יושב-ראש הרשויות המקומיות. הוועדה עקבה מקרוב אחר התוכנית המשטרית לאבטחת מוסדות החינוך. היא פועלת גם בימים אלה ועוקבת אחר יישום התוכנית לאבטחת מוסדות החינוך.

רבותי, לאחר החלטה היו גם בעיות עם המורים ועם ההורים. אני, כאיש ציבור, אמרתי, שיש כאן גם עניין פסיכולוגי. המאבטח איננו מהווה תשובה למפגע. המאבטח נותן הרגשה טובה. הוא מטפל גם בדברים אחרים: לפעמים בסכסוכים בין תלמידים, אלימות וכו'. הוא נותן הרגשה טובה למורה בבית-הספר.

הבאתי לכך שתהיה החלטה בדבר אבטחה מלאה גם לבתי-ספר יסודיים, גם לחטיבות הביניים וגם לבתי-הספר התיכוניים. הוספתי לכך השתתפות תקציבית מצדנו, משרד המשטרה, 10 מיליון שקל; משרד החינוך – 10 מיליון שקל; ומצד הרשויות המקומיות – 20 מיליון שקל, כדי לתת שמירה לכל בתי-הספר היסודיים.

וביקשתי דבר נוסף, שהפך להיות עכשיו נושא שבויכוח. לא היתה חליפת מיגון. ביקשתי 60 מיליון שקל, כי בעיני חליפת המיגון היא בעלת משמעות. החליפה המלאה, עם הגדר ועם הטלויזיה ועם הפיקוח מאפשרת למורה או למנהל בית-הספר פיקוח טוב הרבה יותר גם מבחינה ביטחונית וגם מבחינות אחרות, נגד מפיצי סמים ובעיות אחרות שיש במערכת. זו היתה הצעה נוספת על מה שהיה. זאת השיטה שעל-פיה אנחנו עובדים.

שימו לב, שומרים יש בכל בתי-הספר. ראשי הרשויות וההורים השלימו ואמרו, גם בית-ספר תיכון שאיננו מכוסה מבחינה כספית, יש בו שמירה.

נוסף על כך יש 105 ניידות משטרה רק למטרה הזאת, 322 קצינים ושוטרים, מהם 285 שוטרים מבצעיים ו-37 קציני פיקוח שהם תוספת על מה שיש.

כדי לתת לכם קנה מידה, מערך השמירה של המשטרה, האחראית לביטחון הפנים בכל הארץ בכל המקומות, בקניונים, בתחנות "אגד" ובכל מקום, מגיע במשמרת הבוקר, שהיא המשמרת החשובה ביותר, למשהו בסדר גודל של 130 ניידות בכל הארץ. יש לנו 108 ניידות אך ורק למוסדות חינוך. אני הפכתי את העניין הזה לעבירת משמעת. אם ניידת של מוסדות חינוך תועסק על-ידי מפקד בתפקיד אחר בשעת הלימודים, זאת עבירת משמעת, והמפקד יעמוד לדין אם הוא משתמש בה. היא אך ורק למטרה הזאת.

רבותי חברי הכנסת, נוסף על כך הוקצו 2,240 מאבטחים ושומרים למוסדות חינוך. זה כולל שמירה מלאה באזורים בני-סיכון, שמירה על הקיים ביהודה ושומרון. עכשיו היתה לי תביעה לתוספת – שאני לא מתווכח עליה – לפעולות שהן מעבר לשעות הלימוד, ואני עומד לתת עוד כ-45 מאבטחים לעניין הזה כדי שתהיה הרגשה טובה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מתי?

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

בימים אלה. אני מחכה לקצת כסף, זה סוף השנה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

בייגה לא ייתן, תעשה את זה.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

לא ייתן – אני נותן ממני, אין לי מה לקבל מבייגה, אני עושה את זה.

בכל בתי-הספר היסודיים שיש בהם יותר מ-100 תלמידים יש שמירה. כל השומרים עברו את ההכשרה שנקבעה, נבחנה ואושרה על-ידי הגופים המקצועיים העוסקים בנושא הביטחון, כמו המשטרה ויועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור.

חבר הכנסת לוי וחברי הכנסת האחרים, אתן לכם נתונים על מה שעשו הניידות האלה. מתחילת שנת הלימודים בוצעו 578 תרגילים לבדיקת תפקוד המערך ובחינת זמני התגובה של הניידות. כמה דוגמאות לגבי טווחי התגובה: בגבעתיים, בבית-ספר "שמעוני" – אני אומר את שם בית-הספר – הוזעקה ניידת בעקבות התרעה על חפץ חשוד, הניידת הגיעה תוך ארבע דקות; בבתי-ים, בגן-ילדים השבטים, הופעל לחצן מצוקה, והניידת הגיעה תוך שתי דקות.

בהקשר זה אני יכול לומר, כי הוריתי למפכ"ל לערוך ביקורת ותרגילים לבחינת ההיערכות מדי שבוע ולדווח לי. כלומר, בכל שבוע עורכים תרגולת במקום מסוים.

אגב, אמרתי לעיתון שפרסם את הכתבה: מדוע לא שיתפתם אותנו? הייתי הולך אתכם, תבחרו את המקום. הייתי משגר נציג מטעמי, לא מטעם המשטרה, ואז הייתי נותן אמון במה שאתם כותבים. אתם לא יכולים להגיד לי שעשיתם בדיקה בלי לומר לי את המקום ואת הזמן וכשאין מישהו שיפקח על העניין.

אוסף עוד דבר שלא היה לפני השיטה הזאת. שוטרי הניידות שעסקו באבטחת מוסדות חינוך ביצעו 204 מעצרים פליליים, 1,034 מעצרים של חשודים, בדרך כלל תושבי שטחים, על שהייה בלתי חוקית. מה היתרון של ניידת המשטרה? שהיא איננה נמצאת רק ליד בית-הספר אלא מנסה למנוע אירועים על-ידי בדיקה אזורית. בתוך 1,034 מצאנו מספר גדול של אנשים ששוהים בישראל בצורה בלתי חוקית. אני לא אומר שהם באו לבצע פיגוע, אבל אין להם היתרים, ולכן הוצאנו אותם מהשטח.

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

היו ניסיונות לפגוע בבתי-הספר בתקופה הזאת של שלושה חודשים?

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

לא, חלילה. חבר הכנסת זיסמן, אני לא רוצה לדבר, אבל זה חוסר אחריות לכתוב את הכתבות האלה, כי הן כאילו מזמינות דברים. ריבון העולמים, למה עושים זאת? יש טענה – תבואו לדבר.

אם לא די בכל מה שנאמר פה, אקרא שני קטעים של מנהלי בתי-ספר לגבי השמירה. האחד – מכתב של מר יוסף ברנס, מנהל בית-ספר בחצור-הגלילית אל מפקד תחנת המשטרה ראש-פינה, מ-29 באוקטובר 1995: "במשך שנים עבדתי עם גורמים שונים בהפעלת השמירה בבתי-הספר, החל משמירת בית-הספר על-ידי תלמידים וכלה בעבודה עם חברת שמירה. בכל ניסיוני הרצוף ובסבל הרב שצברתי, עלי לציין בסיפוק ובהערכה את הפעלת השמירה על-ידכם, ובמיוחד צוות השוטרים המופקד על הפעלת השמירה. צוות המפקדים הוא מופת לאנשים המשרים אווירה חינוכית ודאגה לאזרח. דוגמה לכך הוא הטיפול שלהם בכמה הפרעות שאירעו בבית-הספר על-ידי גורמים זרים".

מנהל בית-הספר הממלכתי-דתי "תחכמוני" כותב אל מפקד משטרת טבריה ב-30 בנובמבר 1995, לפני כמה ימים: "אני מבקש לציין לשבח ולהערכה את השוטרים על הליווי הנאמן שהם מלווים אותנו מדי בוקר. הם משרים אווירה נעימה ונכונים לסייע בכל עניין ומעניקים לנו תחושת ביטחון".

### **לימור לבנת (הליכוד):**

האם העבירו את הכספים לאוצר?

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

כן, לפני כמה ימים הועברו 20 מיליון שקל.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

לפני כמה ימים?

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

סגן השר מיכה גולדמן מטפל בעניין הזה, יש לו דעה אחרת. האחראי לעניין הזה במשרד החינוך – –

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

הכסף הועבר אחרי פרסום הכתבה.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

בדיוק, אחרי פרסום הכתבה.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אגיד לך בדיוק, יש לי פה מכתב, למה לי לדבר בעל-פה? כותבת לי לשכת דובר המשטרה: "תקציב המיגון איננו באחריות משטרת ישראל. עם זאת ידוע לנו, כי בלמעלה מ-300 מוסדות חינוך הושלמה חליפת המיגון, ובימים האחרונים העביר משרד החינוך סכום של 20 מיליון שקל לטובת הנושא". התאריך: 6 בדצמבר 1995. האחריות היא של מיכה גולדמן, אני השגתי לו את התקציב כי זה לא היה.

אני רוצה לסכם את דברי. מה יש היום?

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

היה מרשים יותר אם היית מביא מכתבים של מנהלים לפני הכתבה ולא אחריה.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

המכתבים הם לא אחרי הכתבה, לא כולם. ממתי הכתבה? חבר הכנסת לוי, אביא לך גם מכתבים לפני הכתבה.

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

אני מאמין.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אני שואל את עצמי שאלה: מה היה לפני השיטה החדשה? היו מאבטחים, היו שומרים. עכשיו יש שומרים, יש ניידות, יש חליפת מיגון – –

### **לימור לבנת (הליכוד):**

300 בתי-ספר מתוך כמה – מתוך 3,000?

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

לא בכולם חסרה חליפת המיגון.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

לא לכולם יש חליפת מיגון.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

חברת הכנסת לימור לבנת, אף שאני לא מבצע זאת הצעתי שייתנו את כל 60 מיליון השקל בבת אחת, מה שנקרא הקדמת אשראי. לרוב המכריע של בתי-הספר יש גדרות, חליפת המיגון היא לא רק גדר – – –

### **לימור לבנת (הליכוד):**

היא גם.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

היא גם גדר. בבתי-ספר שיש להם גדר הצעתי לא להעניש אותם אלא לתת להם את השלב השני של השנה הבאה כבר עכשיו ובכך לסגור את העניין. מיכה גולדמן אחראי לכך, זימנתי אותו אלי כי קראתי שהוא מצוטט בעיתון בעניין הזה, יש לו יחסים מצוינים עם שרה פרידמן שכותבת את המאמרים. ואני רוצה לשאול אותו, איך הוא הגיע לעניין? אם יש לו טענה, למה הוא לא פנה אלי?

### **עמנואל זיסמן (העבודה):**

אתם לא באותה ממשלה? הוא אמר ש-500 מוסדות הם ללא שמירה. זה סגן שר החינוך והתרבות.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

חבר הכנסת זיסמן, אני יודע דבר אחד: סגן שר הוא חלק מהממשלה. אם יש לסגן שר מה לטעון, הדרך הטובה ביותר היא להביא את הטענה בפני הגורם האחראי. אני לא יודע מזה. יכול להיות שהוא מנה את בתי-הספר הערביים שלא היתה להם שמירה וממילא אין להם – – –

### לימור לבנת (הליכוד):

אתה אומר שסגן השר הוא חסר אחריות?

### שר לביטחון פנים מ' שחל:

אני אמרתי את הדבר הזה? אני אומר שאולי לא היתה לו הזדמנות לדבר אתי. מה אני יכול להגיד?

גברתי, אני מציע שההצעות יעברו לוועדת החינוך או לוועדת הפנים לדיון, נדמה לי שהנושא נמצא עכשיו בוועדת הפנים. ברצון רב אני מוכן להביא בפני חברי הכנסת את כל הפרטים. מה שמדאיג אותי זה כתבות בלתי אחראיות שכאילו יוצרות הזמנה לבוא לבית-הספר ולבצע פיגועים, חלילה.

### היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, תודה. אם תרצה להשיב אחר כך על הדברים, אאפשר לך. חברי הכנסת לא מוותרים על זכותם, ולאחר מכן אאפשר לך להשיב, בצמצום. שלוש דקות לכל דובר; בבקשה להקפיד על הזמנים.

### לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה להקדים ולומר, שההצעה לסדר-היום על אבטחת מוסדות חינוך היתה ההצעה הראשונה שלי כחברת הכנסת, ממש שבוע לאחר שהכנסת הזאת הושבעה, ערב פתיחת שנת הלימודים. אני עוסקת בנושא הזה שנים רבות, והייתי גם יושבת-ראש ועדת המשנה של ועדת החינוך לנושא אבטחת מוסדות חינוך. אני אומרת זאת כדי לחזור ולומר כאן מה שאמרתי בפורומים אחרים: אני סבורה שנושא אבטחת מוסדות חינוך צריך להיות בידי משטרת ישראל ולא בידי משרד החינוך. אמרתי זאת במשך שלוש השנים שבהן הייתי יושבת-ראש ועדת המשנה של ועדת החינוך. אמרתי שזה לא ענייננו לעסוק בנושא הזה, זה עניינה של המשטרה.

הדברים שאמר השר, בעיקרם, הם נכונים. זה תפקידה של המשטרה, ובהזדמנות שהיא מגינה על בתי-הספר היא יכולה להגן גם על שלום הציבור בנושאים אחרים, כמו שדווח קודם. הניידות האלה משמשות גם בשעות מחוץ לשעות הלימודים להרבה משימות חשובות וככלל התפיסה נכונה.

אני דוחה כאן את הדברים שהשר אמר בקשר לכתבת התחקיר ב"מעריב". תפקידה של העיתונות הוא לחקור, לבדוק ולחשוף – אם צריך. הראיה, אותם 20 מיליון שקל שהיו מיועדים לחליפות מיגון בבתי-הספר וברשויות המקומיות הועברו רק לאחר שהכתבה הזאת התפרסמה.

אני לא מקבלת כאשר השר אומר שהוא לא מבין איך נעשה תחקיר כזה בלי להודיע להם קודם – אולי הוא יחזור בו – והוא לא יודע לאן הלכו ולאן שלחו לבדוק. אם עיתון גדול כמו "מעריב" כותב שהוא

ערך בדיקות, סקירות וניסויים כדי לבדוק זמינות הניידות של המשטרה, חזקה על העיתון שהוא עשה זאת. אני לא מציעה למישהו מאתנו לחשוך שהעיתון בודה מלבו ניסויים מהסוג הזה.

אבל, לא זו הבעיה. הבעיה היא, שעל-ידי מכתבים שכתב סגן שר החינוך מיכה גולדמן ומכתב שכתב ראש ועדת הביטחון במרכז השלטון ירמי אולמרט – שהוא ראש מועצת גבעת-שמואל, איש ביטחון ואיש צבא – נראה שבנושא של אבטחת בתי-ספר ומוסדות חינוך יש בעיות קשות ביותר. לפי הכתבה ולפי המכתבים שכתבו שני אנשים בכירים מאוד במערכת מסתבר שהיה עיכוב ברשיונות נשק למאבטחים, מסתבר שהם גם לא עברו כפי הנראה הכשרה כנדרש, מסתבר שבחליפת המיגון, שעליה דיבר השר, חוץ מגדר – וחסרים 100 ק"מ גדר בכל מוסדות החינוך, וזה הרבה מאוד – יש גם שערים חשמליים וטלוויזיה במעגל סגור, מערכות כריזה ולחצני מצוקה, אינטרקומים וכו'. כל הדברים האלה גם יחד לא נמצאים בכל בתי-הספר שבהם הם צריכים להיות.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

חברת הכנסת לבנת, מותר לי לשאול שאלה? חליפת המיגון לא היתה גם לפני שנה, ולא לפני שנתיים – –

### **לימור לבנת (הליכוד):**

נכון, נכון.

### **שר לביטחון פנים מ' שחל:**

– ואם אני אומר זאת, הרי זו היתה תוספת על התוספת. על דבר זה אני מדבר.

### **לימור לבנת (הליכוד):**

אדוני השר, אני טוענת, שאם החליטו שצריך חליפת מיגון, אז צריך לקיים את ההחלטה הזאת. אם זה לא היה, ואם זה גם לא כל כך חשוב, אז בואו נחליט שלא צריך את זה. אבל אם הוחלט שצריך, צריך גם לבצע.

מכיוון שהזמן העומד לרשותי קצר מאוד רציתי להעיר את ההערות האלה, ואני רוצה עכשיו לסכם. אני חושבת, שטוב עשה "מעריב" שחשף, שחקר ובדק את הנושא. אני חושבת, שרע מאוד שהשר לביטחון פנים וסגן שר החינוך, שממונה על הנושא הזה במשרד החינוך, אינם מסוגלים ללבן זאת ביניהם ביחד עם האוצר שהיה אמור להעביר את הכסף לרשויות המקומיות.

אני חושבת, שהעובדה ש-20 מיליון השקלים עברו מהאוצר אל הרשויות המקומיות רק לאחר פרסום הכתבה – זו ההוכחה החותכת שהחשיפה הזו היתה חשובה. קראתי הבוקר בעיתון, שהודיעו גם על

סיורים שונים, על בדיקות נוספות, חדשות, על מה שהיה בעבר. אני מברכת על כך מאוד, כי אני חושבת שזה חשוב מאוד. אבל בעיקרו של דבר אני חושבת שמשטרת ישראל לא היתה מאורגנת מספיק בתחילת שנת הלימודים לקבל על עצמה את המטלה הזו. טוב אם היא מתארגנת עכשיו כדי לממש את חובתה ואת מה שהיא צריכה לעשות, וטוב שמשטרת ישראל היא זו שעושה זאת.

### הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אחריו – אנוכי, ואחרי – חבר הכנסת ורדיגר. אודה לסגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת חנא חדאד אם יואיל להחליף אותי.

### עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מרוצה מאוד מכך שהשר וגם חברת הכנסת לימור לבנת הסכימו עם קריאת הביניים שלי, והיושבת-ראש ענת מאור שינתה ברוב תבונה ושיקול דעת את סדר הדיון ונתנה לשר לדבר. אני למשל כבר תיקנתי את נאומי אחרי ששמעתי את דבריו, ואני מדבר עכשיו בעל-פה ולא קורא את הנאום הכתוב שהכנתי, כי האינפורמציה היתה חשובה מאוד.

אני תמכתי בעמדתך, אדוני השר, כאשר הייתי בסיעת העבודה. אגב, שמעתי שאתמול הוצאת אותי מהסיעה בדברים שאמרת. קראתי בעיתון שאתה אמרת שאין אנו חברים יותר בסיעה, ואני מניח שמה שכתוב בעיתון, במקרה זה, הוא מדויק.

מכל מקום, אני תמכתי בעמדתך, ואני מתנגד לעמדה שהיתה לחברת הכנסת לימור לבנת, שהיתה עקבית והתמידה בה. אבל אני יודע, שבועדת החינוך היו חברים שלא קיבלו את העמדה שלך, וגם לא קיבלו את העמדה של חברת הכנסת לבנת. כשהיה דיון בסיעה אני תמכתי בעמדתך. עוד לפני ששמעתי את האינפורמציה שלך לא הטלתי ספק בכוונות הטובות שלך ובכך שאתה משקיע מאמץ רב, וגם אמרת דברים מאוד מאוד גלויים, כדי שבאמת תהיה אבטחה.

כולנו תחת הרושם הקשה של הדברים שראינו אתמול בטלוויזיה. מה, האם לא היו הכנות? האם לא היה תכנון? לא היה חיזוק בכוח אדם? ולמרות כל הדברים האלה, ראו מה קרה, אחרי כל מה שתכננו במשך שנים. מתגלה מחדל, ונחכה לתוצאות ועדת החקירה. אבל אנחנו בני-אדם, יש לנו שכל בראש ואנחנו רואים לנגד עינינו מה יכולות להיות המסקנות של ועדת החקירה.

לכן, אדוני השר, שאלתי אותך, וענית לי בכנות, שיש תרגילים, יש פעולות כוננות, וכל דבר לוקח זמן. אני מבין אותך. אי-אפשר לעשות הכול בבת אחת, מה גם שהתקציבים הועברו קצת באיחור, ואני מבין ממך שאתה מחכה לאפשרות לעשות עוד, ואתה זקוק לתמיכה להשגת תקציבים נוספים. נכון גם שאי-אפשר להביא בחשבון דברים בלתי צפויים והפתעות. אמרת דבר נוסף שגם הוא נכון, שאי-אפשר לסגור באופן הרמטי, ושהיה זה נס שעד עכשיו אויביו לא ניסו לפגוע.

אני רוצה לסכם ולומר, שבסך הכול באופן כללי ועקרוני אני תומך בתוכנית שלך. אני רק מבקש ממך לערוך בדיקות חוזרות ונשנות. השעון מתקתק, ולכן אני חייב להסתפק בדברים הבאים. אתה אומר שהם עברו הכשרה. נכון, עברו הכשרה, אבל מתברר שלא בכל מקרה ההכשרה היתה יסודית ונכונה. לכן אני אומר, שצריך לבדוק את הדברים האלה, כי לא תמיד האנשים שהיו צריכים להיות בעלי הכישורים המקצועיים והאנשים המתאימים אכן חדרו למעגל הזה של האבטחה.

אני מבקש ממך, שבמסגרת המאמצים שלך לייעל, לשפר ולתקן, תביא בחשבון גם את הדברים שפרסם עיתון "מעריב". אני חושב, שהתחקיר של "מעריב" תורם, בסופו של דבר, תרומה נכבדה לעניין. אחרי שאתה מוציא את הדברים שאליהם התייחסת בישיבות, הוא תורם בסך הכול למאמצים שלנו לעקוב ולגלות עירנות ולחזק אותך ואת כל מי שרוצים להבטיח, שאם באמת תהיה התקפה, היא תסוכל בעוד מועד.

### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן. חברת הכנסת ענת מאור.

### **ענת מאור (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, ראשית, אני רוצה להודות על העדכון ועל המידע.

אני בכל זאת רוצה להסב את תשומת הלב לכך, שעם כל החשיבות בשמירה על הביטחון ומניעת היסטריה, ואני מאוד מחשיבה זאת, יש חשיבות גם לביקורת ולבקרה של העיתונות. חשוב גם שהעיתונות תמלא את תפקידה באחריות. לפי מיטב ידיעתי, הכתבת שרה פרידמן מ"מעריב" היא כתבת אמינה ונאמנה, ועם כל הרצון שלא לקרוא לגנב לעבור דרך הפרצה, הנושא בהחלט מחייב גם ביקורת.

אני גם מסכימה עם אדוני השר, שמערכת לא מארגנים ביום אחד. אני חושבת שהדגש הוא לא בשאלה אם השמירה נתונה בידי משרד המשטרה או בידי משרד החינוך. היתה לי דעה בעניין, אבל מאחר שהתקבלה החלטה בנדון, מובן שצריך לממש אותה, ואני מבינה שהמשרד עשה רבות בכיוון הזה, בהשוואה לעבר.

אני רוצה גם להזכיר, כי גם בתקופה של סגן השר מיכה גולדמן השמירה היתה לאין ערוך טובה יותר משהיתה בעבר היותר-קרוב.

עם זאת, כמי שעסקה שנים רבות בחינוך אני פונה אליך, אדוני השר, ומסבירה, שבכל מערכת של ניידות ושמירות אפשר להזעיק, אבל אין תחליף לשמירה ולאדם העומד בשער בחזקת ההרתעה, בחזקת מי שיכול להזעיק ובעיקר לבלום כניסה של אנשים, דברים שלא יכולים להתבצע על-ידי ניידת.

אני רוצה לחזור ולהדגיש דברים שאמרתי בכל דיון בנושא. אתה שר לביטחון פנים, שר המשטרה לשעבר, אבל אצל מנהל בית-הספר החניך הוא אותו חניך ואותו תלמיד, וכאשר מעמידים אדם בשער יש לכך סיוע מהמון בחינות אחרות. אי-אפשר שעם המעבר ממשד החינוך למשרד המשטרה הפן החינוכי – מניעת שימוש בסמים, מניעת אלימות ומניעת כניסה של אנשים בלתי רצויים – ירד מסדר-היום של חשיבות הנוכחות הזו בבית-הספר.

אני בהחלט מקבלת את עמדתו של השר, שאי-אפשר למנוע ולסגור דברים בצורה הרמטית. ביטחון יושג רק כאשר יהיה שלום. ביטחון יושג רק כאשר יהיו פחות כלי ירי בארץ ועוד דברים רבים אחרים.

עם זאת אני מסכימה עם חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת לוי, אין זה מקרה שהיישוב שלך, כמו גם בית-הספר בקיבוץ יד-מרדכי, ובית-הספר פנה אליך – דווקא בגין תהליך השלום יש תקופות מעבר שהן רגישות יותר, ואנחנו יודעים זאת. וזאת הערובה היחידה לקראת העתיד. מעבר למחלוקת הפוליטית, אין לי ספק שבתקופה הנוכחית כל הקיבוצים, המושבים, ערי הפיתוח שסמוכים לגבול חייבים לקבל משנה מענה, לרבות יום חינוך ארוך.

לכן אני מבקשת מאדוני השר לתת תשומת לב לפניות שמגיעות אליך מכל היישובים כולם, וגם של בית-ספר "חופים" שהעברתי אליך.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, ב-25 שניות, נושא אחר לחלוטין אבל באותו עניין, קיבוץ שומריה אושר על-ידי משרדך, ואנחנו שמחים עם הסכם אוסלו ב' ועם האוטונומיה ההולכת ומתרחבת. בכל זאת, כיצד אנחנו מקבלים, לגבי שמירה שחייבת להתבצע ואושרה, תשובה שלא נמצאים האנשים המתאימים?

אני פונה אליך, אדוני השר, מאחר שהבעיה טרם נפתרה, ואני יודעת את מעורבותך ואת החשיבות שאתה מייחס לנושאים, שבימים הספורים שנותרו עד להעברת הערים גם בדרום הגדה המערבית לאוטונומיה, הנושא של השמירה דווקא ביישובים הסמוכים ייפתר. תודה רבה.

### **היו"ר ח' חדאד:**

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת ורדיגר – אינו נוכח. אולי השר רוצה להשיב?

### **יצחק לוי (מפד"ל):**

השר כבר השיב. אפשר להצביע.

### **היו"ר ח' חדאד:**

אדוני השר משה שחל, האם אתה רוצה להגיב? האם אתה רוצה להשיב פרט למה שכבר אמרת?

**שר לביטחון פנים מ' שחל:**

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

**היו"ר ח' חדאד:**

האם כל המציעים מסכימים שהנושא יועבר לוועדת הפנים?

**ענת מאור (מרצ):**

כן.

**יצחק לוי (מפד"ל):**

כן.

**עמנואל זיסמן (העבודה):**

כן.

**היו"ר ח' חדאד:**

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' לוי, ע' זיסמן וע' מאור  
לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

**היו"ר ח' חדאד:**

עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עבר לוועדת הפנים.

### **היו"ר ע' מאור:**

אני מזמינה את חבר הכנסת סילבן שלום.

### **סילבן שלום (הליכוד):**

אני דוחה את העניין.

### **היו"ר ע' מאור:**

אתה הרגע דחית את העניין. בסדר.

### **סילבן שלום (הליכוד):**

הודעתי למצליפות סיעת העבודה שהן יכולות לנוח. אני דוחה את העניין.

### **היו"ר ע' מאור:**

מה שבין המצליפים זה באופן לא פורמלי. מאחר שקיבלתי את ההודעה הרגע גם מסגנית מזכיר הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא.

## **הצעות לסדר-היום**

### **הנתונים על ממדי העוני בבני-ברק**

### **היו"ר ע' מאור:**

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע. לפנינו הצעות לסדר-היום מס' 7846 ו-7896 על הנתונים על ממדי העוני בבני-ברק. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת משה גפני. אם הוא לא יהיה – תשובת שרת העבודה והרווחה.

ברשותך, סגנית מזכיר הכנסת, מאחר שיש שינוי בסדר-היום, נא להודיע לשרת העבודה והרווחה.

### **דוד מנע (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מיום ליום אני נדהם יותר איך הכנסת יכולה להמשיך לתפקד כשיש נושא כה דחוף על סדר-היום, ואני מעלה אותו, על אחוז הילדים העניים בבני-ברק, והשרה איננה.

### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת מנע, ברשותך, אני מבקשת לומר לך אישית ולפרוטוקול, בשנייה זו התברר שירדה מסדר-היום הצעה של חבר הכנסת סילבן שלום; ממש בדקות אלה, ואתה היית עד לכך. עכשיו פנו לשרה והיא תגיע. אני מבקשת ממך להמתין דקה ולחזור כך מהערתך.

### **דוד מנע (הליכוד):**

אני ממתין לשרה. אולי בינתיים אפשר לדבר על נושאים אחרים?

### **יעקב שפי (העבודה):**

על המפקד – – –

### **היו"ר ע' מאור:**

ברשותך, סגנית מזכיר הכנסת, האם ההצעה של חבר הכנסת סילבן שלום ירדה מסדר-היום או רק נדחתה? אני מבינה שהנושא הורד מסדר-היום.

בדרך כלל אנחנו לא מאשרים להמתין, אבל פה בשנייה האחרונה היה שינוי בסדר-היום, דבר שהוא בהחלט לא תקין. חבר הכנסת גפני, בוטל נושא, ולכן אתה כמובן לא איחרת ואתה תוכל לדבר. עכשיו הנושא שלכם על סדר-היום. אנחנו ממתינים לשרת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת מנע, תתחיל בבקשה. לרשותך שלוש דקות, ואפשר לך לדבר דקה נוספת.

### **דוד מנע (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, העיר בני-ברק היא העיר הענייה ביותר בישראל.

### שאול עמור (הליכוד):

לא רואים טלוויזיה בבני-ברק.

### דוד מנע (הליכוד):

כ-35% מאוכלוסייתה, לרבות שכונת פרדס-כץ, הם מתחת לקו העוני. יותר מ-40% מילדי העיר הזו חיים מתחת לקו העוני. כלומר, מכל עשרה ילדים בעיר בני-ברק שחיים, ארבעה ילדים חיים מתחת לקו העוני.

כל הזמן אמרו שהעוני הוא לא בדיוק קו עוני של רעב, של דרישה לפת לחם, אלא הוא עוני יחסי. אבל לאט-לאט מתגלית התמונה המלאה, שאלה שחיים מתחת לקו העוני הם אנשים שאכן רעבים לפת לחם.

יתירה מזו, גם ההכנסה הממוצעת בעיר בני-ברק מגיעה לשיעור מדהים של כ-70% מהממוצע הארצי. ואפילו בתל-אביב רבתי וגוש-דן כרבע מהילדים חיים מתחת לקו העוני.

היום אנחנו קוראים בעיתון "ידיעות אחרונות", מפרי עטה של הכתבת תמר טרבלסי-חדד, ש-2,000 ילדים רעבים ממתינים לארוחה חמה לילדים שמפעילה אגודת "יד ביד". כאן המקום גם לשבח את אגודת "יד ביד" ואת יושבת-ראש האגודה הגברת שלי חושן.

### שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת מנע, בדקתי את העניין, הגברת חושן עושה זאת כדי לגייס כספים – – – הנושא הזה מאוד אחראי.

### דוד מנע (הליכוד):

גברתי, אני מתייחס למה שנאמר, ואני מצטט את הדברים האלה. כלומר, ילדים שסובלים מתת-תזונה, אנשים שבאים לקבל אוכל, ילדים בני שש-שבע שבאים לקבל ארוחה חמה בצהריים, אנשים שחסר להם אוכל. לא חסרה להם רמת חיים, רק אוכל.

על-פי כל הנתונים, המספר הזה הולך ועולה. יש ילדים שאפילו מלקטים אוכל בפחי אשפה, כך נאמר, ומגיעים אפילו לתת-תזונה. השמועות האלה על תת-תזונה בקרב משפחות או ילדים שחיים מתחת לקו העוני הגיעו אלי לא אחת.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

אתה מדבר על כל הארץ?

## **דוד מנע (הליכוד):**

בנושא הזה של תת-תזונה – יותר ויותר אנשים ויותר יותר משפחות מגיעים לתת-תזונה.

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, אני יודע ששרת העבודה והרווחה עושה מאמץ כביר להתמודד עם בעיית העוני במדינת ישראל. לא תמיד השולחן הזה – הממשלה – נותן לה יד, נותן לה כתף. לפעמים מוציאים כספים על דברים שלא צריך להוציא עליהם אותם. אבל לטיפול בעוני לא מקציבים מספיק תקציבים. אנשים שחיים מתחת לקו העוני, איש לא עוזר להם. רק היום דיברנו בלובי החברתי בראשותו של חבר הכנסת שאול עמור על ההתמודדות עם בעיית העוני וכמה תקציבים צריך על מנת להתמודד עמה.

אני מכיר את העוני. אני מסייר בשכונות שבהן יש עוני, וציינתי בראשית דברי את פרדס-כץ, את בני-ברק. אנשים חיים שם מתחת לקו העוני. אני ראיתי את האנשים האלה. תת-דיור, תת-תזונה, ולאט לאט אנו עלולים להגיע למצב כמו בספריו של צ'רלס דיקנס על העוני בלונדון, וכולנו זוכרים את הסיפורים על הימים ההם.

לא נעים לראות ילדים נזכרים בפחי אשפה. לא נעים לראות משפחות שחיות מתחת לקו העוני. אני דורש שהכנסת תקיים דיון דחוף בנושא הזה. תודה.

## **היו"ר ע' מאור:**

תודה. חבר הכנסת משה גפני, אחריו – תשובתה של שרת העבודה והרווחה. בבקשה.

## **משה גפני (יהדות התורה):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי שרת העבודה והרווחה, העיר בני-ברק התפרסמה כעיר הענייה ביותר בארץ. יותר מ-35% מתושביה חיים מתחת לקו העוני, יותר מ-40% מילדי העיר חיים מתחת לקו העוני.

היה צריך לקיים על הנושא דיון ארוך ויסודי, אבל היות שמסגרת הזמן מוגבלת אני אשתדל לעמוד טלגרפית על הנקודות החשובות ביותר ולעשות סדר בדברים.

במהלך הדיונים על העיר בני-ברק התקיימו גם כמה ראיונות, גם של יושב-ראש הוועדה הקרואה וגם שלך, גברתי שרת העבודה והרווחה. אני אתייחס לכך בסוף דברי, אבל קודם ברצוני להעמיד את הדברים על דיוקם.

ראשית, אני התרעתי על ממדי העוני בבני-ברק מאז אני בכנסת. אמרתי שבעיר שיש בה אוכלוסייה חרדית מרוכזת יש עוני, וזה לא קשור כלל למשרד העבודה והרווחה דווקא אלא למדיניות של הממשלה.

אחוז ניכר מילדי בני-ברק לומדים בבתי-ספר שנקראים במשרד החינוך תלמודי-תורה. שם הם לומדים כל היום. מכיוון שהממשלה איננה מתקצבת את הילדים הללו בתקציב השוטף, והשנה לא נתנו תוספת לגידול טבעי – אמרתי זאת מעל במת הכנסת לפני זמן רב. ילד נכנס לכיתה א' בתלמוד-תורה בבני-ברק, המדינה איננה מתקצבת אותו בשום דבר. ואם היא כבר מתקצבת אותו, היא עושה זאת בערך ב-60% מתקצוב של כל ילד אחר. אין לו לימודי העשרה, אין לו כל התוכניות שיש במשרד החינוך. אם מדובר חס וחלילה בילד חירש או עיוור וכדומה, הוא בוודאי לא מקבל שום דבר. הכול נופל למעמסה על כתפי ההורים. כלומר, עוד לפני שאנחנו מתחילים לדבר, ברור שילדי בני-ברק מופלים לרעה ויורדים ברמה הכלכלית ובכל הרמות לעומת ילדים אחרים.

אני גר בבני-ברק, ואני יכול לדבר על תרבות. בשכונה שבה אני גר אין מתנ"ס, והיא שכונה ענקית עם הרבה ילדים. אין שירותי תרבות, אין שום דבר שהילד שלי יכול לקבל. אני אינני עני, אבל אני צריך לממן את כל ההוצאות האלה ואני עושה זאת. את מה שאני צריך לתת לילדים אני מממן מכיסי.

בסוף, כאשר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תערוך את הסטטיסטיקה על ילדי בני-ברק, היא תדרג את הילדים האלה מתחת לקו העוני, עוד לפני שהתחלנו לדבר על השאלה מה עושים ההורים.

ההורים, חלקם לומדים. יש לי פה הנתונים, אבל לא אקרא אותם, את בוודאי יודעת אותם. כ-50% מתושבי בני-ברק אינם לומדים, הם שכירים ועצמאים. חלקם יהודים חרדים, והם עובדים למחייתם. אין שם עשירים גדולים, אבל הם עובדים למחייתם. מקבלי הבטחת הכנסה ומקבלי דמי אבטלה בבני-ברק הם רבים, באופן יחסי.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש שתרשי לי לסיים. אני חיקיתי לדבר על הנושא הזה כבר כמה פעמים ואשתדל מאוד לתמצת את דברי ככל יכולתי, כי הנושא חמור מאין כמוהו.

### **הי"ר ע' מאור:**

אני אוסיף לך עוד דקה.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

נכון לחלוטין שמבחינת הנתונים בני-ברק לא נמצאת ברמה הגבוהה ביותר. ההורים סופגים, סופגים וסופגים, גם את נושא החינוך, גם את נושא הרווחה, גם את נושא התרבות. את כל הנושאים שממשלת ישראל חייבת להעניק, והיא מעניקה לכל ילד בארץ, היא לא מעניקה לילדים החרדים. וכאשר מדברים על עיר כמו בני-ברק, ודאי שממדי העוני עולים.

### **שאל עמור (הליכוד):**

האם יש שם ילדים שסובלים ממחסור באוכל?

### **משה גפני (יהדות התורה):**

אני שאלתי גם את חבר הכנסת דוד מנע כאשר הוא דיבר על תת-תזונה – חייבים לומר לשבחם של תושבי בני-ברק – – –

### **דוד מנע (הליכוד):**

וגם בפרדס-כץ.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

גם בפרדס-כץ, אבל אין מקום כמו בני-ברק מבחינת העזרה ההדדית הרבה כל כך, בלתי ניתנת לתיאור. אנשים עניים תורמים מכסף כדי שלא יהיה מצב של רעב, כדי שילדים יוכלו לאכול, כדי שמשפחות במצוקה יוכלו להתקיים.

מבחינה זו המצב זועק לשמים. כיצד יכול להיות דבר כזה, שמדינה דמוקרטית, לא מדינה דיקטטורית, לוקחת ילדים – במדינת ישראל – ומפלה אותם מבחינה כלכלית. לא גדלים שם עבריינים. אין בבתי-הספר האלה סמים. כולם יודעים זאת, אם כי זה אולי לצנינים בעיניהם של אחדים מבין חברינו שיושבים כאן בכנסת.

### **שאול עמור (הליכוד):**

לא פה, לא פה.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

בכנסת יש כאלה שמדברים גם נגד הילדים האלה, אבל אני לא רוצה להזכיר את שמותיהם. אין סמים בבתי-הספר האלה. אין דבר כזה שבגלל מצוקה כלכלית ילד לא יקבל יד מלטפת מאמא כשהוא בא הביתה או התעניינות בלימודיו מצד האב. זה בראש מעייניהם של ההורים האלה, העניים כלכלית. אבל עשירים מאוד מבחינה איכותית, מבחינת הרמה שלהם.

גברתי השרה, אני מכיר אותך שנים רבות. את ערה לדברים האלה. את מכירה את הבעיה, את יודעת גם לנתח את הדברים. את אמרת דברים שבדיעבד התברר לי כי היו תגובה על דבריו של יושב-ראש הוועדה הקרואה. אמרת דברים שלכאורה הם נכונים, אני לא הייתי רוצה למתוח על כך ביקורת, אבל הייתי רוצה לשמוע את תגובתך.

את אמרת, בין היתר, שזאת זכותם, שמדובר במשפחות ברוכות ילדים. נכון, אכן מדובר במשפחות ברוכות ילדים. משרד העבודה והרווחה חייב לדאוג לעניים ולהעניק להם מה שהמשלה מעמידה לרשותו מבחינת משאבים.

אנחנו מתגאים במשפחות ברוכות הילדים, ואני רוצה לציין, שמשפחות אלה לא משאירות ילד אחד ברחוב. אני מכיר משפחות עם 20 ילדים, והם מקבלים את החינוך כפי שצריך, הם מקבלים את היד המלטפת של אמא ואת הדאגה של אבא. הם מקבלים הכול.

אני מבין שלא לזה התכוונת. את מכירה את המצב, ביקרת גם בבני-ברק, ואני אומר לך, שלא יכול להיות בשום פנים ואופן שממשלה בישראל תעמוד מנגד. לא יכול להיות, שכאשר מדובר על תחבורה ציבורית בעיר כמו נתניה, שם נותנים הנחה, אבל במקום כמו בני-ברק צריך לשלם כמו שמשלמים לתחבורה הציבורית ברמת-גן, שהיא העיר העשירה ביותר.

לצערי, לא נותנים את הדעת על העניים האלה. המגזר הזה מוזנח באופן מסיבי ומתמשך. אני מבקש לשים לעניין הזה סוף. מדובר על ילדי ישראל הנאמנים לעם ישראל, לעם היהודי, והם ממשיכים את מורשת ישראל. תודה רבה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה אורה נמיר להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

### **שאול עמור (הליכוד):**

אני אמרתי קודם בקריאת ביניים שבבני-ברק לא רואים טלוויזיה, לא רואים ערוץ-33.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

רואים, רואים.

### **דוד מנע (הליכוד):**

רואים עולם.

## שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אנחנו רוצים שיראו, למה לא? שכולם יראו.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, עד כמה שידוע לי, ואני אומרת זאת גם לחבר הכנסת דוד מנע וגם לחבר הכנסת משה גפני, אין ולא הגענו למצב של רעב ושל תת-תזונה.

אני רוצה למסור לכם רק נתון אחד. משרד העבודה והרווחה בראשותי, ואני מאמינה שהיה כך כל השנים, מעולם לא הפלה לרעה לא את ילדי בני-ברק ולא את תושבי בני-ברק. כל מה שמקבלת כלל האוכלוסייה מקבלת האוכלוסייה בבני-ברק.

היום קצבת ילדים עם קצבת יוצאי צבא לארבעה ילדים היא 1,005 שקלים. לחמישה ילדים היא 1,430 שקלים. לשישה ילדים היא 1,899 שקלים, כלומר כמעט 2,000 שקלים לחודש. אני לא אומרת שזאת הכנסה בשפע, אבל אם משפחה יודעת איכשהו לכלכל את עצמה – רעב, אני מדברת על רעב ועל תת-תזונה. עוני יש, אבל רעב ותת-תזונה, אם המשפחה יודעת לתפקד – זה אין.

דבר שני – חבר הכנסת דוד מנע, גם אני קראתי הבוקר את הידיעה ב"ידיעות אחרונות", ומייד בבוקר, ב-07:30, כאשר הגעתי למשרד, ביקשתי ממנהלת המחוז של משרד העבודה והרווחה בתל-אביב, במרכז הארץ, לבדוק, ואני רוצה לתת לך את התשובה שקיבלתי ממנה. היא דיברה עם מר פרידמן, שעומד בראש אגף הרווחה של עיריית תל-אביב-יפו. הכתבה נעשתה ביוזמתה של הגברת חושן, על מנת ללחוץ על המערכת לקבל תקציבים נוספים.

אני רוצה לצטט את מכתבו של מר פרידמן אל הגברת עדנה גרוס, מנהלת המחוז: הכתבה המופיעה בעיתון היא ביוזמתה הבלעדית של הגברת שלי חושן, נשיאת עמותת "יד ביד". אנו לא יזמנו כל צעד בנושא הנ"ל. לידיעתנו ולדעתנו, אין ילדים רעבים ממש, אלא יש קורלציה בין הימצאותם של ילדים מתחת לקו העוני לבין חשיפתם למצבי סכנה וסיכון.

בעבר היתה הגברת שלי חושן יוזמת פניות לעיתונות, ואף התפרסמו ביוזמתה כתבות בנושא ילדים מוכים, לרבות חשיפת פרטים אישיים וצילומים של אותם ילדים. הגברת חושן ניסתה להשתמש בכתבות כמנוף לאיסוף כספים למען עמותת "יד ביד". אנו הגבנו בחריפות והתרינו בה שנפסיק את הפעילות המשותפת עמה. כמו כן ערכנו שינויים בחוזים עם העמותה, ועל-פי החוזים הפרת סודיות תשמש עילה לפירוק ההסכם. מנהלת המחוז גם הודיעה לי, שהיא כבר קבעה מועד לסייר באותם מקומות שאותם היא מציינת.

כאשר הביא חבר הכנסת קצב את הצעת האי-אמון בנושא העוני – אני שמחה על שהוא נמצא כאן – הוא בא בטענה קשה מאוד לתקשורת על כך, שכאשר אנחנו מדברים על ילדים במצוקה, על משפחות במצוקה, על קשישים במצוקה, זה לא עושה כותרות, ודאי שלא כותרות בעמוד ראשון. אבל אתה רואה, כאשר רוצים לאסוף כספים, חבר הכנסת דוד מנע, למטרות הקדושות ביותר, אנשים לומדים שאם הם לא ישתמשו במונחים שהם מונחים קיצוניים מאוד: ל-2,000 ילדים אין מה לאכול, 2,000 ילדים רעבים ללחם – הם לא יגיעו לתשומת לבו של שום עיתון ושום תקשורת בשום מקום.

לפעמים דבר זה מביא, לצערי, אנשים – לא תמיד, אבל לפעמים – לעשות דברים מאוד מאוד לא אחראיים.

גברתי היושבת-ראש, אני מתכבדת להשיב על הצעות דחופות לסדר-היום בנושא העוני בבני-ברק – של חברי הכנסת דוד מנע ומשה גפני. העיר בני-ברק מאופיינת, לצערי, בתחולת עוני גבוהה שנים רבות. כ-8.32% מכלל המשפחות, 5.35% מכלל הנפשות ו-4.40% מכלל הילדים חיים מתחת לקו העוני, או חיו בשנת 1994. גם בשנת 1993 היתה בבני-ברק תחולת עוני גבוהה – בשיעור של 7.30% בקרב המשפחות. ב-1993 הקדימה אותה באר-שבע, והיא היתה במקום השני. בכל השנים שאני זוכרת, בני-ברק מופיעה במקום הראשון. זה כמה שנים העיר ירושלים מופיעה במקום השני.

רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, כמה גורמים מרכזיים משפיעים על תחולת העוני הגבוהה בבני-ברק: א. שיעור המשפחות עם ארבעה ילדים ויותר מכלל המשפחות עם ילדים בבני-ברק מגיע לכ-41%. בסוף 1994 היו בבני-ברק 17,580 משפחות עם ילדים, בהן 7,124 משפחות עם ארבעה ילדים ויותר. לשם השוואה, חבר הכנסת גפני, שיעור המשפחות בנות ארבעה ילדים ויותר בכלל המשפחות עם ילדים בארץ מגיע לכדי 17%.

כידוע, תחולת העוני בקרב משפחות מרובות ילדים גבוהה, והיא הסתכמה ב-1994 בכ-37.8%.

### **משה גפני (יהדות התורה):**

כמה במגזר הערבי?

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אנחנו לא בודקים די את המגזר הערבי. השנה, בפעם הראשונה, מימנו ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לעשות את המחקרים, את הבדיקות, גם באוכלוסייה הערבית. שם יש פחות מ-10,000 נפשות ביישוב; היום בודקים רק מ-10,000 ומעלה.

ב. שיעור העובדים. שיעור העובדים בבני-ברק בכלל האוכלוסייה בגיל העבודה הוא 2.51%, לעומת כ-2.68% בכלל האוכלוסייה.

ג. השכר הממוצע לחודש לעובד בבני-ברק נמוך מהשכר הממוצע לעובד במשק. בסוף 1993 הגיע השכר הממוצע לעובד בבני-ברק לשיעור של 86% מהשכר הממוצע לעובד בישראל, והוא היה עד לפני כמה ימים 4,207 שקלים ברוטו.

ד. ההכנסה הפנויה הממוצעת של משפחה בבני-ברק היא ברמה של 2.69% מההכנסה הפנויה של משפחה ממוצעת בישראל.

רבותי חברי הכנסת, בלשכה לשירותים חברתיים בבני-ברק מטופלים 16,636 אנשים. תקציב המשרד עמד על כ-21 מיליון שקלים עם כניסתי לתפקידי. כיום הוא עומד על 36.7 מיליון שקלים. זו עלייה ריאלית של 29%.

שירותי הרווחה ניתנים על-פי תבחינים גלויים וידועים כפי שנהוג בכל הארץ ובהתאם לבדיקות זכאות ונזקקות הנשענות על חוקים ותקנות ברורים הזהים לגבי כלל האוכלוסייה.

קצבאות הילדים מסייעות במידה רבה למשפחות מרובות הילדים.

אני מבקשת לחזור ולציין, שהקצבה מוכפלת – היא לא מוכפלת, היא למעשה מוגדלת ביותר משליש בין הילד השלישי לרביעי. קצבת הילדים, עם תוספת קצבת יוצאי צבא, שלה זכאית היום כל האוכלוסייה, ללא קשר לשירות הצבאי, עומדת על 500 שקל לשלושה ילדים ועל 1,005 שקלים לארבעה ילדים. ללא תוספת קצבת יוצאי צבא הקצבה לשלושה ילדים היא 456 שקלים לחודש, ולארבעה ילדים – 799 שקלים לחודש.

אציין, שמשפחה עם שבעה ילדים, לדוגמה, מקבלת מדי חודש מן המוסד לביטוח לאומי 2,337 שקלים לחודש. למשפחה עם שמונה ילדים ניתנת קצבת ילדים בסך 2,775 שקלים לחודש, ומשפחה שלה תשעה ילדים מקבלת מדי חודש מן המוסד לביטוח לאומי 3,213 שקלים.

יש לזכור, רבותי חברי הכנסת, שיש לא מעט שכירים במדינת ישראל שאינם מגיעים לרמת הכנסה כזאת משכר.

אני אומר לך, חבר הכנסת גפני, שחשבתי שלא להתייחס לאותו שידור, אבל מאחר שאתה הזכרת אותו אני מבקשת, ברשותך, כי הוספתי נושא אחר, אני רוצה לומר משהו – לפני כל התמלילים: התמליל של ההופעה של מר עמוס מר-חיים, שהרגיזה אותי מאוד, התמליל של דברי, ומכתבו לאחר מכן של מר עמוס מר-חיים אלי. הכול בידי כאן. הייתי כל כך כעושה – אני סיפרתי לך זאת בשיחה אישית, חבר הכנסת גפני.

ביום ראשון, כאשר בפעם השנייה שמעתי שפונים לאורה נמיר שהיא תיתן שיכונים, שהיא תחלק כסף, מקררים ותנורים – אני בעצמי טלפנתי למחלקת החדשות ברדיו ואמרתי שאני רוצה להיכנס לשידור. והכנס שלי היה על מר עמוס מר-חיים, שלא הכיר, להערכתי – אולי הוא כבר מכיר – את המציאות הקשה והמיוחדת של בני-ברק.

הדבר שציער אותי עוד יותר הוא, שאני שמעתי הכול ברדיו. מעולם לא קיבלתי מכתב. הוא – גם במכתב – אחרי השידור ברדיו אמר: אני מודה, אני לא פניתי אלייך כי אני לא חושב שאת הכתובת. אבל ברדיו הייתי הכתובת הבלעדית.

אתה יודע, חבר הכנסת גפני, מה מערכת הקשרים ביני לבין מר בויאר, לבין אנשים רבים, נבחר הציבור והפועלים למען הציבור בבני-ברק. הייתי פעמים רבות בבני-ברק ואני עוד אהיה פעמים רבות

בבני-ברק. בשבילי הם חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, בכול. אבל מותר לי גם לומר דברים המייצגים את תפיסת עולמי.

אני התייחסתי לדרישה שהוצגה בתחילת המשדר, שלפיה על משרד העבודה והרווחה לסייע למשפחות מרובות ילדים בדיור, במזון ובאספקת מכוניות כביסה ומקררים. אומנם מר עמוס מר-חיים פנה אלי ביום ב' למחרת השידור ברדיו במכתב, ובו טען כי בהתייחסותו לעניין העוני בבני-ברק לא העלה ולו דרישה אחת ממשרד העבודה והרווחה. ואולם, עיתון ה"מודיע" מ-10 בדצמבר 1995 מצטט מדברי יושב-ראש הוועדה הקרואה. לפי העיתון, הוא יצא בקריאה לשרת העבודה והרווחה לסייע לתושבי בני-ברק במענה הולם – – – בנושא תוספות שונות מציעה העירייה תוספת ארוחות חמות והקצבות כספיות לסל ציוד בסיסי לרכישת ציוד וריהוט מינימליים. דחיתי אז – ואני דוחה שוב – את הדרישה לטיפול בעוני על-ידי הענקת כספים בלבד, לא משום שהאוכלוסייה איננה זכאית, אלא משום שכספים לצרכים אלו אינם נמצאים בידי משרד העבודה והרווחה.

כפי שאמרתי פעמים רבות בהתייחסותי לנושא העוני, גם מעל במה זו, עוני אינו רק תוצאה של קיפוח בכספים ובתקציבים. עם עוני מתמודדים בחינוך, בבריאות, בשיכון, בתעסוקה ששכר הוגן בצדה וברוחה.

אני מבקשת לחזור ולהדגיש, רבותי חברי הכנסת, את הדברים שכבר אמרתי בדברי בתוכנית הרדיו. יש לי מלוא ההערכה לקהילה החרדית. אני בהחלט סבורה – וזאת דעתי, חבר הכנסת גפני, וגם אתה נוהג כך; אתה בשבילי דוגמה אחת מני רבות – שיש מקום למצוא איזון גם בקרב אוכלוסייה זו בין תורה לבין עבודה.

הרחבת שירותי הרווחה, שהיא כמובן חשובה ומקובלת עלי, תוכל להיעשות רק בשיתוף פעולה מלא ופעיל של כל התושבים.

לסיום, גברתי היושבת-ראש, ברצוני להבהיר, כי לא פגעתי בדברי בתושבי בני-ברק. אני לא רוצה להשתמע כמתנצלת, אבל אני אינני מוכנה שייקחו את דברי ויעשו מהם איזו התקפה על הציבור החרדי. דיברתי על האיזון בין תורה לבין עבודה, יש לי האומץ לומר זאת, וכל אחד במדינה שלנו בוחר את אורח חייו.

באתי להגיב על דרישות פזיזות שהועלו מטעם הוועדה הקרואה כפתרונות מיידיים.

אני תקווה, שהבהרתי כאן את עמדותי ואת השקפתי, ושנצליח כולנו יחד, הממשלה מצדה והקהילה מצדה, להתמודד עם תופעת העוני – ואני מדברת ברגע זה בכלל ועל בני-ברק במיוחד – ולהקל על כל תושביה העניים של המדינה.

גברתי היושבת-ראש, אם חברי הכנסת מנע וגפני אינם מסתפקים בהודעה הזאת שמסרתי כאן, אני אינני מתנגדת לכך שהנושא יועבר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת משה גפני. בבקשה, דקה מן המקום.

### **רון נחמן (הליכוד):**

גברתי השרה, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שעלה בהצעות לסדר-היום על-ידי חברי הכנסת גפני ומנע, מוטב היה שיעלה לדיון כללי במסגרת דיון ארוך כאן במליאת הכנסת. הנושא של העוני במדינת ישראל, כפי ששרת העבודה והרווחה דיווחה לנו כאן במליאה וגם בוועדות, הוא נושא כבד ביותר. הדברים אינם קשורים למשרד העבודה והרווחה אלא לסדרי הקדימות והעדיפויות של כל הממשלות, לאו דווקא הממשלה הזאת, והם שגורמים, לצערי, לכך שנגיע למצב כפי שלמדנו מהצעותיהם של שני חברי הכנסת.

ביקשתי להסיר את ההצעה על מנת לקבל את רשות הדיבור ולומר, שמן הראוי היה, גברתי השרה, לקיים את הדיון במליאה, דיון רחב.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה. חבר הכנסת מנע?

### **דוד מנע (הליכוד):**

לוועדה.

### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת גפני?

### **משה גפני (יהדות התורה):**

לוועדה.

### **היו"ר ע' מאור:**

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעות לסדר-היום בנושא הנתונים על ממדי העוני בבני-ברק והעברתן לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. ההצבעה החלה, בבקשה.

## הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

### היו"ר ע' מאור:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה מועברת לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא – הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

### סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט: הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29), התשנ"ו–1995; וכן הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון מס' 4), התשנ"ו–1995. תודה.

## **הצעה לסדר-היום**

### **פיטורי עובדים בשירות התעסוקה**

#### **היו"ר ע' מאור:**

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע לנמק הצעה לסדר-היום מס' 7906, בנושא: פיטורי עובדים בשירות התעסוקה. זאת הצעה רגילה, ויש לך עשר דקות.

#### **דוד מנע (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, לאחרונה קיבלו עשרות עובדים בשירות התעסוקה מכתבי פיטורים. מדובר בעובדים שעבדו שלוש, ארבע וחמש שנים וצברו ותק. חלק מהם לא עברו בחינה, חלק מהם פוטרו מעבודתם. רובם עובדים ותיקים בשירות התעסוקה. רבים אחרים, עשרות, נכנסו לעבודה אחריהם, וגם הם זמניים.

אני רוצה לשאול כאן בכנסת, מה היו הקריטריונים לאותם פיטורים של עובדים בשירות התעסוקה. אם יבואו ויאמרו, שהעובדים האלה נכשלו בבחינה, אני מבקש לשאול כאן בכנסת את השרה, האם השרה מוכנה להצהיר כאן בכנסת, שכל העובדים שקיבלו קביעות בשירות התעסוקה בשנים האחרונות כולם עברו בחינות.

אני יודע, גברתי השרה, שחלק מהעובדים שקיבלו קביעות – יש לי אפילו שמותיהם כאן – קיבלו קביעות בשירות התעסוקה גם בלי שעברו בחינות. אני יכול להמציא את הרשימות לשרה. הם קיבלו קביעות אף שנכשלו כמה פעמים בבחינות, לא רק פעם אחת, ובכל אופן קיבלו קביעות.

אני לא רוצה לנקוב בשמותיהם של עובדים כאן בכנסת, אבל אני רוצה לציין שיש כמה עובדים שנכנסו רק בחודשים האחרונים לשירות התעסוקה בכמה אזורים, ואני לא יודע בדיוק מה תפקידם ומה הם עושים. אם מצב כוח האדם בשירות קשה כל כך וצריך לצמצם בעובדים, מדוע קלטו לאחרונה עובדים בשירות התעסוקה? ומדוע מפטרים עובדים ותיקים? הרי פעם דיברו על פוליטיזציה, האם עכשיו אין פוליטיזציה?

אני רוצה לציין, שעמדתי בראש שירות התעסוקה כשש שנים. במשך שש שנים עברתי ארבעה שרים. אני רוצה לציין, שלא פגעתי באנשים שמזוהים עם הצד השני של המפה הפוליטית. בתקופתי מונו לתפקידם גם מנהלי אזורים שזכו במכרז כדין והם אינם נמנים עם המחנה הפוליטי שאני שייך אליו. בירושלים מונה רמי מנדל לתפקידו, בחדרה מונה חיים בר לתפקידו. ואני אפילו לא נגעתי בגד פיש, שהוא פעיל מרכזי במפלגת העבודה.

#### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

חיים בר הוא במפלגת העבודה?

### דוד מנע (הליכוד):

כן.

### קריאה:

---

### דוד מנע (הליכוד):

נכון, זה תלוי בהחלט מי בשלטון, אבל צר לי שחלק ממנהלי האזורים, שמונו לתפקידם על-פי כישוריהם, על דעת ועדות המכרזים, מנסים היום, לצערי, למצוא חן בעיני השלטון החדש וממהרים לפטר עובדים המזוהים עם הצד האחר של המפה הפוליטית, ונכנסו הרבה עובדים עד התקופה האחרונה.

כשאני הייתי מנכ"ל שירות התעסוקה, רבים מהעובדים קיבלו קרדיט לאו דווקא משום שהם מזוהים עם איזו מפלגה. הם קיבלו את תפקידם כדת וכדין, על-פי קריטריונים מוגדרים ועל-פי החלטה של ועדת המכרזים, ואני פונה אליהם ישירות. אותם מנהלים שמיהרו לפטר עובדים, אני בא ואומר לכם: תהיו מנהלים מקצועיים שעובדים בשירות הציבורי במדינת ישראל ללא שום שייכות פוליטית, כי היום מפלגה זו שולטת, בפעם הבאה מפלגה אחרת תשלוט, וחבל שאתם עושים אותם חשבונות פוליטיים. ואותם מנהלי אזורים יודעים על מה אני מדבר ועל מי בדיוק אני מדבר.

אולי שירות התעסוקה עדיין לא מילא את תפקידו העיקרי במדינת ישראל, אבל התפקיד שלו הוא ראוי. אני יודע, ששרת העבודה והרווחה – והיו לי אתה בעבר הרבה הרבה ויכוחים – אינה פוגעת באנשים ממפלגות אחרות. היא מנהלת את משרדה בממלכתיות מלאה, אני יודע זאת, ולכן אני גם שמח שמשרד העבודה והרווחה מתנהל – אולי בניגוד להרבה משרדים אחרים – על מי מנוחות. אבל לא תמיד שרת העבודה והרווחה יודעת את מה שמנכ"ל שירות התעסוקה וממלא-מקומו, מר שיפמן, ואני יודעים בדיוק על אותן מגמות, כי ברגע שמהדרג הפוליטי הממשלתי מנחיתים הוראה לפטר כך וכך עובדים, או לצמצם כך וכך תקציבים – הם נותנים את ההוראות, אבל את הביצוע הם לא יודעים, והם לא בקיאים בו מספיק. ואנחנו יודעים במה מדובר.

לכן, גברתי היושבת-ראש, מצאתי לנכון לבוא לכנסת ולהציע את הצעתי. בזמני אמרתי למנכ"ל שירות התעסוקה הקודם: אל תיגע בעובדים, אל תפטר עובדים, לעולם אל תפגע בפרנסה של אנשים. תלמד ממני – הייתי שש שנים בשירות התעסוקה ולמדתי לנווט היטב בין כל המפלגות ובין כל העובדים וזכיתי לאמון מלא מעובדים שאינם נמנים דווקא עם המחנה שלי. הוא לא שמע בקולי, ומי שפוגע בפרנסה של יהודי, בסופו של דבר הוא ייפגע.

עכשיו אני גם פונה אל מי שעומדים היום בראש שירות התעסוקה. תזכרו היום ומחר, בעתיד: אל תפגעו בפרנסה של אנשים, אל תפגעו, אל תמצאו שעירים לעזאזל. יש לכם הרבה אפשרויות של תמרון, אבל לא לפגוע בפרנסה. אולי זה גם יהיה לקח לרבים בשירות הציבורי במדינה. הרי ממשלה באה, ממשלה הולכת; ממשלה נכנסת, ממשלה יוצאת. צריך לקבוע כלל לכולם, ללא קשר לשייכות פוליטית, ללא קשר לשייכות מעמדית, ללא קשר לשייכות לאומית – לא לפגוע בפרנסה של עובדים מסורים. אל תעשו חשבונות כאלה, כי בסופו של דבר הדברים האלה יחזרו אליכם כבומרנג.

גברתי השרה, אני מחזיק בידי מכתב. אני מכהן בכנסת כיושב-ראש ועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא המגזר הבדואי בישראל, וקיבלתי מכתב מבחור בדואי שעובד בשירות התעסוקה והוא בן למשפחה בדואית שכולה. הוא גר בכעביה, בית-זרזיר, והוא עובד כמה שנים בשירות התעסוקה. כותב לי פה אותו אדם, העובד בכפר-כנא, שהוא מפרנס יחיד למשפחה, בן למשפחה שכולה שתרמה הרבה למען ביטחון המדינה. הוא כותב לי: אודה לך אם כבודך יתערב למען המשפחה למנוע את הפיטורין; הרי הרבה הרבה אנשים נכנסו אחרי אותו בן למשפחה שכולה מהמגזר הבדואי. אני מבקש משרת העבודה והרווחה לעשות רויזיה לגבי אותם פיטורים, למנוע פיטורים של אנשים שמפרנסים משפחות ולעמוד על פיטורים על-פי הקריטריונים.

אני מבקש שהכנסת תדון בנושא הזה. תודה.

### **הי"ר ע' מאור:**

תודה רבה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, השרה אורה נמיר, להשיב. בבקשה. כאן עשר דקות לרשותך. זו הצעה רגילה, ולכן הזמן כפול.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להודיע לך, חבר הכנסת מנע, שכאשר נודע לי לפני יותר משבוע על הבחור מהמשפחה השכולה בכפר-כנא, נתתי הנחיה שלא לפטר אותו, גם אם היו נימוקים סבירים לפיטוריו. משפחה שכולה ובחור בדואי.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעה לסדר-היום בנושא: פיטורי עובדים בשירות התעסוקה, של חבר הכנסת דוד מנע.

צמצום המשרות בשירות התעסוקה נעשה בהתאם להחלטות הממשלה על צמצום כוח האדם בשירות הציבורי. בהתאם להחלטות אלה, הוטל על שירות התעסוקה לצמצם 25 משרות. משרד האוצר דרש לצמצם את כוח האדם עד סוף דצמבר 1995 ואף נקט אמצעים של הקפאת התקשרויות עד לביצוע הצמצום.

לאחר דיונים עם ועד העובדים הארצי של שירות התעסוקה הוחלט, בתיאום עם הוועד ועל דעתו, לפטר תחילה עובדים ארעיים ועובדים שלא עמדו במבחני נציבות שירות המדינה. השיקולים שהובאו בחשבון היו, שהצמצומים ייעשו בפריסה ארצית ויחולו על כל חלקי השירות, כגון לשכות למבוגרים,

לשכות לאקדמאים, מדור התשלומים וכיוצא באלה. כאמור, צומצמו 25 משרות, מהן שמונה משרות הן עזיבה מרצון ופרישה לגמלאות, שלושה עובדים נכשלו במבחני הנציבות, שניים התקבלו לעבודה בשנת 1992, שלושה התקבלו לעבודה בשנת 1993, ארבעה התקבלו לעבודה בשנת 1994, חמישה התקבלו לעבודה בשנת 1995. מכאן אתה למד, חבר הכנסת מנע, שלהוציא השמונה שפרשו מרצון לגמלאות, החל מ-1992 – רוב האנשים יצאו או הוצאו מהעבודה.

רבותי חברי הכנסת, שירות התעסוקה עובר לאחרונה תהליך של התייעלות ושיפור השירות לאזרח, ואתה יודע, חבר הכנסת מנע, כמי שהיה מנכ"ל השירות, כמה קשה לבצע את התוכנית הזאת של השיפורים. אני נחושה בדעתי לבצע אותה כדי להעלות את קרנו ואת מעמדו של השירות, גם בעיני הציבור, וגם כדי לעמוד בתחרות עם חברות כוח אדם, שהן כל כך רבות.

אני תקווה כי צמצומים אלה – שנעשו, כאמור, בהתאם להחלטות הממשלה – לא יפגעו באיכות השירות לרווחת הנזקקים לשירות התעסוקה.

שוב, חבר הכנסת מנע, אם מה שמסרתי כאן אינו מספק אותך ויש לך עניין לערוך על כך דיון – אין לי שום התנגדות להעברת הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה.

חבר הכנסת מנע, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה לדיון?

אם כן, אנחנו מצביעים על העברת הנושא "פיטורי עובדים בשירות התעסוקה" לוועדה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

## היו"ר ע' מאור:

שבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לוועדה.

## הצעה לסדר-היום

### פיטורים במועצות הפועלים

## היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום מס' 7841, בנושא: פיטורים במועצות הפועלים; הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יוסף ונונו. בבקשה.

## יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, כבוד השרה, חברי הכנסת, אני מעלה על סדר-היום את הנושא של פיטורי עובדים במועצות הפועלים והסתדרות, לאחר שכבר היה הגל הראשון בשנה וחצי האחרונה, שהקיף כ-1,100 עובדים. עכשיו כבר מדברים על הגל השני, של פיטורים נוספים של כ-700 עובדים. מובן שהפיטורים נגזרו מן השינויים הגדולים בהסתדרות ומן המהפכות שחלו בהסתדרות, גם המהפך השלטוני, גם חוק ביטוח בריאות אשר צמצם את ההכנסות להסתדרות והביא לידי הכרח בצמצום מנגנון. אבל גם כשמדברים על ניפוח מנגנון וצמצום ההכנסות, הרי פיטורים של כל עובד הם טראומה, שוק לעובד.

ראשית, אני רוצה לברך את חבר הכנסת עמיר פרץ עם בחירתו לתפקיד יושב-ראש ההסתדרות. אני מאחל לו הצלחה. אני מכיר את רגישותו לציבור העובדים, ואני מקווה ובטוח שהוא יגלה רגישות לבעיות הפרישה והפיטורים הצפויים שלהם.

אני רוצה לומר, שעובדי ההסתדרות ומועצות הפועלים גילו אחריות לגבי הצורך בתוכנית ההבראה וצמצום מספר העובדים, והם הסכימו לצמצומים ולפיטורים כואבים. אני יכול לומר, שראשי העובדים ומזכירי מועצות הפועלים אכן הנהיגו בתבונה את ציבור העובדים בתהליך הזה של הצמצום והפיטורים. כולנו היינו עדים להפגנות הסוערות של העובדים בבית ההסתדרות ובמועצות הפועלים, ואפשר להבין את הכאב של אותם עובדים אשר אומרים להם שבזאת אתם מסיימים את עבודתכם ועליכם ללכת הביתה. אין ספק שאחריותם של העובדים האלה תרמה לתהליך ההבראה של ההסתדרות.

ואכן, ההסכם דיבר על כך, שאם יידרשו פיטורים נוספים, מעבר למספר המוסכם, לא יינקטו הליכים לפיטורי עובדים, לא ייכנסו הפיטורים לתוקף, ולא יישלחו הודעות על פיטורים אלא לאחר הסכם מפורש בנדון. זה ההסכם שעליו חתומים נציגי הממשלה, ההסתדרות, העובדים, וזה הסעיף המפורש.

אבל לאחרונה המתח שוב עלה וגאה בהסתדרות עם הכוונה לפטר עוד 450 עובדים במועצות הפועלים ו-350 עובדים בוועד הפועל, ודבר זה כבר מכניס לחרדה גדולה את ציבור העובדים, והשמועות הלכו ותכפו בטענות שהנה מתחילים לסמן אנשים שמועמדים לפיטורים. מה עוד, שגם מדברים על העברה של הוועד הפועל לירושלים, מה שיגרום לפיטורים מאונס של עוד עובדים רבים, והדבר הזה מגביר את הלחץ והחרדה של ציבור עובדי ההסתדרות והוועד הפועל.

לציבור העובדים יש טענות כלפי המדיניות והתהליכים שמתרחשים היום בנושא הזה. מעבר לטענה של המשך תהליך פיטורים ללא משא-ומתן וללא סיכום מפורש הם טוענים, שאם ראשי ההסתדרות מנמקים שהמכסה הקודמת לא הושלמה, הם מבקשים לראות את האסמכתאות, את הכתובים. מה עוד שהם באים בטענות על כך שיש קליטה זוחלת של עובדים חדשים בזמן שמפטרים את העובדים הוותיקים, וגם רוכשים שירותים חיצוניים, ודבר זה מעמיד בספק את תהליך ההבראה ואת פיטורי הייעול.

הם טוענים גם, שההסתדרות, אשר מגינה על ציבור העובדים במקומות עבודה אחרים, לגבי עובדיה היא לא עומדת על זכויותיהם, ופיצויים שנקבעו משולמים באיחור רב, וועדות חריגים וערעורים שהיו צריכות להתכנס ולדון בערעורים, או שהן לא התכנסו כלל או שהתכנסו באיחור רב.

אני יודע שהשבוע התקיימה פגישה של העובדים עם עמיר פרץ וסוכם שההסתדרות אכן תגיש תוכנית הבראה מסודרת ומוגדרת לציבור העובדים, אבל מובן שחייבים לשים לב לטענות העובדים, והעובדים הגישו לבית-המשפט תביעה לצו מניעה.

אני רוצה גם להזכיר את "נעמת". בגלל הצמצומים שם, ושם נעשה צמצום ניכר של מספר העובדות, הפעילות שם הולכת ויורדת. אני יודע שיש שם טענות קשות מאוד של רבות מהמזכירות, וחבל לפגוע בגוף היפה הזה של "נעמת".

### **היו"ר ע' מאור:**

נכון.

### **יוסף ונונו (העבודה):**

אמרו להם: במקום שיישוב חזק, שם תפעלו; במקום לא חזק – אין מה לעשות, צריך לצמצם את הפעילות. כלומר, במקומות שיש בעיות סוציאליות ויש ילדים משכבות סוציו-אקונומיות שבהן ההכנסות נמוכות, שם למעשה צריכים לצמצם את מספר העובדים. האם אנחנו חוזרים לחברה לעשירים, או "נעמת" לעשירים? ולכן אני רוצה להתריע, בנושא זה לא ללכת בדרך הזאת.

אני מציע שיהיה גיבוי פרלמנטרי לציבור העובדים וגם ל"נעמת", וגם לחשוב אם זה הזמן להעביר את הוועד הפועל לירושלים.

## היו"ר ע' מאור:

תודה. שרת העבודה והרווחה תשיב בשם הממשלה, אף שחלק גדול מן השאלות מכוון, ללא ספק, להסתדרות עצמה. בבקשה.

## שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אתכבד להשיב על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יוסי ונונו המבקש מן הבית לדון בנושא פיטורים במועצות הפועלים. ההצעה מתייחסת למצב שבו מבקשת ההסתדרות הכללית לפטר עובדים במועצות הפועלים לשם ייעול מערך כוח האדם.

תפקידי כשרת העבודה והרווחה הוא להעמיד את שירותי המשרד ליישוב הסכסוך לרשות הצדדים. אם נתבקש על-ידי הצדדים הנוגעים בדבר להתערב כמתווכים ביישומה של תוכנית ההתייעלות, נעשה זאת, ואולם עד כה, חבר הכנסת ונונו, לא היתה פנייה כזו למשרד העבודה והרווחה.

אבל, גברתי היושבת-ראש, כמי שחשבה שהכנסת איננה צריכה לעסוק בענייניה של ההסתדרות – חשבתי כך תמיד – איני יכולה דווקא כשרת העבודה והרווחה שלא להעיר על תופעה שמקומה לא יכירנה במוסד כמו ההסתדרות. אני יודעת על הרבה מאוד מקרים שמפטרים עובדים ומקבלים עובדים בחוזים אישיים. בואו ניזכר – חברת הכנסת ענת מאור, אז עדיין לא היית חברת כנסת – כיצד היה חרות על דגלה של ההסתדרות המאבק נגד התופעה ההמונית של חוזים אישיים. ועתה לא רק שהתופעה שם שכיחה – אני מודיעה במלוא האחריות כאן, שסכומי השכר שמשלמת ההסתדרות בחוזים אישיים הם מעל ומעבר לסכומים שאיזה משרד ממשלתי מסוגל לשלם. איך יהיה אפשר לאחר מכן להילחם בשמם של עובדים על זכויותיהם של עובדים, ואנחנו יודעים היום שבתחום העוני נושא השכר הנמוך הוא מאוד משמעותי, אם ההסתדרות, המובילה – או צריכה להוביל – את המאבק על שכרם של העובדים, נוהגת בבזבזנות כספית שמקומה לא יכירנה אצלנו?

אני אומרת את הדברים בכאב גדול – אם בביתך שלך מותר לך לעשות כך, איזו זכות יש לך להיאבק נגד התופעה הזאת במקומות אחרים? שוחחתי על כך אישית עם מזכ"ל ההסתדרות עמיר פרץ, סליחה, יושב-ראש ההסתדרות, ואני מקווה שהוא ייקח את הדברים לשימת לבו. זה לא יעלה על הדעת.

אני יודעת כמה קשה כשיש לנו מקרה כזה. יש לנו מקרה אחד של עובד שלכל הדעות אסור שהוא ימשיך את עבודתו באותו תפקיד. אנחנו לא יכולים לפטר אותו, כי אנחנו ממושמעים, אנחנו פועלים לפי ההנחיות של ההסתדרות הכללית. המקום שבו הכי קל לפטר הוא בביתה של ההסתדרות.

משהו כאן לא מסתדר לי. לא הייתי אומרת זאת אילולא העלית את ההצעה, חבר הכנסת ונונו. בהתחלה חשבתי לבקש להסיר אותה מסדר-היום. לא, אסור להסיר אותה מסדר-היום.

גברתי היושבת-ראש, כאנשים – אני בוודאי נמנית עמם, אני יודעת שגם את וגם חבר הכנסת ונונו נמנים עמם – שההסתדרות יקרה וחשובה לנו מאוד, אני מבקשת ומציעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת ונונו לדין בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

### **היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה.

חבר הכנסת ונונו, האם מקובל עליך להעביר זאת לוועדה?

### **יוסף ונונו (העבודה):**

מקובל.

### **ענת מאור (מרצ):**

אנחנו מצביעים על העברת הצעה לסדר-היום בנושא: פיטורים במועצות הפועלים, של חבר הכנסת ונונו, לדין בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. בבקשה, ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

### היו"ר ע' מאור:

חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שההצעה אושרה.

### מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

### סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון). תודה.

### היו"ר ע' מאור:

תודה. אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אנחנו מצטערים על שיושב-ראש ההסתדרות איחר לסעיף החשוב הקודם.

### עמיר פרץ (העבודה):

---

### **היו"ר ע' מאור:**

מבחינת הנוהל אני כבר לא יכולה, אחרת יכולת להגיש הצעה אחרת. אני מצטערת, חבר הכנסת פרץ, סדר-היום מתפרסם בכל התחנות של המחשבים.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

גברתי, אני מבקש שהיושבת-ראש תמצא דרך בתקנון שנוכל להגיב. אף שאני יודע שהדברים נוגעים לכמה תקופות, ראוי שנאמר את דברנו. עם כל הכבוד, נאמרו פה דברים, ואנחנו חייבים להתייחס אליהם.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אני מבקשת לשמור על התקנון של הכנסת. אני בעד דיון. בהתחלה חשבתי להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אבל לא הצעתי לעשות זאת. אני חושבת שלו היה חבר הכנסת עמיר פרץ כאן בזמן, היה אפשר להגיב.

### **היו"ר ע' מאור:**

חבר הכנסת פרץ, אני ממש מצטערת, זה כבר לאחר ההצבעה ולאחר שהנושא עבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה. מאחר שהנושא לא הוסר, ויתקיים דיון בוועדת העבודה והרווחה, תוכל, ללא ספק, ליטול בו חלק. אני מצטערת.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

משפט אחד. נראה לי מוזר, שחבר כנסת ושרת העבודה, שאנחנו מאוד מעריכים, מקיימים ביניהם דיון. אין לי מושג מה מניע כל אחד בטיעונו, אבל לדעתי איש מן השניים לא למד את העובדות, לא מכיר את העובדות, וכל מה שנאמר כאן היה בלי שום בסיס ובלי שום הצעות לפתרון.

### **שרת העבודה והרווחה א' נמיר:**

אבקש להשיב.

אני מוחה ודוחה מכול וכול את מה שנאמר כאן, משום שאני חושבת שהנושא חמור. ומשום שאני חושבת, חבר הכנסת עמיר פרץ, שחייבים לדון בו הצעתי להעביר אותו לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני מציעה שהדיון אכן יתקיים. תודה.

#### **היו"ר ע' מאור:**

חברי הכנסת, אני מצטערת, הצבענו. מובן שנותנים את הבמה הפרלמנטרית לפי הנהלים. הדיון יתקיים, נעמיק בנושא החשוב של מועצות הפועלים ומעמד העובדים בהסתדרות בכלל ובמשק העבודה כולו.

### **הצעות לסדר-היום**

#### **יום זכויות האדם הבין-לאומי**

#### **היו"ר ע' מאור:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 7842 ו-7845. אנחנו דנים ביום זכויות האדם בהקשר הבין-לאומי כולו. אני מזמינה את חבר הכנסת האשם מחאמיד להציג הצעה לסדר-היום. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

#### **האשם מחאמיד (חד"ש):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מתנצל שאני מצוין.

#### **היו"ר ע' מאור:**

על זה לא מתנצלים, זה הטבע.

#### **האשם מחאמיד (חד"ש):**

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה לציין, שה-10 בדצמבר מצוין בעולם כולו, ובכנסת אנחנו מציינים אותו באיחור של עשרה ימים. הוא היה צריך לעלות בשבוע שעבר בסוף הלילה – דבר שבא להראות כמה הנושא חשוב, או שהוא בעצם לא חשוב.

בהזדמנות זו אני רוצה לפנות ליושב-ראש הכנסת, באמצעות גברתי היושבת-ראש, ולבקש ממנו לדאוג לציין יום זה סמוך ככל האפשר ל-10 בדצמבר, על-ידי קביעת דיון סיעתי מטעם הכנסת, ולא לחכות ליזמת חברי כנסת לציין יום זה באמצעות הצעות רגילות לסדר-היום, ובתקווה שזה לא יהיה בסוף היום.

למה אנחנו מתכוונים כאשר אנחנו אומרים זכויות האדם? קודם כול, הזכות לחיים, לחיים בביטחון ובשלום, לחיים בתנאים סבירים, ברמת חיים נאותה. בימים אלה התבשרנו על כיותר ממיליון אזרחים החיים מתחת לקו העוני, ויש אנשים, אפילו בודדים, הנוברים בפחי אשפה בחיפוש אחר פת לחם. זכויות האדם. כאשר אנשים אלה מושפלים עד עפר – ילדים וקשישים החיים מתחת לקו העוני הם רוב מסיבי באוכלוסיית העוני – זכותם כבני אדם נרמסת, והם משוללים מזכות האדם הבסיסית והחשובה ביותר אחרי הזכות לחיות ולחיות בכבוד.

החברה הישראלית הולכת ונעשית חומרנית יותר ויותר. הורים מכריחים את ילדיהם הקטנים להצטלם בפוזת הנכונה לפרסומת טלוויזיונית אפילו אם הדבר כרוך בשימוש באלומות כלפי ילדיהם הם. בימים האחרונים פורסם, שאמא אחת צבטה צביטה קטנה, כלשונה, את בנה כדי שהוא יבכה כמתחייב מצורכי הפרסומת.

כולנו מזועזעים מהתיאורים מסמרי השיער על אודות התעללות של הורים בילדיהם, שבירת איברים וגרימת חבלות קשות.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, שני חברי הכנסת, כמעט לא עובר יום בלי שנשמע על שימוש באלומות נגד נשים, לרבות רצח נשים. חמורים במיוחד מעשי הרצח שנעשים בגלל מה שמכונה "שמירה על כבוד המשפחה". אני רוצה לומר כאן בפה מלא, שמשפחה המאפשרת רצח נתעב כזה, או מעלימה ממנו עין, אין לה כבוד לא למשפחה ולא לאיש מבניה שאיננו מנסה למנוע פשעים כאלה ולהדביר את התופעה המחרידה הזאת.

רשויות השלטון חייבות לפעול ביד קשה, ללא שום התחשבות בשום נורמה מהנורמות הפסולות, כדי לתפוס את מבצעי הפשע. בתי-המשפט צריכים למצות את מלוא חומרת הדין נגד הפושעים.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הזכות לשוויון בכל תחומי החיים והשגתה הן נדבך חשוב והכרחי לשמירה על זכויות האדם. החברה הישראלית, כתוצאה מהמאבק העקבי והצודק של ארגוני הנשים וגופים ציבוריים, מתקדמים, לטעמי בצעדים אטיים, בכיוון שוויון נשים. אולם יש עוד הרבה תחומים הטעונים תיקון.

גברתי היושב-ראש, אני משתוקק ליום שבו אעמוד כאן, על במת הכנסת, על הדוכן הזה, ולא ארגיש צורך להעלות את מדיניות האפליה הלאומית נגד האוכלוסייה הערבית בישראל. אני משתוקק ליום שבו אפסיק להתלונן, אני לא אוהב להתלונן, אני לא אוהב את השיטה הזאת, אני רוצה להפסיק להתלונן נגד קיפוח האוכלוסייה הזאת. אני משתוקק ליום שתקציבים – אני מעלה זאת בידיעה שביום חמישי הבא תהיה שביתה של ראשי הרשויות המקומיות, לאות אזהרה – שתקציבים יוזרמו לרשויות המקומיות, באופן שווה לאוכלוסייה היהודית, שההזדמנות לעבוד ולהתפרנס לאזרח הערבי תהיה כמו זו של האזרח היהודי, כאשר השייכות הלאומית של האזרח לא תקבע את כושרו וכישוריו להתמודד על כל תפקיד בחברה הישראלית.

אני משתוקק ליום שבו לא יושמעו במליאת הכנסת קריאות גזעניות השוללות את זכותם של חברי הכנסת הערבים להשתתף בהכרעות החשובות יותר והחשובות פחות בחיי החברה והמדינה.

לא אצייר הכול בצבעים שחורים. אינני יכול להתעלם משינויים, אומנם מזעריים, החלים בתחום זה. אינני מתעלם ולא רוצה להתעלם מהקולות ההולכים וגוברים, המגנים הסתה גזענית נגד האוכלוסייה הערבית ונבחריה וקוראים לממשלה לפעול למען מתן זכויות שוות לאוכלוסייה הערבית. אני מעריך ומוקיר אותם, כן ירבו.

גברתי היושבת-ראש, אינני יכול לפסוח על הנושא של אקריית ובירעם. שמחתי לשמוע את השר יוסי שריד מדבר על כך שהוא מאמין שתוך חודש תיפתר בעייתם. אני מקווה שאכן כך יהיה. אני מקווה שהממשלה תחזיק את ראשה בידיים, תחשוב על כך בצורה נכונה ותחזיר את התושבים של שני הכפרים האלה לכפריהם.

ובעית הכפרים הבלתי-מוכרים. לא ייתכן שיישארו כפרים בלתי מוכרים במדינת ישראל. אני מקווה, כפי שהובטח לסיעתי, שביום ראשון הממשלה אכן תחליט על הכרה בחמישה כפרים נוספים.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר עוד דבר. לא ייתכן לדבר על זכויות האדם כאשר 10,000 בתים בארץ לא מחוברים לרשת החשמל. לכל אדם יש זכות לצפות בטלוויזיה. אני רוצה שלכל אדם תהיה זכות ללמוד לאור החשמל. לא ייתכן ש-10,000 בתים לא יהיו מחוברים לרשת החשמל בתירוץ שאין להם היתרי בנייה. היתה קריאה ראשונה של הצעת חוק בעניין זה. אני מבקש מהממשלה להביא את החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

גברתי היושבת-ראש, ממשלת ישראל חתמה על האמנה הבין-לאומית לאיסור עינויים, אבל הדבר לא מוסדר בחקיקה. הצעת החוק לאיסור עינויים מונחת זה שלוש שנים בפני שר המשפטים. שלוש שנים מבקש השר לדחות את ההצבעה עליה בטענה שהממשלה מכינה הצעת חוק בנושא הזה. חקיקה בנדון היא צעד מתחייב נוכח המקרים, לפחות אלה שנחשפו בתקשורת, שבהם מתו עצורים במתקני החקירות כתוצאה מעינויים. אין זה סוד, מתו אנשים. על כן, בהזדמנות זו אני קורא לשר המשפטים, באמצעות אדוני השר, להפסיק את הסחבת הזאת, שנמשכה מאז היבחרה של הכנסת השלוש-עשרה, ולפעול לאלתר להשלמת החקיקה שתאסור עינויים בחקירה ותמצה את הדין עם אלה הגורמים למוות או חבלות לנחקרים.

גברתי היושבת-ראש, לסיכום אני רוצה לומר, שכולנו יחד – לא רק אלה שנמצאים כאן, אלא גם אלה שאינם נמצאים, השרים שאינם פה, ובכלל, כל העם במדינת ישראל – צריכים לפעול כדי שכל שנה ב-10 בדצמבר נציין את היום הזה כאן בכנסת בהצגת רשימת הישגים מרשימה, שתעלה את קרנה של החברה בישראל. צר לי, גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, שהיום אנחנו לא יכולים לעשות כך. תודה רבה.

**היו"ר ע' מאור:**

תודה רבה לחבר הכנסת מחאמיד. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה. אחריה ישיב בשם הממשלה השר יוסי שריד.

### נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר לאיכות הסביבה, חברי הכנסת המועטים הנמצאים באולם, היתה תקופה שהכנסת ציינה את יום זכויות האדם הבין-לאומי בחגיגות רבה. אני חושבת, שאתה, אדוני השר, נמנית עם היוזמים של ציון היום הזה, ובצדק רב.

אנחנו כשישה שבועות אחרי רצח ראש הממשלה, יצחק רבין, וביסוד יש לנו בעיות חמורות של זכויות אדם. יש צורך להגדיר במדינת ישראל את ההבדלים בין חופש הדיבור לבין הסתה, בין חופש ההתארגנות לבין המרדה. בציפור נפשנו הוא הנושא של זכויות אדם, והכנסת ריקה היום. היא אף דחתה את הדיון בשבוע. נראה לי, שאת מלאכתנו הבסיסית איננו עושים בנושא המרכזי הזה, שעומד על סדר-היום הציבורי במדינת ישראל דווקא בימים אלה.

חברי, חבר הכנסת האשם מחאמיד, דיבר באופן כללי. ואני דווקא רוצה ללכת בכיוון השני, לתת דוגמה אחת שיש בה כמעט עולם ומלואו.

אבל אני אתחיל בציטוט מההכרזה הבין-לאומית על זכויות האדם, שנחתמה באו"ם ב-10 בדצמבר 1948. כתוב שם: כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כל בני אדם. הרשה לי, , כי היה פעם ויכוח. ALL HUMAN BEINGS אדוני השר, להגיד בלעז

אלה שכתבו את הטיוטה הראשונה כללו את אלינור רוזוולט, את רנה קאסן ואת השגריר מאליק , כל הגברים, והוא אמר שבשם all men מלבנון. הוא שמע שעומדים לנסח את ההכרזה ולכתוב בה פנים ואופן אין לעשות זאת, כי אצלנו, כך אמר, אצלנו במזרח התיכון יבינו מזה שמדובר אך ורק , כל בני all human beings בגברים, ולא בגברים ובנשים. הוא היה זה שהתעקש בזמנו שיהיה כתוב האדם.

וסעיף ט"ז של ההכרזה החשובה הזאת: כל איש ואשה רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין, בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם. ציטוט ישיר, פרק ט"ז בהכרזה.

אדוני השר, דוגמה קטנה שמקפלת בתוכה עולם ומלואו. מדינת ישראל, שנת 1995, מכתב שהתקבל בלשכתי מאשה ששמה אליזבת כהן. דיברתי אתה אתמול, ביקשתי את רשותה לקרוא את המכתב הבא:

"שמי אליזבת כהן, אני בת 34, אני אלמנה כבר ארבע וחצי שנים. איבדתי את בעלי ואת הבת שלי בתאונת דרכים קטלנית בשנת 1991". יש פה שיבושי לשון, אני קוראת את המכתב כלשונו.

"מאז המקרה הנוראי הגדול בחיי כל הרבנים טענו שאני חייבת חליצה, כי בתי, שהיתה אז בת שבע, נפטרה בבוקר, ובעלי נפטר בערב באותו יום. מאז, משפחת בעלי שגרה בצרפת, לא במדינת ישראל, עושה לי את המוות. וגסי, שהוא שמעון כהן, לא רוצה לתת לי את החליצה, כולל חמי וחמותי. וכל זה כלול עם המון צער וחנינות ובקשות מצד הרבנים.

"אמרו לי שלא ניתן לעשות דבר מכיוון שהוא מתגורר בחוץ-לארץ. כל הזמן הם סוחטים ממני. הסכמתי לתת לו 15,000 דולר וכמה דברים מהבית שלי, אך כל זה עדיין לא מביא תזוזה, ואני עגונה ולא יכולה להתחתן ולבנות בית כמו כל אשה צעירה אחרי כל ההבטחות. הם מטלטלים אותי מכל הכיוונים כבר ארבע וחצי שנים, ואפסו כוחותי.

"כל הרבנים טוענים, שאם אני עושה ילד מחוץ לנישואין, הוא נקרא ממזר, ומצבי נשאר כך עד עצם היום הזה."

אדוני השר, אשה בת 34 איבדה את כל היקר לה, ולא יכולה להתחתן במדינת ישראל, כי גיסה המתגורר בצרפת בכלל לא מוכן לחלץ אותה מעגינותה.

בעקבות המכתב הזה של אליזבת כהן ניהלתי מערכת שיחות והתכתבויות עם בתי-הדין הרבניים, עם שר הדתות, ואין מוצא.

בעצם יש מוצא, אדוני השר וחברי הכנסת. חייבים במדינת ישראל הנאורה, המחויבת לקיום זכויות אדם בסיסיות, לאפשר במקרים יוצאי דופן לערוך נישואין אזרחיים, כדי לכבד את הזכות הבסיסית של כל אדם להתחתן ולהקים משפחה. כי אליזבת כהן מציינת בימים אלה חמש שנים לתאונת הדרכים האיומה שבה איבדה את בתה ואת בעלה, ואולי תציין עשר שנים ו-20 שנה אם אנחנו לא נעזור לה.

כן, הזכות להתחתן היא זכות יסוד של האדם. אין פתרון לבעיה של אליזבת כהן, למעט הנהגת נישואין אזרחיים במדינת ישראל הנאורה בסוף שנת 1995.

יום זכויות האדם. דיברנו על דברים באופן כללי. אני הבאתי בעיה של אשה אחת, שמטרידה את מנוחת, ואני מקווה את כל בני האדם והאזרחים במדינת ישראל השומעים את נאומי ברגע זה. אנא, עזרו היום לאליזבת כהן. תודה רבה.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה רבה. אדוני השר.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, גם אני, כמו חבר הכנסת האשם מחאמיד וכמו חברת הכנסת נעמי חזן, גם אני סבור שיום זכויות האדם הבין-לאומי צריך להיות מצוין בכנסת לא על-פי יוזמתם הפרטית של חברי הכנסת אלא על-פי היוזמה של הכנסת כפרלמנט הישראלי. לפי מיטב זיכרוני, כך זה היה לפני שנים. אינני יודע מדוע זה מופסק. אין שום סיבה סבירה להפסקה הזאת, ואני מרשה לעצמי להצטרף לבקשתם של שני חברי הכנסת, ואני בטוח גם לבקשתם של חברי הכנסת ברובם, ואולי כולם, שהיום החשוב הזה יצוין בכנסת על-פי מעלתו, על-פי חשיבותו. ואם אתם מסכימים, אני אעביר בשם כולנו את הבקשה הזאת ליושב-ראש, ובהכירי את יושב-ראש הכנסת אני סמוך ובטוח שהוא ייענה לבקשה הזאת.

חברי הכנסת העלו שורה ארוכה של עניינים, של בעיות, של מצוקות. ובמהלך הדברים, כאשר האזנתי לדבריהם החשובים, תהיתי, אדוני היושב-ראש, ביני לבין עצמי, מה בעצם מצב זכויות האדם בארץ. כי אפשר להראות את הצד החיובי, והצד החיובי הוא אותו צד שהתפתח והשתפר בשנים האחרונות, הייתי אומר כמעט ללא הכר, ועוד אומר משהו בעניין זה, ולעומת זאת אפשר לראות גם את הצד החסר, את הצד השלילי, ועוד נתכנו לנו הרבה מאוד יוזמות כדי שבאמת ניתן תשובה נאותה על כל המצוקות הקשורות בזכויות האדם והאזרח. במדינת ישראל עשינו דרך הגונה קדימה, ועדיין נותרה לנו דרך לא קצרה לעשות.

חבר הכנסת האשם מחאמיד העלה כאן שאלה חשובה באופן מיוחד, נושא שמעסיק אותנו, מכביד עלינו, מכאיב לנו – נושא התעללות ופגיעה בילדים ובנשים. ושוב אינני יכול לומר, וגם אינני מוסמך לומר, וגם אינני יודע אם יש מישהו שיודע את התשובה אל נכון, האם באמת יש היום יותר גילויים מן הסוג הזה, או שיש יותר חשיפה של הגילויים האלה דווקא מתוך כך שהחברה הישראלית היום ערה יותר ורגישה יותר למקרים מן הסוג הזה.

אני, כאמור, אינני יכול להשיב על השאלה הזאת. שאלה היא ותהי לשאלה. עם זאת אני רוצה לומר דבר שהוא בגדר ניחוש בלבד, דבר שהוא בתחום האינטואיציה, אני מאוד מקווה שהוא לא בתחום משאלת הלב. אינני בטוח כלל ועיקר שיש היום יותר מקרים. אני כן בטוח, שכאמור הרגישות גבוהה הרבה יותר ולכן החשיפה רחבה הרבה יותר, וטוב שכך, כי החשיפה, בין השאר, היא גם הרתעה. נדמה לי, שיש יסוד או יש רגליים לסברה הזו שלא בהכרח יש יותר גילויים כאלה, אבל יש יותר רצון למנוע גם את הגילויים האלה, יהיה מספרם אשר יהיה, וגם גילוי אחד כזה של התעללות ושל התנאות הוא גילוי אחד יותר מדי.

חבר הכנסת האשם מחאמיד העלה שאלה שמלווה אותנו שנים רבות, והיא שאלת האפליה נגד האזרחים הערבים במדינת ישראל, אפליה וקיפוח ופערים שנוצרו במשך השנים. שוב, אינני רוצה להיכנס לשאלה האם היתה אפליה מדעת או שהיתה אפליה שלא מדעת, אבל אני בהחלט רוצה לקבוע שהיתה אפליה ודי בכך. המציאות מדברת בעד עצמה, או, אם תרצו לומר, המציאות מדברת נגד עצמה, והמציאות היא, שכאשר אנחנו מתבוננים על נוף הארץ, בעיקר על הנוף האנושי, אנחנו יודעים שיש פערים בין אזרחים ערבים לבין אזרחים יהודים, והפערים האלה חייבים להיסגר, משום שהחברה הישראלית, בעיקר החברה הישראלית, איננה יכולה לסבול מצב של אזרחים מסוגים שונים, סוג א', סוג ב' וסוג ג' ואינני יודע כמה סוגים.

החברה הישראלית, על-פי מצבה, מחייבת מידה גבוהה הרבה יותר של סולידריות ושל לכידות בהשוואה לכל חברה אחרת שאני מכיר על פני כדור הארץ, וכל זמן שאין שוויון זכויות גמור גם אין סולידריות כפי שהיא צריכה להיות.

עם זאת אני בטוח שגם חבר הכנסת האשם מחאמיד – – –

### היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, האם אדוני מסכים להבחנה שיש שוויון, ודבר זה הוא קשה מאוד להשגה – אבל זכויות אפשר. זאת אומרת, נתינת זכויות לא מונעת את הבעיה הקשה הזאת שאין שוויון.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מדבר על זכויות שוות. אני בהחלט מדבר על זכויות שוות. שוויון. על-פי השקפת עולמי הייתי מאוד רוצה לראות חברה שוויונית הרבה יותר – –

### היו"ר י' עזרן:

ברור, זה לא מונע את זכויות האזרח.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – אבל, לצערי הרב, כאשר מדובר בזכויות מובן שמדובר בשוויון זכויות גמור ומוחלט. האופק פתוח. האם כל האנשים מגיעים, בסופו של דבר, אל האופק? על-פי ניסיונו אנחנו יודעים שלא בהכרח. האם אנחנו רוצים שלכל האנשים תהיה הזדמנות להגיע רחוק ככל האפשר, גבוה ככל האפשר, לצעוד אל עבר האופק – בהחלט כן. ההזדמנויות חייבות להיות שוות. הזכויות חייבות להיות שוות.

עם זאת, אני חוזר ואומר, אני בטוח שחבר הכנסת האשם מחאמיד יסכים אתי, והדברים הם גם דברים מוסמכים, זה לא עניין של השערה או ניחוש או סברה, ודאי לא של משאלת לב במקרה הזה, שהמשלה הזאת, שיש לי הכבוד להיות חבר בה, ניהלה בהרבה מאוד תחומים מדיניות שאנחנו מגדירים אותה כמדיניות של העדפה מתקנת. אני יכול להביא הרבה דוגמאות. המשלה הזאת עשתה למען האזרחים הערבים במדינת ישראל לא רק יותר מכל ממשלה שקדמה לה, אלא יותר מכל הממשלות כאחת. לא הנחתום מעיד על עיסתו ולא שר מעיד על ממשלתו. יש גופים בלתי תלויים שעוסקים בשאלה הזו, וטוב שהם עוסקים בה.

אחד הגופים האלה הוא עמותת "סיכוי", עמותה משותפת ליהודים ולערבים, לערבים וליהודים, ועמותת "סיכוי" עוקבת אחרי הדברים, אחרי ההתפתחויות, אחרי השינויים, ומדי שנה בשנה היא מניחה על שולחנה דוח על מה שהושג ועל מה שלא הושג. והעמותה הזו גם איננה חוסכת את שבטה מן המשלה כאשר היא חושבת שצריך להצליף בה, והיא מצליפה. עמותת "סיכוי" קובעת בדוח האחרון שלה, שמגמת השיפור לא רק מסתמנת אלא היא הולכת ומודגשת, הולכת ומתמשכת. עמותת "סיכוי" קובעת, שהמשלה הזו לא יכולה להיות דומה ואיננה דומה לשום ממשלה אחרת בעבר מבחינת ההישגים בתחום הזה. היא מונה גם כמה משרדים כמשרדים מצטיינים – מחמת הצניעות האישית והצניעות התנועתית אני לא אנקוב בשם המשרדים האלה. אבל בלי שום ספק יש

בתחומים רבים מאוד מדיניות של העדפה מתקנת, מפני שבלי מדיניות כזאת אי-אפשר לגשר על פני פערים.

נאמר שהממשלה הזאת עשתה כל מה שהיה צריך לעשות? – בהחלט לא. האם אנחנו בדרך הנכונה, בכיוון הנכון, האם יש לנו מטרה נכונה להשיג וגם מטרה משותפת? – בהחלט כן.

חבר הכנסת האשם מחאמיד העלה את שאלת אקרית ובירעם. לפני שבוע או עשרה ימים התבטאתי בעניין זה. לוח הזמנים ברור. בסוף החודש, על-פי ההתחייבות, ועדת השרים המיוחדת צריכה להגיש את מסקנותיה. המסקנות מן הסתם יובאו לממשלה. אני רוצה להאמין, שההמלצות יאמרו שיש להחזיר את עקורי בירעם ואקרית למקומם. אמרתי, ואני חוזר ואומר, שאת הפצע הזה חייבים לרפא סוף-סוף; מאוחר מדי, אבל חייבים לרפא אותו. פצע זה חייב להגליד. ואם לא עכשיו, אימתי? ואם לא הממשלה הזאת תרפא את הפצע, איזו ממשלה תהיה בישראל כדי שתרפא?

הוזכרו כאן הכפרים הלא-מוכרים – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

סליחה, אדוני השר, אתה מוגבל בזמן, וגם אני מוגבל בזמן, ואני אגיד לך גם למה.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אני כבר מסיים.

### **האשם מחאמיד (חד"ש):**

זה נושא חשוב כל כך, זכויות האדם.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

חזקה עלי מצוותו של היושב-ראש.

### **היו"ר י' עזרן:**

יש פה גם כבוד הכנסת וזכויות הכנסת. אני רוצה להסביר. אני אמור לממש את החלטת הנשיאות ולנעול את הישיבה ב-17:00, אם לא נהיה באמצע איזה דיון, כמובן. אני מודיע לך.

### האשם מחאמיד (חד"ש):

יש עוד חצי שעה.

### היו"ר י' עזרן:

יש עוד 20 נושאים.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חזקה עלי מצוותו של היושב-ראש, ואני אנהג כמובן על-פי בקשתו של היושב-ראש.

### היו"ר י' עזרן:

על-פי התקנון.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רק רוצה להתייחס עוד לשני נושאים. האחד, הכפרים הלא-מוכרים, והשני – הנושא שהעלתה חברת הכנסת נעמי חזן, שאומנם מדובר כאילו בדוגמה פרטית, אבל הדוגמה הפרטית איננה פרטית כלל ועיקר, והיא מקפלת בתוכה עולם מלא.

בעניין הכפרים הלא-מוכרים, ודאי ידוע לחבר הכנסת האשם מחאמיד שהממשלה כבר הכירה בכמה כפרים לא מוכרים. ודאי ידוע לו גם, שביזמתי האישית הכירה הממשלה בעין-חוד, שהוא מעין יישוב דגל לכפרים הלא-מוכרים. אני רוצה לספר לחבר הכנסת האשם מחאמיד ולשאר חברי הכנסת, שאני באופן אישי ממש מטפל בעניין הזה, בכל דבר, אפילו קטן, אפילו בדרך, אפילו במספר הדונמים. מדוע? משום שמניסיוני למדתי, שניתנו הרבה הבטחות, הרבה יותר מדי הבטחות לעין-חוד כמו גם לכפרים אחרים, ומההבטחות הללו, ואפילו מן ההתחייבויות האלה לא יצא דבר וחצי דבר. מנוי וגמור אתי שעין-חוד לא יוכר רק על הנייר אלא יוכר במציאות, לא רק על המפה אלא בשטח. אני הייתי שם רק לפני שלושה-ארבעה ימים. אנחנו עובדים בשיתוף פעולה עם האנשים בעין-חוד, ואני מקווה שבזמן הקרוב ביותר כבר נראה את התוצאות הראשונות הממשיות בשטח.

עכשיו לעניין שהעלתה חברת הכנסת נעמי חזן. אני משיב כאן בשם הממשלה, אבל אני לא אמנע מעצמי לומר את דעתי, שאיננה בהכרח דעת הממשלה. המקרה הזה הוא מקרה קורע לב, מזעזע. מול מקרים כאלה בכלל יש איזה רפיון למלים. המלים מעט רופסות. דבר בלתי מובן באופן מוחלט. אשה שהוכתה מכה אנושה ורוצה להתאושש, ובסך הכול מה היא רוצה, היא רוצה להתחתן, ובסך

הכול מה היא רוצה, היא רוצה להקים בית, בית בישראל. מסיבות אלה ואחרות – והאמינו לי, ככל שהרגשתי מגעת וככל שהשקפתי מגעת, בכלל לא חשובות הסיבות. בעניינים כאלה אין סיבות. חשוב רק דבר אחד, והוא התוצאה – האשה הזאת יכולה לצאת משיברונה, עד כמה שבכלל אפשר לצאת, היא יכולה להקים בית, היא יכולה להתחתן או לא. וסהדי במרומים, שאינני מבין, אדוני היושב-ראש, ואתה רב מכובד בישראל, אינני מבין איך רבנים – – –

### **הי"ר י' עזרן:**

אני מנוע מלהשיב.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

– – – ריבוננו של עולם, מה לי חליצה, מי לי חליצה? ואם אפשר חליצה – תהיה חליצה. ואם אי-אפשר חליצה, לא תהיה חליצה.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

מה לך יהודי ומי לך יהודי?

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אבל, ריבוננו של עולם, שהאשה הטובה והמסכנה הזאת תוכל להינשא ולהקים בית.

### **האשם מחאמיד (חד"ש):**

מי צריך להחליט על זה?

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

הרי המציאות ידועה, חבר הכנסת האשם מחאמיד, והמציאות הפוליטית ידועה, ואנחנו לא נחדש בעניין זה, אני לא אחדש לך ואתה לא תחדש לי. הדברים ידועים.

אני אומר את דעתי, אני לא יכול להעמיד עצמי במקום הממסד הדתי, ודאי שאינני יכול להיכנס לנעליו, אבל נדמה לי שהממסד הדתי גורם עוול נורא לעצמו. הרי הממסד הדתי מוצג בעניינים כאלה כממסד אטום-לב. הרי מול האשה הזו, איזו תשובה תיתנו?

### היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, פנית אלי, אפשר לומר מלה? אני מצטער מאוד, זה בכלל לא נושא של ממסד. לידיעתך ולידיעת חברת הכנסת נעמי חזן, וייאמר זאת לזכותה, שניצלה את המקום הזה לקרוא מכתב טרגי, זו שאלה של תורת אלוקים חיים לפי אמונת הרבנים.

### נעמי חזן (מרצ):

---

### היו"ר י' עזרן:

את יכולה לומר מה שאת רוצה, וגם לי מותר לענות. זו לא שאלה של ממסד דתי, זו שאלה של תורה נצחית. בבקשה. תשני את העם היהודי, תשני את התורה, תחליפי את העם. זה הכול.

### נעמי חזן (מרצ):

אין לך זכות להתערב.

### היו"ר י' עזרן:

מה אני יכול לעשות? הידיים שלי כבולות.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כאדם שיש לו הרבה כבוד לתורת אלוהים חיים, אני לפעמים תוהה מה אלוהים חושב על אלה שמיישמים כביכול את תורתו הלכה למעשה.

מכל מקום, השקפתי ידועה. בעניין זה אני בוודאי באופן אישי בעד הנהגת נישואין אזרחיים. אני חושב שגם לא ירחק היום שלא תהיה ברירה, יש יותר מדי מקרים במדינת ישראל שפשוט לא מוצאים את פתרונם. נניח אפילו שלאנשים אין השקפת עולם של נישואין אזרחיים. לי יש, אבל נניח שלאחרים אין. אני אומר, מול הבעיות הם לא יוכלו לעמוד. אנחנו למדנו מן הניסיון, שהמציאות היא הרבה יותר חזקה מגורם זה ומגורם אחר, ואם אנשים אינם יכולים לממש את זכויותיהם האלמנטריות כאנשים, כבני אדם, כבני אנוש שכולם נבראו בצלם – זה כתוב עוד הרבה זמן לפני ההצהרה הבין-לאומית על זכויות האדם – אם כל אלה שנבראו בצלם אינם יכולים לממש את זכויותיהם כבני אדם, נראה

שהמציאות כפי שהיא איננה נותנת פתרונות, ותצטרך להתגבש מציאות חדשה. תודה, אדוני היושב-ראש.

**היו"ר י' עזרן:**

מה כבוד השר מציע, להעביר לוועדה?

**השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

להעביר לוועדה.

**האשם מחאמיד (חד"ש):**

אני מבקש להגיד משפט.

**היו"ר י' עזרן:**

תגיד משפט ממקומך. מה רצונך, אדוני?

**האשם מחאמיד (חד"ש):**

לאחר ששמעתי את הדברים שאמר כבוד השר, אני רואה לנכון – – –

**היו"ר י' עזרן:**

הרי אני עומד לשאול אותך. אבל רק רגע, חברת הכנסת ענת מאור מבקשת להסיר. פורמלית זו זכותה.

**האשם מחאמיד (חד"ש):**

אי-אפשר להסיר.

### ענת מאור (מרצ):

אבל חברת הכנסת חזן מאפשרת לי.

### היו"ר י' עזרן:

היא הרי רוצה לתת לה מקום להכרזה. למה לא? בבקשה, חברת הכנסת מאור.

### ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מברכת מאוד את חבר הכנסת האשם מחאמיד ואת חברת הכנסת נעמי חזן על שהעלו את הנושא החשוב, ואני מברכת על תשובתו של השר.

בגלל חשיבות הנושא אני רוצה, אדוני השר, להזכיר, ביום זכויות האדם הבין-לאומי, שהזכות העליונה שנקבעה בכל מגילת זכויות היא הזכות לחיים. ואנחנו בשנה שהזכות לחיים נגזלה, נקטעה מראש הממשלה שלנו ברצח פוליטי מתועב. אנחנו נמצאים בסיטואציה שנראה לי שאם היה בא אדם מעולם אחר, היה רואה שאין חשבון-נפש. כאשר בית-המשפט עוסק במשפט, וזו מלאכתו, את כולנו מעסיק נושא הסרטון ואיך אירע הדבר והשב"כ, דברים חשובים, אבל כאשר הנאשם אומר שהוא ביצע את הרצח הפוליטי וקטל את חיי ראש הממשלה בהשראה, ואולי בהרשאה של רב, אדוני השר, מה הכנסת, מה אנחנו עושים כדי שאותו רב שפגע בזכות היסוד של החיים, וזה שבר בדמוקרטיה, יועמד לדין? יש פה ליקוי מאורות. הסרטון הוא חזות הכול, והרב שנתן את ההשראה על-פי עדות הנאשם –

--

### היו"ר י' עזרן:

הרי את גם יושבת כאן. אני מבקש, את אומרת דברים חשובים מאוד. אני לא רוצה לקטוע אותך, אבל את יכולה – – –

### **ענת מאור (מרצ):**

אני מסכימה, אדוני, ואני מסיימת.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה.

### **ענת מאור (מרצ):**

במצב זה של שבר בדמוקרטיה אסור לנו להרפות מכך עד שהאחרים יועמדו לדין ציבורי, שכן כל זכויות האדם יתערערו אם הדמוקרטיה לא תהיה דמוקרטיה חזקה. תודה, אדוני היושב-ראש.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מה שאת אומרת חל גם על פרופסור צימרמן ועל – – – ?

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, אתה משנה את הצעתך? לא. אתה מסכים להעברה לוועדה.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אדוני היושב-ראש, אני אדם חלש אופי. מה שירצו אני אקבל.

### **היו"ר י' עזרן:**

מה לעשות ואני לא מכיר אותך כך. לכן אני שואל אותך.

חברת הכנסת נעמי חזן, האם את מסתפקת בדברי השר?

### **נעמי חזן (מרצ):**

בעקבות השכנוע העמוק של חברת הכנסת ענת מאור, אני מסתפקת בדברי השר.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה. כבוד השר, אני רואה שזה לא יום זכויות האזרח, בעיקר האזרחיות. אני רואה שאחת משכנעת את השנייה. אבל גם זה טוב. חברת הכנסת נעמי חזן, בכנות, כרב בישראל אני מאמין לכאב שלך.

### **נעמי חזן (מרצ):**

---

### **היו"ר י' עזרן:**

סליחה, תרשי לי, תכבדי גם משפט אחד שלי. תודה. אני מאוד מבקש שתביני דבר אחד. אני מאמין באמונה שלמה בכאב שלך וגם בכאב הפנימי האמיתי של השר שהשיב. אבל, אני רוצה שתביני דבר אחד. אין לך ולא לאף אחד מונופול על אנושיות ועל כאב. אני, כיהודי, כמאמין, כרב, מודיע לך שיש לי בקבוקים מלאים בדמעות שאני יושב ובוכה עם מקרים כאלה. כי לצערי, לא האנושיות פה חסרה. יש כאן בעיה אחרת, שאתם מכירים אותה, ולכן אלה לא דברים שאני מסוגל להשיב עליהם, בוודאי לא מהמקום הזה. נפתח דיאלוג. תודה.

## **מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

### **היו"ר י' עזרן:**

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

### **סגן מזכיר הכנסת ד' לב:**

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 13), התשנ"ו-1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה. תודה.

## הצעה לסדר-היום

### הפגיעה הבריאותית והסביבתית שנגרמת על-ידי המחצבות בצפון

#### היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 7844, של חבר הכנסת סאלח סלים: הפגיעה הבריאותית והסביבתית שנגרמת על-ידי המחצבות בצפון. בבקשה.

#### סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, הנושא שאני עומד להעלות הוא נושא המחצבות בצפון, במיוחד בגליל. זה נושא כואב, אבל אני מתרכז באזור מסוים שהוא אזור שפרעם ותמרה, ויותר פרטני – באזור היחידה הסביבתית שער-הגליל. בתחום היחידה הסביבתית שער-הגליל קיימות חמש מחצבות, והן מחצבת "נשר", גרוסמן, "צמיתות", "פיוניר", "אבן וסיד", ועוד מחצבה חדשה מאושרת שעתידיה לקום. מחצבה חדשה זו נמצאת מול שכונת עואבדה בביר-אל-מכסור. מרחקה האווירי מהבתים אינו עולה על 300 מטר.

המועצה המקומית ביר-אל-מכסור מתנגדת בתוקף לפתיחת המחצבה הזאת ומנהלת מאבק משפטי נגדה. לאחרונה גם נתגלה במקום בית-קברות. מחצבה זו, אם תפעל, תוסיף שמן על מדורת המפגעים הסביבתיים הקיימים: מפגע ויזואלי, סכנה לשלום הציבור, זיהום אוויר ואבק, רעידות בתיים וכו'.

יתירה מזו, מחצבת "אבן וסיד" שנמצאת בין ביר אל-מכסור לפרעם גורמת למטרדי רעש וזיהום אוויר בלתי נסבלים לתושבי השכונות הסמוכות. המרחק בין המחצבות ליישובים הולך ומצטמצם בעקבות התרחבות היישובים. המרחקים מגיעים עד לכ-150 מטרים מבתי המגורים של התושבים. עדות לכך ניתן לראות במחצבת "אבן וסיד" – שפרעם, שמזרחית לה נמצא הכפר ביר-אל-מכסור. שטח החציבה מגיע לכ-50 מטר מבתי המגורים, גם בצד המערבי. הסמיכות הזאת הופכת את חיי התושבים לבלתי נסבלים. הקרבה הגיאוגרפית של המחצבות פוגעת קשות באיכות חיהם של תושבי השכונות שנמצאות בקשר עין וסמוכות למחצבה, כדוגמת מחצבת גרוסמן – תמרה, שמרחקה האווירי מהבתים הצפוניים של תמרה אינו עולה על 150 מטר.

לכן הנני פונה ומבקש להגדיר ולהתקין תקנות שיקבעו את המרחק המותר של מחצבה מבתי מגורים או מגבול תוכנית המיתאר. יש צורך בהעדפת האינטרס הציבורי של התושבים על פני המשך עבודת מחצבה המגבילה את התרחבות היישוב.

תלונות ציבור רבות מגיעות אל הרשויות המקומיות ואל היחידה הסביבתית שער-הגליל". התושבים מתלוננים על רעש בלתי סביר, זעזועים בבתיים, סדקים ואבק, וכתוצאה מכך ריבוי מחלות נשימתיות.

נושא נוסף – חריגה משטחי החציבה. במדידה שנעשתה על-ידי מודד מוסמך ביוזמת היחידה הסביבתית ועיריית שפרעם לשטח החציבה של מחצבות "אבן וסיד", נתגלתה חריגה של יותר מ-100 מטר משטח החציבה. כלומר, קרוב יותר לבתים. עיריית שפרעם הוציאה למחצבה צו הפסקה מינהלי.

בבדיקה שגרתית של פקחי ועדת התכנון והבנייה המקומית ושל מחלקת התברואה נתגלו חריגות בשטחה של המחצבה. בבדיקה במחצבת גרוסמן – תמרה נתגלו חריגות בשטח החציבה. כתוצאה מכך פנתה המועצה המקומית תמרה לוועדת התכנון והבנייה הגליל המרכזי להפסקת העבודה, ואכן הדבר נעשה. אבל למרות הצווים, המחצבות ממשיכות לחרוג.

לכן, יש צורך להגביר את הפיקוח של מינהל מקרקעי ישראל ושל פקחי משרד הפנים ולהחמיר את האמצעים נגד המחצבות החוצבות מחוץ לשטחי החציבה המותרים.

כמו כן – הגבלת כמות חומר הנפץ המותר בכל פיצוץ ופיצוץ. בשלוש המחצבות הגדולות: "נשר" – תמרה, "אבן וסיד" – שפרעם ו"פיוניר", כמות חומר הנפץ בכל פיצוץ היא 4–7 טונות חומר נפץ.

בעיית זיהום אוויר ממחצבות – בעיית זיהום אוויר ממחצבות מורכבת למעשה מפליטת אבק חציבת האבן, גריסתו, מיונו וערבובו ומפליטת אבק לאוויר. המיקום הגיאוגרפי של מחצבת "אבן וסיד" – שפרעם ושל מחצבת "פיוניר" מסייע רבות בגרימת ריחוף אבק וזיהום אוויר.

הכפר ביר-אל-מכסור מכוסה כמעט כולו באבק כתוצאה ממחצבות "פיוניר" ו"אבן וסיד". לכן יש צורך בהקפדה מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר בחיוב בעלי המחצבות בהפסקת העבודות ברוחות החזקות ולהוציא צווים אישיים למחצבות שאין להן צו אישי ולהקפיד על מילוי ההוראות.

אף שקיים צו אישי למחצבות "אבן וסיד" – שפרעם, המחצבה הזאת גורמת למטרדי אבק, במיוחד בזמן הרוחות. לאחרונה היו רוחות מזרחיות חזקות, המחצבה פעלה כרגיל והפסיקה את עבודתה רק לאחר התערבות אנשי איכות הסביבה.

מעיון בדוח מבקרת המדינה האחרון על מחצבות רואים בבירור כי המפקח על המכרות. במשרד התעשייה והמסחר העניק ליזמים רבים רשיונות חציבה בשטחים שאינם מיועדים לחציבה על-פי חוק התכנון והבנייה. נוסף על כך, הדוח מציין כי 10 מתוך 48 מחצבות בתחום מחוז הצפון פעלו על קרקע שלא חלה עליה תוכנית מאושרת המייעדת אותה לחציבה.

עבודה במשמרת שלישית – במחצבות "אבן וסיד" – שפרעם ובמחצבת "פיוניר" מתבצעת עבודה במשמרת שלישית. כתוצאה מכך נגרמים מטרדי רעש ואבק נוספים בשעות הלילה. לכן יש צורך להגביל את שעות העבודה במחצבות האלה לשתי משמרות ולא להתיר עבודה במשמרת שלישית.

לאור כל הדברים האלה יש לפעול לאי-אישור מחצבות חדשות בגליל קרוב ליישובים. יש לפעול להוצאת צווים אישיים של השר לאיכות הסביבה נגד המחצבות העוברות על החוק ועל התקנות, ויש לסגור את המחצבות אם הן יפירו את הצו.

אני אגיד כמה מלים בקשר ליחידה הסביבתית שער-הגליל. מאז הקמתה, אדוני השר, היא מקשרת בין שבעת הכפרים: שעב, כאבול, תמרה, שפרעם, אעבלין, ביר-אל-מכסור וכפר-מנדא. הרבה דברים השתנו מאז לטובה, ומרגישים ורואים זאת בשטח. האנשים העובדים שם ראויים לכל שבח. אני מברך אותם מכאן על עבודתם. אני חושב שיש צורך לתת להם יותר גיבוי כדי שהם יממשו את החוקים שם בשטח. צריך לתת להם כלים שיאפשרו להם לעשות זאת. תודה רבה.

### היו"ר י' עזרני:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, המפנה הגדול ביותר אולי בתחום איכות הסביבה חל דווקא בנושא המחצבות.

כאשר אני נכנסתי לתפקידי, עוד מעט ימלאו שלוש שנים, שמתי לב, שאחד התחומים הפרוצים והפרועים ביותר הוא תחום המחצבות. אם אני אספר לכם מה התרחש בתחום הזה, כל מיני דברים שאפילו גובלים בעניינים של טוהר מידות, אנחנו לא נגמור את הישיבה, לא עד 17:00 וגם לא עד 18:00. לכן אני חוסך מכם את הנושא הכאוב והעגום הזה.

אני חושב שחוללנו מפנה מרחיק לכת. רוב המחצבות בארץ עובדות היום על-פי צווים אישיים. אגב, מי שמפר צווים אישיים עובר עבירה פלילית. בדרך כלל, על-פי הביקורת והפיקוח שלנו, רוב המחצבות מקיימות הלכה למעשה את הצווים האישיים ומתחזקות ומתפעלות את המחצבות על-פי הצווים האלה.

אם יש הפרה – ויכולה להיות הפרה. אגב, גם כאשר יש הפרה, השאלה היא אם היא נעשתה בתום לב, כי בכל מקום עבודה יכולה לקרות תקלה, או שזה לא בתום לב, ואם זה מקרה חד-פעמי או זו שיטה. אבל אנחנו לא מהססים לרגע להגיש תביעות משפטיות. מדובר בעניין פלילי ממש.

אני רוצה לספר לבית, שאיש לא האמין שאנחנו נצליח להגיע לסגירת מחצבות, אבל הגענו גם לזה. מכיוון שמדובר באזור הצפון, אני אזכיר מחצבה אחת שנסגרה שם לא מזמן, ואני מתכוון למחצבה בהר-הקפיצה. אני בטוח שחבר הכנסת סאלח סלים מאוד מרוצה מהסגירה הזאת, קודם כול בגלל העובדה שהר-הקפיצה הוא הר יקר במיוחד לנוצרים מאמינים.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה ההר שליך אכסאל.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נכון. אתה שמח?

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני שמח.

### האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עכשיו אני קורא בעיתונים שמועידים את השטח הזה לאזור תיירות ויבנו שם מלון.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם עיריית נצרת, גם כל המועצות באזור וכל התושבים שמחים. גם בתל-עדשים שמחים.

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

נכון. אולי מה שאני רוצה לומר הוא אמירה מעט חריפה, אבל אני מחפש עד היום את האידיוט שנתן אישור חציבה במקום כמו הר-הקפיצה. לקח קצת זמן עד שהצלחתי לסגור שם את המחצבה, זה לא דבר פשוט, אבל גם זה קרה. עיניכם הרואות שלפעמים גם דברים שלא היו מקובלים בארץ בכל זאת הולכים ומתממשים וקורים לנגד עינינו.

כאשר אני נכנסתי למשרד לאיכות הסביבה מצאתי מצב מוזר מצד אחד ומצב מוזר מאוד מצד שני. היו קיימות 22 יחידות סביבתיות אז, ואף לא יחידה אחת לאזרחים ערבים במדינה. אף לא אחת.

אמרתי, לפחות אילו היו רוצים אליבי, היו מקימים אחת ואומרים: יש יחידות סביבתיות ליהודים ולערבים. אבל אפילו כאלבי לא היתה יחידה כזאת. היום יש שמונה יחידות.

אם תבדקו את השיעור היחסי של שמונה לעומת מה שיש במגזר היהודי, תראו שגם כאן באה לידי ביטוי מדיניותנו שהיא מדיניות של העדפה מתקנת. בקרוב מאוד, בעוד חודש-חודש וחצי, אני עומד לפתוח את היחידה התשיעית במגד-אל-כרום.

אני מסכים בהחלט עם דבריו של חבר הכנסת סאלח סלים, שכווננו אומנם ליחידה סביבתית אחת, אבל אני יכול לומר באופן כללי, שכל היחידות הסביבתיות האלה, או רובן המכריע, עובדות לשביעות רצוננו המלאה. היחידות הסביבתיות האלה הביאו לשינויים מאוד מאוד חשובים באותם מקומות שהן פעילות בהם, והמשרד לאיכות הסביבה, חבר הכנסת סאלח סלים, נותן גיבוי מלא, ממש מלא, ליחידות הסביבתיות שלו.

אני לא בטוח שאני אתן תשובה מפורטת על כל אחת מן השאלות שהעלית. אם חסר משהו, אני אשמח מאוד אם תסב את תשומת לבי ואני אתן לך תשובות פרטניות לגבי כל אחת מן המחצבות שהזכרת בדברייך, אבל אני אומר כך: במחוז הצפון הוצאו צווים אישיים לשש מחצבות, ואני אומר לאילו מחצבות, ואם צריך להוציא צווים אישיים למחצבות נוספות, אדרבה ואדרבה, אנחנו מאוד אוהבים להוציא צווים אישיים. שש המחצבות הן: "אבן וסיד" – שפרעם; "אבן וסיד" – טורעאן; "אבן וסיד" – נצרת; מחצבת "כינרת" – רומת אל-הייב; מחצבת "כינרת" – פוריה; מחצבת כפר-גלעדי.

אולי במאמר מוסגר אוסיף: חבר הכנסת סאלח סלים התלונן על כך שהבנייה הולכת ומתקרבת אל המחצבות. חבר הכנסת סאלח סלים, הבנייה לא הולכת ומתקרבת למחצבות משום שהבתים מתחילים לגלוש, אלא משום שמישהו נתן לזה היתר. מי שנותן היתר, בין השאר, זו הרשות המקומית. הרשות המקומית – ואני לא רוצה להתייחס לרשות מקומית זו או אחרת – איננה מנצלת די הצורך את הסמכויות שמוקנות לה. אני מודיע מעל במת הכנסת מה שאמרתי לכמה ראשי רשויות מקומיות, שעל-פי סמכותם, יש להם יכולת לסגור מחצבות, אבל הם מאוד מאוד מהססים לעשות את זה, למשל, על-פי חוק רישוי עסקים, והם תמיד רוצים לגלגל את זה לפתחנו.

אנחנו מוכנים, אבל אנחנו לא יכולים להיות בעת ובעונה אחת בכל המקומות. אנחנו גם לא יכולים לפקוח עין בכל המקומות. אני לא רוצה לספר לך על הצרות שלי ועל מצוקות כוח האדם שלי. הרבה יותר קל להתלונן במשרד לאיכות הסביבה או בכל משרד אחר מאשר לקחת אחריות ולפעמים לאזור קצת אומץ ולהביא את המחצבות, על-פי הסמכויות המוקנות לרשויות המקומיות, לאותו מצב שהן צריכות להגיע אליו.

עקב אי-קיום של הוראות הצווים האישיים על-ידי כמה מחצבות, יוצאו להן בקרוב צווי סגירה ויינקטו נגדן הליכים משפטיים, ואומר במפורש במי מדובר. מדובר במחצבות שפרעם, כפר-גלעדי והמגרסה הניידת של מחצבת טורעאן.

שוב, במאמר מוסגר, דיברנו קודם על אפליה בין יהודים לערבים, ויש, בעיקר היתה, מנסים עכשיו לתקן. בעניין מחצבות אין אפליה. חבר הכנסת סאלח סלים, ידידי, אין אפליה. אני אעבור אתך בארץ, לא ניסע רחוק; ניסע כאן, למבשרת-ציון. במבשרת-ציון אין בכלל מרחק בין הבתים לבין המחצבה. אתה דיברת על 200–300 מטר. גם אין צורך להוציא תקנות. התקנות הן מאוד ברורות: 500 מטר,

והיום לא ייבנו בתים במרחק קטן יותר מ-500 מטר מהמחצבה. כל מה שאנחנו מדברים עליו אלה חטאי העבר. אגב, רשויות מקומיות שותפות לחטאים האלה. לו היו עומדות על כך שלא יגיעו לשם בתים, הם לא היו מגיעים.

אמרתי שבקרוב יוצאו צווי סגירה למחצבות שפרעם, כפר-גלעדי והמגרסה הניידת של מחצבת טורעאן, משום שמפירים הוראות של צווים אישיים. תוך כדי הפיקוח שלנו הבחנו בכך.

סוכם עם ראש עיריית נצרת – אני סיכמתי אתו באופן אישי – שהוא יוציא צווי סגירה למחצבה הפועלת בתוך העיר. אני אתן לו גיבוי מלא. זה מה שאמרתי לו וזה מה שאני אומר לך, וזה מה שאני אומר עכשיו באופן פומבי. אדרבה, אנחנו בעד. ויש כוונה להביא לסגירת מחצבת גרוסמן בתמרה – אתה הזכרת אותה – בתוך כמה חודשים.

באזור שאליו מתייחסת ההצעה לסדר-היום קיימות שלוש מחצבות נוספות: מחצבת "נשר" בתמרה; פועלת על-פי דרישות המשרד לאיכות הסביבה, ועל-פי מיטב שיפוטנו היא איננה גורמת מפגע; מחצבת "פיוניר", שגם אליה התייחסת, בין ביר-אל-מכסור לשפרעם, בינה לבין מחוז הצפון של משרדנו יש סיכומים ברורים. אתה תוכל לקבל אותם בכתב, אם תרצה, ומן הסתם תרצה. אשר לדרישות הסביבתיות, ולא רק הדרישות הסביבתיות, אלא גם המועדים המדויקים של הביצוע, אני אמציא לך את הסיכומים האלה. מזרחה לאזור הזה פועלת מחצבת רומת אל-הייב, בהתאם לדרישות הצו האישי, לרבות הפסקת עבודה בעת רוחות חזקות. אתה הזכרת את זה, ואנחנו מנסים להקפיד על כך.

ומשפט אחרון. אנחנו מאוד ערים ורגישים לתלונות שמגיעות גם אלינו. רוב המחצבות השתפרו מאוד. חלק לא השתפרו, ונצטרך לנקוט נגדן גם אמצעים משפטיים, ונגיע גם לכלל סגירת מחצבות.

אחריות לא מעטה רובצת על הרשויות המקומיות, שלא יעשו לעצמן את המלאכה קלה ושלא רק יתלוננו, אלא שיקבלו על עצמן אחריות. הם יודעים מה לעשות, הם יודעים איך עושים את זה, ולא יהיה מקרה אחד – אני מתחייב כאן – שרשות מקומית תפעל נגד מחצבה על-פי שיקול דעת סביר ועל-פי מפגעים עובדתיים והמשרד לאיכות הסביבה יעמוד מנגד. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### היו"ר י' עזרני:

מה אדוני מציע?

### השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע שנעביר את הנושא לוועדה.

### היו"ר י' עזרן:

אם כן, רבותי, אנחנו מצביעים. אדוני מסכים להצעת השר. מי בעד ומי נגד?

### קריאה:

לאיזו ועדה?

### היו"ר י' עזרן:

ועדת הפנים ואיכות הסביבה, כמובן.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

### האשם מחאמיד (חד"ש):

השר לא הספיק להצביע. תוסיף גם את השר.

### היו"ר י' עזרן:

חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא החשוב הזה אכן יעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון.

רבותי, אני חוזר על מה שאמרתי. כדי לממש את החלטת הנשיאות, אנחנו היינו אמורים לנעול כעת את הישיבה, אבל בכל זאת, כיוון ששרת התקשורת נמצאת פה, נמשיך בדיון. תחילה נברר מי מהמציעים נמצא כאן.

### עמיר פרץ (העבודה):

---

### היו"ר י' עזרן:

רגע אחד, סבלנות. המציע של הצעה לסדר-היום מס' 7869, חבר הכנסת אריה גמליאל, אינו נוכח; המציע של ההצעה לסדר-היום מס' 7877, חבר הכנסת גדעון שגיא, אינו נוכח.

### הצעות לסדר-היום

### האזנות לטלפונים סלולריים

### היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 7886 ו-7891. מכיוון שמדובר בציתות, האזנות לטלפונים סלולריים, אני חושב שאפשר לעשות את זה במרץ. בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

### יוסף בא-גד (מולדת):

ומה עם השאלות לשר החינוך?

### היו"ר י' עזרן:

אם הוא יהיה כאן, אנחנו נראה. אני אראה מתי לסגור את ה"בסטה", אדוני, חכה.

### עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, מאחר שהנושא הזה כבר נמצא בדיונים די מתקדמים בוועדת הכלכלה, אנחנו נקצר מאוד. מדובר במצב שבו נחשפה תופעה, שכל מחזיק טלפון מתוצרת "סלקום" או "מוטורולה" יכול לגלות את הקוד הסודי שבאמצעותו הוא יכול, על-ידי חיוג בטלפון שלו, לעלות על שיחות של כל מחזיק טלפון אחר.

תתאר לך, ידידי יושב-ראש הישיבה – – –

### **הי"ר י' עזרן:**

אם אלה דברי תורה, אתה יכול להקשיב, גם בסלולרי.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

אתה מסכים, זה מה שחששתי.

### **הי"ר י' עזרן:**

אני מסכים. "והגית בו יומם ולילה" – ברוח, באוויר, בכל מקום.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

זה מה שחששתי, ורציתי רק להזהירך, שבימים אלה, כשאתה מדבר בטלפון, אתה יכול לומר מה שאתה רוצה, אבל בפלאפון תקפיד לדבר רק דברי תורה, כי מישהו עלול, חלילה, לעלות על הקוד שלך – – –

### **הי"ר י' עזרן:**

ואני אבקש מראש את סליחתה של שרת התקשורת אם אשעמם אותה קצת בדברי תורה.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

לא, השרה לא בדיוק – – –

### **הי"ר י' עזרן:**

היא לא מקשיבה.

### עמיר פרץ (העבודה):

אני חושב שנחשפה פה פרצה בהגנה על הפרטיות של אזרחים במדינת ישראל. יש מצב שבו אנשים יכולים, שלא בידיעתם, להיות שותפים אולי לדבר עבירה, מתוך ניסיון לבדוק מה היכולת הטכנית שלהם, אבל הדבר החמור ביותר הוא, שייתכנו מצבים שבהם אנשים ישתמשו בזה לרעה, כדי להשיג מידע על אחרים, ואולי ישתמשו בו בצורה בלתי אחראית ובלתי הוגנת.

אני מודע היטב לרגישותה של השרה לנושא ההגנה על פרטיותו וזכויותיו האישיות של כל אדם בישראל, ואני מקווה מאוד שתימצא הדרך להגן על אזרחי ישראל גם בחקיקה וגם באמצעים אדמיניסטרטיביים זמניים, אם יש מצב שיש לנו חלל בחקיקה ואין לנו דרך אחרת.

אני מקווה מאוד שהשרה תמצא את הדרך לטפל בעניין באופן מיידי עד שיגיעו לכדי הסכמה כוללת.

כפי ששמענו בכל הכלים החוקיים, לא דרך ציתותים, הוועדה עושה עבודה טובה, ואני מאחל לה הצלחה. תודה רבה.

### היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך מאוד.

### עמיר פרץ (העבודה):

התחשבתי בהדלקת הנרות.

### היו"ר י' עזרן:

בהחלט.

### עמיר פרץ (העבודה):

אני מקווה שתזכו אותי במצווה.

### היו"ר י' עזרן:

אתה נין ונכד למכבים הגיבורים. בבקשה, גברתי.

### **נעמי חזן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, הבעיה של הציתותים לטלפונים סלולריים טופלה בצורה נרחבת אתמול בוועדת משנה לצרכנות של ועדת הכלכלה. מתברר שקל מאוד לצותת לא רק לטלפונים סלולריים, חשוב אולי לומר גם לאיתוריות, גם לביפרים, ובאמצעות האינטרנט ניתן גם להיכנס למספרים של כרטיסי אשראי.

התופעה היא תופעה ידועה. אולי היא לא היתה ידועה מספיק לצרכן הישראלי, לכן חשוב מאוד שהנושא הזה יצא לאור בצורה שבה הוא יצא לאור.

גברתי השרה, נראה שאין פתרונות טכניים, כרגע, אף-על-פי שלמיטב ידיעתי גם בנושא הזה עוסקות החברות שעוסקות בשיווק ובאספקת שירותים לטלפונים סלולריים. אך עם זאת, גברתי השרה, את באמת אמונה עלי, קרוב לוודאי יותר מכל אדם אחר במדינת ישראל, בכל מה שקשור לפרטיות, לאבטחת צנעת הפרט, לאבטחת מידע.

מה שכן ניתן לעשות היום זה לדעת מי מצותת לאותו טלפון סלולרי, ובקלות רבה אפשר לאתר את המצותתים עצמם, את האשמים בעניין. לכן חובה, לפי דעתי, שכנסת ישראל תיתן את הדעת ומשרד התקשורת יחמיר בניסיון לפקח על המצותתים. זאת אולי דרך לא ישירה, אבל זאת לפחות דרך קיימת מבחינה טכנולוגית, להבטיח מינימום של פרטיות ומינימום של אבטחת מידע במקרים הללו.

אני רוצה להודות לך מאוד על שיתוף הפעולה עם הוועדה בנושא חשוב זה. תודה רבה, אדוני.

### **היו"ר י' עזרן:**

כל הכבוד. התעריף של הסלולרי עלה? למה מדברים כל כך מעט? גברתי שרת התקשורת.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

אדוני היושב-ראש, חברים נכבדים, יש דרכים להתגבר איכשהו על המכה הזאת, שהיא מכה לא רק במדינת ישראל, אלא בעולם כולו מטפלים בה. באופן מוחלט לא יהיה אפשר למנוע את הנושא הזה, והוא יהיה פרוץ יותר ויותר. פנינו לחברות, גם בארץ וגם בחוץ-לארץ, העוסקות בנושאים האלה, למצוא דרכים להתגבר על כך.

אשר לדברים שאמרה חברת הכנסת חזן בקשר לאפשרות לאתר את המצותתים – זוהי עבירה פלילית על החוק, ואנחנו נדאג לכך ששמות העבריינים, מקורם וזיהוים יועברו למשטרה. המשטרה תגיש נגדם תביעה, כי ההגדרה היא עבירה פלילית.

עם זאת, אני רוצה לבקש מחברי הוועדה שעוסקת בעניין לתת את הדעת להיפגש עם חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט. נדמה לי שאנחנו צריכים לעשות רוויזיה גם בחוק האזנת סתר, גם הגנת הפרטיות וצנעת הפרט. יש כמה חוליות שהן רופפות שם, והיום מגיעים, למעשה, למרכזי מידע בצורה חופשית מאוד, בייחוד של משרד הפנים, של מפלגות, של משרדי ממשלה וכיוצא באלה. בעזרת המחשבים עושים הצלבות ויכולים לדעת מי הם מהנדסים, מי הם יתומים, מי הם קשישים, למי יש מת – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

כמה כסף יש לכל יורש.

### **שרת התקשורת ש' אלוני:**

יש פה הצפות והטרדות וכל כיוצא באלה. על כן אני מבקשת להעביר זאת לוועדה שכבר התחילה לעסוק בעניין, ועדת הכלכלה, שיש לה ועדת משנה, היא תמשיך לעסוק בזה, ואני גם ממליצה לעשות רוויזיה בשלושת החוקים שהזכרתי קודם.

כפי שאמרתי, ברגע שיהיה לנו מידע נוסף, נעביר לכם, בייחוד בתחום שביקשנו מהחברות הגדולות העוסקות בתקשור – אם יש להן אביזרים, פטנטים. פנינו גם לגורמים בחוץ-לארץ, כי יש בעיה כזאת גם בחוץ-לארץ.

דרך אגב, בארצות-הברית יש תופעה עוד יותר חמורה; יש שמפרסמים את הקודים על מנת שידעו איך להאזין; זה פרסום שנמצא בעיתונות. זה נותן איזה בונס למי שרוכש ורוכש גם את הקודים.

על כל פנים, אני מקווה שהוועדה תעסוק בנושא, ואנחנו עומדים לשירותה בכל עניין שהיא תזדקק לו. תודה רבה.

### **היו"ר י' עזרן:**

אני מודה מאוד לשרה.

אני אשאל את המציעים: אדוני מסכים? גברתי מסכימה? לוועדת הכלכלה כמובן.

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה, ברשותכם, בבקשה. נאפשר לשרה להגיע. תודה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

**היו"ר י' עזרן:**

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הכלכלה כדי לדון בו.

### **הצעה לסדר-היום**

#### **תאונות קטלניות במסעות אופנועים**

**היו"ר י' עזרן:**

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 7869: היחשפות קשישים וילדים טרף לכלבים מסוכנים. המציע לא נמצא בבניין הכנסת.

אנחנו עוברים לנושא הבא, האחרון, רבותי, בתחתית הדף – הצעה לסדר-היום מס' 7877: תאונות קטלניות במסעות אופנועים, של חבר הכנסת גדעון שגיא. כיוון שאני למעשה אחרי הזמן שהייתי אמור לנעול את הישיבה, אני מבקש מאדוני אם יוכל לקצר.

**גדעון שגיא (העבודה):**

— — —

**היו"ר י' עזרן:**

לא, חלילה. זכותו.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אנחנו עוסקים בנושא כאוב, נושא שעל-פי התקשורת יכול להתפס כמכת מדינה, ולא היא. אומנם אנחנו מתבשרים שבכל סוף שבוע במסעות ובתחרויות על כבישים כאלה ואחרים נהרגים רוכבי אופנועים, אבל בשום פנים ואופן אי-אפשר לייחס את הנהיגה הפראית לכל הנהגים, לכל רוכבי האופנועים, ואני מעלה את הנושא כאן משום הסטיגמה שנדבקת לרוכבי האופנועים כולם. היא אולי קצת מטעה.

ברשותכם, אני רוצה להביא מעט נתונים. על-פי המידע שיש בידי, ב-1994 היו בישראל קרוב ל-60,000 בעלי אופנועים; הנתונים שלי, אדוני השר, הם ממשרדך. כלי רכב קטנים באופן יחסי – כ-30,000 – בהם היו עשר תאונות קטלניות, קרי אחד לכל 3,000 רוכבי אופנוע נהרגו מבין רוכבי האופנועים הקטנים.

### **היו"ר י' עזרני:**

המשטרה אומרת שהיתה התנהגות קשה מאוד.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אני בהחלט הולך לנתח את העניין. רוכבי אופנועים יותר גדולים, מ-50 סמ"ק עד 250 סמ"ק – יש כ-19,000. שבעה רוכבי אופנועים נהרגו מבין האופנוענים האלה, קרי אחד לכל 3,000 רוכבי אופנועים בגודל כזה נהרג. אופנועים בגודל של 250 עד 500 סמ"ק היו ב-1994 קרוב ל-6,000. תשעה מהם נהרגו, קרי אחד לכל 600 רוכבים נהרג באופנועים מסדר גודל כזה. ואילו לגבי האופנועים הגדולים בסדר גודל של 500 סמ"ק ומעלה היו ב-1994 5,000 אופנועים. 19 מרוכבי האופנועים האלה נהרגו, קרי אחד לכל 250 אופנועים גדולים.

אני חושב שזהו מצב חירום, שמחייב טיפול בלתי שגרתי. לדאבוני הרב, אני לא מתרשם שטיפול בלתי שגרתי כזה, הטיפול הדרוש, אכן נעשה. הנתונים האלה כואבים. הנתונים האלה הם משנת 1994. אין לי נתונים על 1995, אבל לנוכח הפרסומים האחרונים אני חושש, אדוני השר, שהתמונה ב-1995 תהיה הרבה יותר קטלנית, הרבה יותר קשה. אינני יודע איך לכנות את התופעה הזאת. אני לא יודע כמה אנשים נוספים צריכים להיהרג על הכביש על מנת שייעשה כל מה שניתן לעשות כדי להציל את הרוכבים, שהם ברובם אנשים צעירים; רובם, לא כולם.

יש פה הזנחה קשה מאוד.

## **היו"ר י' עזרן:**

מה ניתן לעשות?

## **גדעון שגיא (העבודה):**

יש מורי נהיגה שמלמדים את התלמידים נהיגה. המורים האלה שמלמדים את הנערים שאחר כך יוצאים לכביש לא למדו ולו גם שעה אחת, לא הוכשרו להיות מורי נהיגה. אם אתה מבקש להיות מורה נהיגה לרכב פרטי, אתה צריך ללמוד 600 שעות על מנת שתהיה כשיר ללמד נהיגה ברכב פרטי. אם אתה רוצה ללמד נהיגה באופן פרטי, אתה צריך בסך הכול להיות בעל רשיון לאופנוע. מה דעתך על כך, אדוני היושב-ראש?

## **היו"ר י' עזרן:**

נשמע את השר.

## **גדעון שגיא (העבודה):**

אני חושב שאלה נתונים מדהימים, וצריך להפסיק את הדבר הזה ומייד. אני אומר כמה דברים בהמשך בנושא הזה.

מורי נהיגה שאינם מוכשרים ללמד נהיגה צריכים להדריך את הנהגים, אותם נערים, אותם צעירים, כדי לנהוג בכל מיני תנאים מסוכנים. הם לא הוכשרו. הם לא יודעים את התנאים האלה. אין להם שום מושג על התנאים האלה. והנערים האלה יוצאים אל הכביש.

אני שמעתי מפי רוכבי אופנועים רבים שהם אכן למדו נהיגה, אבל רק אחרי שהם "נמרחו" בכמה הזדמנויות על הכביש ולשמחתם נשארו בחיים ויכלו להסיק את המסקנות. רק מתוך הניסיון המר של פגיעה או פציעה לומדים היום את האופן שבו צריך לנהוג בתנאי נהיגה לא קלים.

פנתה אלי בחורה ושמה ענבר. אני גם הזמנתי אותה אתמול לשיבה של ועדת המשנה לביטוח, והיא סיפרה כיצד היא למדה לנהוג על אופנוע.

## **שר התחבורה י' קיסר:**

ענבל אמיתי.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אתה נפגשת אתה, אדוני השר. אולי אתה שמעת כיצד היא למדה לנהוג – לא בבית-ספר לנהיגה ולא על-ידי מורה לנהיגה. היא לקחה תשעה שיעורים, עברה בטסט הראשון ויצאה בלי הכשרה אל הכביש על רכב דו-גלגלי.

כתוצאה מהנתונים המדאיגים האלה, קיימתי אתמול ישיבה של ועדת המשנה לביטוח. נציג אגף הרישוי במשרד סיפר על ההיערכות במשרד. הוא סיפר שמכנים עכשיו כרטיס תלמיד, הוא לא אמר באיזה צבע. עברו הרבה מאוד תלמידים שעברו את ההכשרה וכאלה שעוד יעברו בעתיד. אני משער שהכרטיס יהיה בצבע שחור. עוסקים עכשיו בהכנת כרטיס תלמיד.

שמעתי מפי אנשי אגף הרישוי, שמכנים תוכנית ללימוד נהיגה על אופנועים. מה פירוש הדבר, אדוני השר, מכנים עכשיו תוכנית? אנחנו ארבע שנים מנהלים את הממשלה הזאת. מדוע כאשר הנתונים כל כך מדאיגים לא היתה בידינו תוכנית כזאת, או לא השתמשנו בתוכנית כזאת עד עצם היום הזה? אני יודע, אדוני השר, שתוכנית כזאת קיימת והיא אושרה על-ידי המשרד ב-1991. אני מודיע לך, שנציגי המשרד מסרו לנו על כך אתמול בוועדת המשנה. אני יודע שהיום מכנים תוכנית נוספת, ואולי יכינו עוד תוכנית. ואנחנו נבוא בשנה הבאה ונציג את הממצאים הקשים של 1995 ונתבשר שוב ששוקדים על הכנת תוכנית.

אנחנו רוצים לראות ביצוע מידי וטיפול מידי בבעיות האלה. אדוני היושב-ראש, ועדת המשנה לביטוח החליטה אתמול, וכאן אני עובר לדברים המעשיים: מורה נהיגה שלא הוכשר ללמד נהיגה על רכב דו-גלגלי, לא ילמד נהיגה על רכב דו-גלגלי. ואם צריך להפסיק את כל לימודי הנהיגה בארץ, הם יפסקו מייד. אפשר לתת ארכה של חודש-חודשיים, אבל לא ייתכן שמורים שלא עברו הכשרה מיוחדת ובלי שקיבלו רשיון מיוחד לכך יוסיפו ללמד את התלמידים.

אני מבקש, אדוני השר, לקבוע לוח זמנים של חודש-חודשיים, שבהם יוכשרו המורים בלימודים בסיסיים של מיומנויות הנהיגה בתנאים לא רגילים, בתנאים קשים שצפויים על הכביש. פשוט צריך להפסיק את הדבר הזה. בתוך חודשיים אפשר לאפשר להם לעבור את ההכשרה הזאת. יש מכון ללימודי נהיגה ליד משרד התחבורה. יש למכון הזה ידע, הוא יכול להכשיר את האנשים. הוא יכשיר אותם. מי שיעבור את המבחן ויהיה כשיר, ילמד נהיגה.

דבר שני, אדוני השר, הצענו בוועדה, שכל כלי הרכב הכבדים, שרוכביהם אחראים למרבית התאונות, יעברו גם כן אותה הכשרה באופן מידי; לקבוע לוח זמנים של שלושה-ארבעה חודשים באותו מכון, ונדמה לי שלזה הוא נועד, ולאחר מכן לעבור לכלי רכב יותר קטנים. מובן שכל נהג שהוכשר וקיבל רשיון יצטרך כתנאי נוסף לעבור אותה הכשרה בסיסית של מיומנות נהיגה על אופנועים כתנאי לקבלת רשיון.

אדוני השר, נוסף על כך ייקבעו תקנות שימנעו מאנשים את הספורט הזה בשבתות. אני מקווה שאתה לא תתנגד שאנחנו נאסור את הספורט הזה בשבתות. אם ייתפסו אנשים כאלה, שבאים במכוון לא

למטרת נסיעה אלא למטרה של ספורט על כבישים סואנים ועל כבישים אחרים, שבהם מגיחה מכונית תמימה שנוסעת על הכביש כדי להגיע ממקום א' למקום ב' ונתקלת באופנוען שעושה "ספורט" – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

רולטת כביש.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אדוני השר, לטעמי צריכים להינקט האמצעים.

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני, הנושא מאוד חשוב, אבל אני חייב להפסיק אותך.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אדוני השר, לטעמי צריכים להינקט האמצעים. אדוני השר, צריך לפעול כדי להוריד אותם מן הכביש, לשלול רשיונות מאותם אנשים שאינם עושים בזה שימוש ככלי רכב, אלא ככלי ספורט על הכבישים.

אני מבקש מאדוני השר לקבוע לוח זמנים, להתחייב על לוח זמנים שבו ייעשו אותם דברים. אחרת אני חושש מאוד שנהיה כולנו אחראים להרג ולרשלנות שגורמת הרג בכבישים. תודה רבה.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה לך. זה ממש מקרה קלאסי של טועה בלב ותרולה ברבו.

אדוני השר, היינו אמורים לסגור את החנות. אני מבקש, עשה למען נרות חנוכה, ואם לא – עשה למען לביבות חמות.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אדוני, כבוד היושב-ראש, השאלה היא מאוד נכבדה. נאמרו דברים. נעשו דברים, ואני חושב שזכותו של השר לומר לפחות מה הוא עושה. לא אחת אמרתי גם בנוכחותך, שיש שר תחבורה שעוסק רק בתחבורה. זה פלא. הוא אינו מערב את עצמו כמעט בשום נושא אחר.

חבר הכנסת גדעון שגיא צודק שיש בעיה בנושא הזה, כמו שאני מצאתי בהרבה תחומים שחלק מהדברים לא היו נראים לי.

אני רוצה להגיד מה אנחנו עושים, לא רק בעקבות ההצעה לסדר-היום, שמכניסה לתודעת הציבור את העובדה שיש בעיה. אני אומר מה עשינו בהנחיית.

כבר לפני שנתיים סיווגתי מחדש את רשיונות הנהיגה באופנוע לפי הסדר הבא, כי – חבר הכנסת שגיא, אתה תיארתי נכון – אפשר היה לקבל רשיון לאופנוע מ-50 סמ"ק, 250 סמ"ק, אין נפקא מינה.

לפי הסיווג החדש, אי-אפשר עתה לנהוג באופנוע כבד, מעל 500 סמ"ק, ללא ניסיון קודם באופנוע קטן יותר. רשיון נהיגה באופנוע כבד ניתן עתה לאחר בחינה מעשית באופנוע הכבד. בעבר היה די בקורס תיאורטי. היום אנחנו לא מסתפקים בזה. הנהג חייב שיהיה לו ניסיון בנהיגה ברכב דו-גלגלי קטן יותר. שנית, הוא צריך לעבור בחינה מעשית על הרכב הכבד יותר.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

לבוחן אין רשיון.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אני אגיע גם לבוחן. תאמין לי, אני רוצה בדיוק מה שאתה רוצה. אני רוצה שיהיו פחות הרוגים. אין שבוע שאני לא עולה לבמה הזאת כדי לדבר על מה שאנחנו עושים בנושא משאיות, רכב פרטי, אוטובוסים. יש הרבה בעיות, מה לעשות.

מכאן ואילך לא נותנים רשיון לרכב של 500 סמ"ק אלא אם הנהג הוא מעל גיל 21. זו הכבדה. אינני צריך לומר לך מה חושבים הצעירים שאתה מונע מהם את הספורט. ככל שהנהג צעיר יותר, הוא עוסק בזה לא לצורכי עבודה, לא כדי להגיע למחוז חפצו, שזה דבר חיובי. אם הוא רוצה לקנות "טוסטוס" – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

מה זה "טוסטוס"?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

זה אופנוע קטן של 50 סמ"ק. האיש משתמש בזה כדי להגיע לעבודה ולא להיתקע בפקקים. זה לצורכי עבודה. אנחנו מדברים על אופנוע כבד, שנועד בעיקר לצורכי ספורט ושוויץ.

### **היו"ר י' עזרן:**

למה אין מסלול מירוצים בשבילים?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אם תאפשר לי, אני אגיע גם לזה.

כפי שאמרתי, העלינו את הגיל ל-21, שיהיה לפחות שנה ותק על אופנוע קטן יותר.

### **היו"ר י' עזרן:**

יש כאלה שמציעים את נבטים?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אנחנו אסרנו הסעת אדם נוסף על אופנוע, אלא אם מלאו לנהג 18 שנה. קודם זה לא היה.

היום אנחנו לא מסתפקים בבחינה על המגרש. הנהגנו בחינה בשני שלבים. בשלב הראשון האיש נבחן על המגרש, במגרש שמיועד לכך, ורק אחר כך עושים לו בחינה נוספת בכביש הסואן. והיה והוא עובר את שני השלבים האלה בהצלחה – אז מעניקים לו את הרשיון.

אם האיש רוצה ללמוד נהיגה והוא מתחת לגיל 17, הוא חייב אישור של אחד ההורים או של האפוטרופוס שלו, שהם מסכימים שהוא ילמד.

חבר הכנסת שגיא, אינני יודע אם לגלגת או לא לגלגת על הכרטיס, על הצבע שלו.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

הצעה זו מונחת במשרדך.

**שר התחבורה י' קיסר:**

אני לא יודע.

**גדעון שגיא (העבודה):**

יש הצעה כזאת, ועוד פעם – – –

**שר התחבורה י' קיסר:**

אולי אתה יודע מה שיש במשרדי שאני לא יודע.

**גדעון שגיא (העבודה):**

– – –

**שר התחבורה י' קיסר:**

תן לי, תן לי.

**גדעון שגיא (העבודה):**

– – –

**שר התחבורה י' קיסר:**

חבר הכנסת שגיא, אני לא הפרעתי לך. אני מבקש שתשמע.

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת שגיא, מה קרה לך?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אני לא הפרעתי לך.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אין לי מידע סודי.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

עובדה שאני שעוסק בזה, אני אינני יודע. עובדה שאני לא יודע.

### **היו"ר י' עזרן:**

באמת, מה זה משנה מה הצבע.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

לא משנה.

אני אומר מה אנחנו הנהגנו.

גם בלמידה על רכב ארבעה גלגלים, אני שיניתי את כל שיטת הלימוד. חייבנו שיהיו 28 שיעורים, במקום 12 שיעורים כפי שהיו קודם. נכון שחייבנו כרטיס תלמיד שמחולק לפרקים, שהתלמיד נבחן על כל פרק, כדי שלא יחשוב, שאם מדובר על 28 שיעורים, הוא יעשיר את המורה ולא ילמד כלום. הוא לומד פרק פרק ועובר מבחן על כל פרק. אחר כך הבוחן המקצועי שלו בבית-הספר בוחן אותו לפני שהוא בא למשרד הרישוי, כדי שיראה אם אומנם הוא הכין אותו כהלכה, כי זו אחריותו כמנהל המקצועי. אותו דבר אנחנו עושים עכשיו לגבי האופנועים. אנחנו משנים את כל השיטה.

אנחנו רוצים כרטיס תלמיד עם אותם דברים שאמרה בצדק ענבל, וגם אני נפגשתי אתה במסגרת אחרת, בפורום של כל ארגוני הרכב הדו-גלגלי, היבואנים ואחרים, ואנחנו מנסים לומר: חבר'ה, השיטה הקודמת איננה. אנחנו רוצים שיטה חדשה, שנותנת לימוד יותר יסודי, עם פרקים, עם מבחנים.

אתה אומר שיש ועדת משנה לביטוח. ישבנו עם חברות הביטוח וקיבלנו הצעה מחברות הביטוח שמסבסדות היום את את הרכב הדו-גלגלי בגלל רמת התאונות. הסכמנו עם האוצר, שהם יכפילו את דמי הביטוח על אופנועים מעל 500 סמ"ק, שזה הרבה יותר מאשר לרכב ארבעה גלגלים.

לגבי האופנועים הקטנים לא עשינו שום שינוי בעניין הביטוח, מפני, כפי שאמר חבר הכנסת שגיא, שרמת התאונות – – –

### **היו"ר י' עזרני:**

בעניין המורים, זה נכון? כל אחד יכול ללמד?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אני הזמנתי אלי לדיון את כל ארגוני האופנועים ומורי הנהיגה, את ארגון המשתמשים באופנועים, את חברות היבואנים של האופנועים וגופים נוספים. אמרתי למשרד הרישוי שאנחנו הולכים להעביר השתלמות לכל הבוחנים של משרד הרישוי, קודם כול לבוחנים, לפני המורים, כל הבוחנים שבוחנים נהגי אופנועים, שיעברו השתלמות חובה.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

נקבע לוח זמנים, אדוני השר?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אל תדאג. לא נקבתי בתאריך, אבל סמוך עלי שאני אעשה את זה. אתה מכיר אותי לא מהיום. אני "ברוך אומר ועושה". מי שמכיר אותי, אני לא חושב שהוא מחכה שאני רק "אמרתי" לו איזו תשובה.

אני קיימתי שני כנסים של כל מורי הנהיגה בארץ, עם ארגון מורי הנהיגה – ארבעה גלגלים. אני ביקשתי, שלעניין הרכב הדו-גלגלי אנחנו נכנס את כל המורים, קודם כול לדיון כללי וליום לימוד, ואחר כך, אם יהיה צורך לעשות תקנה, אני אוציא תקנה. אין לי שום בעיה בזה. נחייב אותם לעבור השתלמות, כי אנחנו רוצים שכל מי שיצא מתחת ידם יהיה בעל יכולת ובעל ידע ויוכל באמת לנהוג – – – ויהיה נהג – – –

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אתה תדרוש גם הסמכה?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

ודאי, אין אפשרות ללמוד בלי הסמכה. אני לא מבין איך אפשר להיות בלי הסמכה.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

---

### **שר התחבורה י' קיסר:**

אני לא יודע, אני אומר לך: אני לא אתן לאיש ללמד משהו בלי הסמכה. זה מתקבל על הדעת?

### **היו"ר י' עזרן:**

הוא מדגיש שהוא לא ייתן להם רשיון טיס.

### **שר התחבורה י' קיסר:**

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש, בעניין התחרויות. בפורום שכינסתי אמרתי להם שאני בעד תחרויות באזורים שהם לא מפריעים בהם לתנועה, כדי שיוציאו את המרץ. כמו שזה מקובל בעולם, אם יש אופנוענים כאלה, הם הופכים להיות מקצוענים שמעלים את הרמה ולא מורידים אותה. הקושי הוא בשני תחומים: למצוא את המקום, ויותר קשה – עניין הביטוח. לא רוצים לבטח אותם. כלומר, ביטוח החובה איננו מכסה במקרה שהוא משתתף בתחרות. זה כתוב בפוליסה.

### **היו"ר י' עזרן:**

מה עם התאמנות?

### **שר התחבורה י' קיסר:**

בתחרות מדובר על זה שהוא צריך לעבור מהירויות אחרות, דברים אחרים, ולקחת עליו סיכונים, כמו שרואים בארצות אחרות.

סיכמנו שאפגש עם חברות הביטוח למצוא פתרון. הוא יושב-ראש ועדת המשנה, והוא יכול לעזור ונמצא פתרון לנושא הביטוח, אם זה ביטוח קולקטיבי, בתחרות עצמה. אז אנחנו יכולים לעודד אותם שיעשו תחרויות ויוציאו את המרץ במקום כלשהו, אבל לא בכבישי ישראל ולא כשהם מסכנים את הציבור ואת עצמם. יש בעיה, אבל אני אוחד את השור בקרניו – כמו בתחומים אחרים. כל דבר שייראה אפשרי אטפל בו. תודה, אדוני.

#### **היו"ר י' עזרן:**

מה אדוני מציע?

#### **שר התחבורה י' קיסר:**

להעביר לוועדה.

#### **היו"ר י' עזרן:**

האם הבנתי שאדוני השר קיבל את ההמלצה שלו, שאופנועים עם נפח מנוע של 500 סמ"ק לא ייסעו בכלל בשבת?

#### **גדעון שגיא (העבודה):**

לא אמרתי.

#### **היו"ר י' עזרן:**

אמרת. סמ"ק זה ראשי תיבות: סגור משבת קודש. הרי גם פנית אלי אישית לוודא שאני לא מתנגד. ובכן, אני לא מתנגד. אל תחזור בכך מדבר טוב.

ובכן, היכון להצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

### **היו"ר י' עזרן:**

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הנושא עבר לוועדת הכלכלה. בהצלחה בשם כל המתגלגלים על שני גלגלים. תודה.

## שאלות ותשובות

### היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני שר החינוך, תשובות על שאלות.

### ילדים מחוץ למסגרות חינוכיות

חבר הכנסת י' אחימאיר שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

בעיתון "מעריב" מ-19 באוקטובר 1995 פורסם, כי נערים הנפלטים ממשפחותיהם נפלטים גם ממסגרות חינוכיות, ובמשך שנים אינם מטופלים על-ידי מערכת החינוך.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הילדים שמחוץ למסגרת חינוכית?

2. כיצד נעלמים ילדים מעיניהם של קציני ביקור סדיר?

3. האם יוחזרו הנערים למסגרות החינוך?

### תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתשנ"ד היו 37,000 תלמידים מחוץ למערכת החינוכית – על-פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – וזאת בהשוואה ל-52,000 בהתשנ"ד.

2. משרד החינוך עושה הכול על מנת לצמצם את הנשירה במידת האפשר ולהחזיר נושרים למערכת החינוך ביחידת הזמן הקצרה ביותר:

א. העברת מסר ברור למערכת על כל דרגיה בדבר אחריותה המלאה לסיום בית-הספר של כל תלמיד בתום כיתה י"ב. אחריות זו משותפת לראשי מערכת החינוך ברשויות המקומיות.

ב. הטלת חובת דיווח והגברת הפיקוח על הכשרת התלמידים מבית-הספר.

ג. הפעלת תוכנית מניעה בתוך בית-הספר ובקהילה.

ד. הפעלת תוכניות מניעה במוקדי נשירה יישוביים במגזר היהודי, הערבי והדרוזי בהתמקדות בבתי-הספר שיש להם קושי באחזקת תלמידים עם תום כיתה י"ב.

ה. תוכנית מיוחדת לתגמול דיפרנציאלי של בתי-ספר תיכוניים, שהשיגו הישגים גבוהים במניעת נשירה ושיפור ההישגים הלימודיים.

ו. הוספת משרות של קציני ביקור סדיר על מנת להרחיב ולהעמיק את פעולות האיתור, הטיפול והשיקום תוך חתירה לשילוב הנושרים במערכת החינוך.

ז. הוספת מועדוניות משפחתיות לילדים שעקב קשיי תפקוד במשפחה נמצאים בסיכון גבוה לנשירה, אם לא יקבלו מסגרת משלימה לבית ולבית-הספר.

ח. שילוב מועמדים לנשירה בחינוך העל-יסודי בתוכניות שנועדו לקדם תלמידים לבחינות בגרות ולסיים בית-הספר העל-יסודי בהצלחה.

ט. המשרד מפעיל תוכניות כמו: מב"ר – מעבר לבגרות – והזדמנות שנייה, על מנת להקל על תלמידים להשלים חומר חסר, לפרוס את בחינות הבגרות על פני יותר זמן ולהשלימן באופן יותר מודולרי.

י. מוקם לראשונה בתולדות מערכת החינוך קובץ ארצי של תלמידים, שבאמצעותו יהיה ניתן לאתר כל תלמיד על-פי מרשם התושבים.

3. המשרד עושה הכול על מנת ליזום ולעודד מסגרות שייתנו מענה לבני נוער שיש להם קשיי הסתגלות לבית-הספר, או שאינם מצליחים לעמוד באתגרים האינטלקטואליים בקצב רגיל.

אגף שח"ר – שירותי חברה ורווחה – במשרדנו מפעיל כיתות הכוון, מרכזי חינוך וכיתות מב"ר, שהמשותף להם הוא עבודה בכיתות ובקבוצות קטנות יותר, תוך תמיכה אישית בתלמידים בכיוון האישי והלימודי.

נערים שאינם מוצאים את מקומם גם במסגרת הנ"ל מטופלים על-ידי אגף הנוער במשרד, שגם לו תוכנית משלו, כגון היל"ה –השכלת יסוד ולימודי השלמה – וקידום נוער.

### **עסקנות מפלגתית של עובד ציבור**

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

במכתב שהפנה מר אברהם בן-שבת, מזכ"ל הסתדרות המורים, למורים ברחבי הארץ הוא מבקש את תמיכתם לבחירתו בפריימריס של מפלגת העבודה לכנסת – להתפקד ולפקוד עובדי הוראה, בני משפחותיהם ואחרים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך על כך שהנ"ל כעובד מדינה עוסק בעסקנות מפלגתית לטובתו?

2. מה ייעשה בעניין תופעה זו במערכת החינוך?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין: נקראה, נמסרה לפרוטוקול**

2-1. מר אברהם בן-שבת, מזכ"ל הסתדרות המורים, פרש לגמלאות ב-31 באוגוסט 1994. מתאריך זה הנ"ל איננו עובד מדינה ואין המשרד אחראי לעיסוקיו.

משרד החינוך, התרבות והספורט שומר בקפידה שעובדיו לא יעסקו בעסקנות מפלגתית.

עם זאת, בכלי התקשורת התפרסם כאילו מנצל אברהם בן-שבת את תפקידו כמזכ"ל הסתדרות המורים ומקיים תעמולה בחדרי מורים תוך שהוא מחתים מורים על טופסי התפקדות למפלגת העבודה. איני יודע אם עובדה זו נכונה. אם יוכח שעובדה זו אכן נכונה, הרי שמדובר במעשה חמור ביותר המנוגד להוראות המשרד, האוסרות תעמולה מפלגתית והתפקדות למפלגות בבתי-הספר.

המשרד יבדוק כל תלונה קונקרטית שתגיע אליו וירענן את ההוראות הרלוונטיות הנוגעות לכך.

## **הנשירה בבתי-ספר ערביים**

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

לפי מה שפורסם לאחרונה, 75% מהתלמידים הנושרים במדינה הם ממערכת החינוך הערבית. נתון זה מעורר דאגה ומחייב טיפול אינטנסיבי.

רצוני לשאול:

מה הן תוכניות משרדכם לטיפול בבעיות הנשירה במערכת החינוך הערבית במדינה?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנים האחרונות הוגבר מספר קציני הביקור הסדיר, כמו גם מערך הכלים השיקומיים למניעת נשירה.

מספר קציני הביקור הסדיר במגזר הערבי גדל בשלוש השנים האחרונות מ-10 תקנים ל-30.5 תקנים, לא כולל המגזר הדרוזי, יותר מפי שניים מהמכסה שהובטחה על-פי תוכנית החומש.

התקציב למגזר הערבי בתחילת שנת 1995 גדל בשיעור של 155% בהשוואה להוצאה בשנת 1994. עיקר הגידול היה בתקציב שנועד למועדוניות משפחתיות, גידול של 300%.

נוסף על כך הועמדו אמצעים נוספים לרשות קציני הביקור הסדיר, כגון מועדוניות בית-ספריות, מ-36 בהתשנ"ג ל-67 בהתשנ"ו, ומועדוניות משפחתיות מאחת בהתשנ"ג ל-33 בהתשנ"ו. תוכנית מנ"ע – מניעת נשירה עכשיו – בבתי-ספר – מ-1 בהתשנ"ד ל-6 בהתשנ"ו. כמו כן חל גידול בהקצאה לחינוך הטכנולוגי וכן גידול במספר הכיתות.

### **סבסוד שכר לימוד ילדים דתיים בגנים בקריית-ביאליק**

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ו' בכסליו התשנ"ו (29 בנובמבר 1995):

שכונות צור-שלום ואפק בקריית-ביאליק נכללות בפרויקט שיקום שכונות חברתי. ילדים גילאי ארבע זכאים לסבסוד של 90% משכר-לימוד בגני טרום-חובה. מהטבה זו אין נהנים ילדים למשפחות דתיות, מאחר שעיריית קריית-ביאליק אינה מפעילה בתחום שיפוטה גני ילדים דתיים.

רצוני לשאול:

1. האם הבעיה ידועה למשרדך?

2. מה יעשה לפתרון שישווה את תנאיהם של הילדים הדתיים?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מנהלת המחלקה לחינוך בקריית-ביאליק העבירה לידיעתנו את החוזר שנשלח על-ידה ב-28 בספטמבר 1995 להורי הילדים בגני טרום-חובה בשכונות אפק וצור-שלום, וזה לשונו: "ההורים לילדי הגנים אשר נולדו בשנת 1991 עד יום 8 בדצמבר 1991 ישלמו 10% בלבד משכר הלימוד אשר נקבע לשנת התשנ"ו. גובה התשלום – 43 ש"ח מתוך 430 ש"ח, המחיר המלא. בחודש ספטמבר ייגבה גם תשלום חד-פעמי בסך 24 ש"ח עבור ביטוח תאונות אישיות".

מן האמור לעיל נראה כי חבר הכנסת עמור הוטעה.

### **קבירה מחודשת של גלוסקמאות מודיעין**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ג בכסליו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995):

חפירות ארכיאולוגיות כוללות כידוע חשיפת קברים, ובלעדיהן המחקר המדעי וגילוי מורשת ישראל יוצאים פגומים.

רצוני לשאול:

1. האם ההסכמה לקבורתן המחודשת של הגלוסקמאות החשמונאיות שהתגלו במודיעין ניתנה באישורך?

2. האם החפירה נעשתה תוך כיבוד הנפטר וכיבוד רגשות הציבור הדתי, לרבות מסירת עצמות אדם לידי נציגי משרד לקבורה בהתאם להנחיות היועץ המשפטי?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעת הרחבת כביש בן-שמן-מודיעין נתגלתה מערכת קבורה יהודית עתיקה משלהי בית שני. במערה זו נתגלו גם גלוסקמאות. עצמות האדם שנתגלו במערה נמסרו כמקובל לידי משרד הדתות לקבורה.

ראוי לציין שהגלוסקמאות אינן חשמונאיות. הגלוסקמאות הן בגדר עתיקות, ורשות העתיקות אינה נוהגת לקבור גלוסקמאות. אל רשות העתיקות לא הגיעה פנייה לקבור מחדש את הגלוסקמאות. לפיכך, בקשה זו לא נדונה וכמובן גם לא אושרה.

החפירה הארכיאולוגית באתר זה נערכה על-פי החוק והנחיות היועץ המשפטי לממשלה.

### **שעות עזר לילדים לקויי ראייה**

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בכסליו התשנ"ו (13 בדצמבר 1995):

משרד החינוך מתקצב שעות עזר לילדים לקויי ראייה ואמצעי עזר כגון טלוויזיה במעגל סגור. לתקצוב זה זכאים תלמידים הלומדים במוסד מוכר לעניין חוק לימוד חובה, ואילו ילד שלומד במוסדות פטור אינו מתקצב.

רצוני לשאול:

1. מדוע אפליה זו?

2. האם יפעל משרדך לשנות את הנהלים?

3. האם יש עוד תקציבים שתלמידי מוסדות פטור אינם זכאים להם, ומה הם?

## **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

1. אין למשרד החינוך כל עניין להפלות בין ילדים ובוודאי לא בין ילדים חריגים, אלא שתקצובם של לקויי הראייה נעשה במסגרת המוסדות שעליהם ניתן להחיל את החוק, התקנות והכללים. אלה מוסדות רשמיים ומוכרים שאינם רשמיים שיש עליהם פיקוח של משרדנו. הילדים עוברים ועדות השמה כחוק ומושמים למסגרות מתאימות.

הילדים הלומדים במסגרת מוסדות הפטור לומדים במסגרות שלא חל עליהן פיקוח משרדנו, ולפיכך גם לא ידוע לנו האם ילדים לקויי ראייה במסגרות אלו עוברים ועדות השמה כנדרש. אין באפשרותנו לפקח על העבודה הנעשית במסגרות אלה.

2. אין אנו מוצאים לנכון לשנות בשלב זה את הנהלים המעוגנים כאמור בחוק החינוך המיוחד. חוק לימוד חובה מאפשר להורים לבחור במסגרת "פטור" עם כל המשתמע מכך.

3. כידוע, תלמידים במוסדות פטור מתוקצבים בתשלום לפי מספר התלמידים, שאף הוא אינו מחויב במסגרת החוק, במסגרת הסכום המוקצב לכך מדי שנה בחוק התקציב.

## **תקנות הספורט (בדיקות רפואיות)**

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ' בכסליו התשנ"ו (13 בדצמבר 1995):

לאחרונה נודע על מותו של ספורטאי מדום לב במהלך משחק כדורגל.

ב-1988 חוקק חוק הספורט, המחייב כל ספורטאי שמשותף בספורט תחרותי לעבור בדיקות רפואיות. ביצעו של החוק מותנה בתיקון תקנות, ואולם התקנות עדיין לא הובאו לאישור הכנסת.

רצוני לשאול:

1. מדוע עוכבו התקנות בנושא זה זמן כה רב?

2. מתי יובאו התקנות לכנסת?

3. כמה ספורטאים מתו מדום לב מאז חקיקתו של החוק?

### תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. תקנות הספורט (בדיקות רפואיות) הועברו לאישור ועדת החינוך של הכנסת ב-14 בנובמבר 1995. התקנות המוצעות נקבעו על דעת משרד הבריאות ולאחר התייעצות עם התאחדויות הספורט.

אבקש לציין, כי נוסח קודם של התקנות היה מוכן להעברה לוועדת החינוך כבר בתחילת שנה זו. באותה עת, בחודש פברואר 1995, נפטר, לצערנו, הכדורגלן לירון לוזון, זיכרוננו לברכה, והתקנות עוכבו כדי לשלב בהן את המלצות ועדת החקירה שבדקה את נסיבות המוות הטרגי.

אני מקווה שוועדת החינוך של הכנסת תאשר בקרוב את נוסח התקנות, כאמור.

3. חמישה ספורטאים.

### עבודת הוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

הוועדה לבדיקת הנהגת יום לימודים ארוך במערכת החינוך קיימה רק חמש ישיבות עבודה. מסקנות הוועדה היו אמורות להיות מוגשות לפני כמה חודשים. יושב-ראש הוועדה שוהה באנגליה, במסגרת שבתון אקדמי.

רצוני לשאול:

1. האם סבור השר שניתן לקיים עבודת בדיקה רצינית כאשר יושב-ראש הוועדה בחוץ-לארץ?

2. מדוע לא הוחלף היושב-ראש כשהיה ברור שלא יוכל למלא את תפקידו?

3. מתי מתכוון השר לדרוש את הגשת מסקנות הוועדה?

### **תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. ראה נא תשובתי אליך בנדון מ-11 באוגוסט 1995 על שאילתא מס' 5098, שבה מסרתי את הסברו של יושב-ראש הוועדה על סיבת העיכוב בהגשת המסקנות. כמו כן הודעתי לך, כי יושב-ראש הוועדה ציפה שהדוח יימסר לנו בחודש פברואר 1996.

לאחרונה התכנסה הוועדה במליאתה לפני כחודש, וכעת היא נערכת להגשת דוח ראשון.

### **אגרת לימודי חוץ לשנת התשנ"ו**

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ג בכסליו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995):

בחוזר מיוחד התשנ"ה, שכפול/30 מ-10 ביולי 1995, בעמוד 5, נאמר, שרשות מקומית שאינה עומדת בתשלום אגרת לימודי חוץ לשנת התשנ"ו, יבדוק המשרד חיוב חשבונה. מצורפת רשימת רשויות לדוגמה שנמסרה לי, שלא מכבדות הסכם זה.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה בנדון?

2. כיצד יועבר התשלום?

3. כיצד ניתן לחייב ארצית את קיום החוזר?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

3-1. החוזר המיוחד של מנכ"ל משרד החינוך, התרבות והספורט בעניין אגרת תלמידי חוץ מדבר, בין השאר, על סמכויות אכיפה על רשויות אשר אינן עומדות בתשלום האגרה. בחוזר זה מדובר על אכיפה אך ורק לגבי תלמידים בחינוך המיוחד מתוקף חוק החינוך המיוחד – פרק ב, סעיף ג.

לתלמידי פנימיות בחינוך הרגיל ההסדר הוא בין רשויות מוניציפליות. משרד החינוך קובע את גובה התשלום לאחר בדיקה כלכלית ובתיאום עם משרדי האוצר, הפנים ומשרד העבודה והרווחה, ואינו מופקד על אכיפת התשלום. אני רוצה להדגיש שלא אנחנו אוכפים את התשלום.

אני מבהיר, כי תלמידי פנימיות בחינוך הרגיל, כדוגמת אלה הכלולים בשאילתא, השוהים במשך רוב ימי השבוע בפנימייה, הם תושבי הרשות שבה שוכנת הפנימייה ואינם מוגדרים כתלמידי חוץ.

החוב מרשויות שאינן עומדות בתשלום מקוזז מהרשות המפנה ומועבר באמצעות המינהל הפדגוגי ומערכת התשלומים המרכזית של משרד החינוך לרשות הקולטת. זאת, לאחר קבלת נתונים מוכחים על הסדרי גבייה שלא מומשו מהרשות המפנה.

זו קצת לשון סתרים אבל זה המצב.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה. שאלה נוספת.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

אדוני השר, קראתי היטב את החוזר ולא הבנתי שזה רק לחינוך המיוחד.

דבר נוסף – מדובר על פנימיות ועל כך שרשויות מקומיות חייבות לשלם, אם לא – משרד החינוך יגבה מהן. אני מבקש לשאול בשאילתא חוזרת: כמה תלונות נתקבלו על אי-תשלומים? כמה מקרים היו של כפיית תשלום על-ידי העברה וחייב?

אני חושב שזה לא נכון שהם אינם תושבי הרשות, כי מעבירים את מספרי תעודות הזהות שלהם.

שאלה אחרונה, האם השר יבדוק כיצד ניתן לאכוף על הרשויות כדי שיקיימו את החוזר וישלמו את המגיע כאשר מתברר שהן חייבות?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

הסוגיה סבוכה וקשה. אני עצמי טיפלתי בשתיים-שלוש רשויות שסירבו לשלם אבל בסופו של דבר שילמו.

אני רוצה לומר דבר אחד: ההסדר הוא בין רשויות מקומיות. אנחנו יכולים להתערב, ובסוף השנה אנחנו יכולים לקזז תשלומים. אנחנו מצפים מרשויות מקומיות נבחרות שידעו שמדובר בגורל הילדים – אני מדבר כעת על החינוך המיוחד – ושהן ישלמו במועד ובזמן, והרשות המפנה תישא בהוצאות האלה. בחינוך המיוחד אנחנו מצויים עוד יותר מאשר בחינוך הרגיל לספק חינוך נאות ותקין לתלמידים האלה שהם מהתלמידים החלשים שלנו. רוב הרשויות המקומיות המפנות עומדות בתשלומים. יש לנו מקרים פרובלמטיים מאוד, כאשר יש חילוקי דעות על גובה הסכומים, וזה אחד ממאה אלף הנושאים שמשרד החינוך צריך לטפל בהם, ואנחנו מטפלים בהם. אם יש מקרה חריג, אני מבקש להפנות את תשומת לבי האישית לכך.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה, אדוני השר.

רבותי, חברי הכנסת, אני נועל את הישיבה היום, למעשה השבוע.

הישיבה הבאה, אם ירצה השם, תיפתח ביום שני, ב' בטבת התשנ"ו, 25 בדצמבר 1995 למניינם, ב-16:00. תודה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:37.